

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ZAŁUSKI NA LATA 2021-2030

KWIECIEŃ 2021

Opracowanie:

Urząd Gminy Załuski

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe wydziałów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2019 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ZAŁUSKI.....	8
1. <i>Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej</i>	9
2. <i>Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....</i>	12
3. <i>Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....</i>	14
4. <i>Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych.....</i>	16
4.1. <i>Ocena sytuacji Gminy.....</i>	16
4.2. <i>Pożądane priorytety rozwojowe</i>	17
5. <i>Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej</i>	19
STRATEGICZNE	21
KIERUNKI ROZWOJU GMINY ZAŁUSKI.....	21
1. <i>Misja i wizja</i>	22
2. <i>Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia</i>	23
3. <i>Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Załuski.....</i>	33
4. <i>Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie</i>	35
5. <i>Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.</i>	36
6. <i>System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych</i> 40	
7. <i>Ramy finansowe i źródła finansowania</i>	42
ZAŁĄCZNIKI.....	43
<i>Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Załuski</i>	44
<i>Załącznik 2: Wzór ankiety.....</i>	77
<i>Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna</i>	81

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Załuski, a także spójny z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Załuski, obowiązującej do 2020 roku. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym źródłem informacji byli **członkowie Zespołu Strategicznego**, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Kamil Koprowski – Wójt,
- Urszula Szybińska – Sekretarz,
- Edyta Sachnowska – Skarbnik,
- Agnieszka Dąbrowska – Przewodnicząca Rady Gminy Załuski,
- Andrzej Jasiński – Radny,
- Halina Ciarka – Radna,
- Jarosław Antosik – Radny,
- Michał Duczman – Radny,
- Paweł Stawski – Radny,
- Andrzej Piotrowski – Radny oraz sołtys wsi Karolinowo,
- Gabriela Sękowska – Sołtys wsi Kamienica Wygoda,
- Halina Choła – Sołtys wsi Kroczewo,
- Leszek Bisiański – Sołtys wsi Naborówiec,
- Małgorzata Szymankiewicz – Sołtys wsi Koryciska,
- Michał Pierścieniak – Sołtys wsi Gostolin,
- Ryszard Lesak – Sołtys wsi Michałówek,
- Waldemar Wiśniewski – Sołtys wsi Smulska,
- Waldemar Ślusarczyk – Sołtys wsi Wojny,
- Katarzyna Baszkiewicz – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Załuskach,
- Magdalena Grabowska – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Szczytnie,
- Barbara Łubek – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kroczewie,
- Zofia Daniszewska – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kamienicy,
- Grażyna Kowalczyk – Prezes Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Załuskach,
- Lilia Krakowiak – Prezes Zarządu Stowarzyszenia Kobiet „Karolina” Karolinowo,
- Aneta Pęczyńska – członkini Stowarzyszenia Kobiet „Karolina” Karolinowo,
- Małgorzata Oszczyk – Prezes Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic,
- Sławomir Raczyński – Prezes Zarządu Oddziału gminnego ZOSP RP w Załuskach, Sekretarz Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic,
- Artur Piekarczyk – przedsiębiorca „Piekarczyk – Gościmy ze smakiem”,
- Ryszard Niedźwiecki – Prezes Mazowieckiego Stowarzyszenia Gospodarki Nieruchomościami „SPECJAL”,
- Tomasz Kozarzewski.

Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Dominika Szulc – Młodszy Specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Anna Przygodzka-Gacek – socjolog, trener, konsultant.
- Monika Kurosz – socjolog, trener, konsultant.

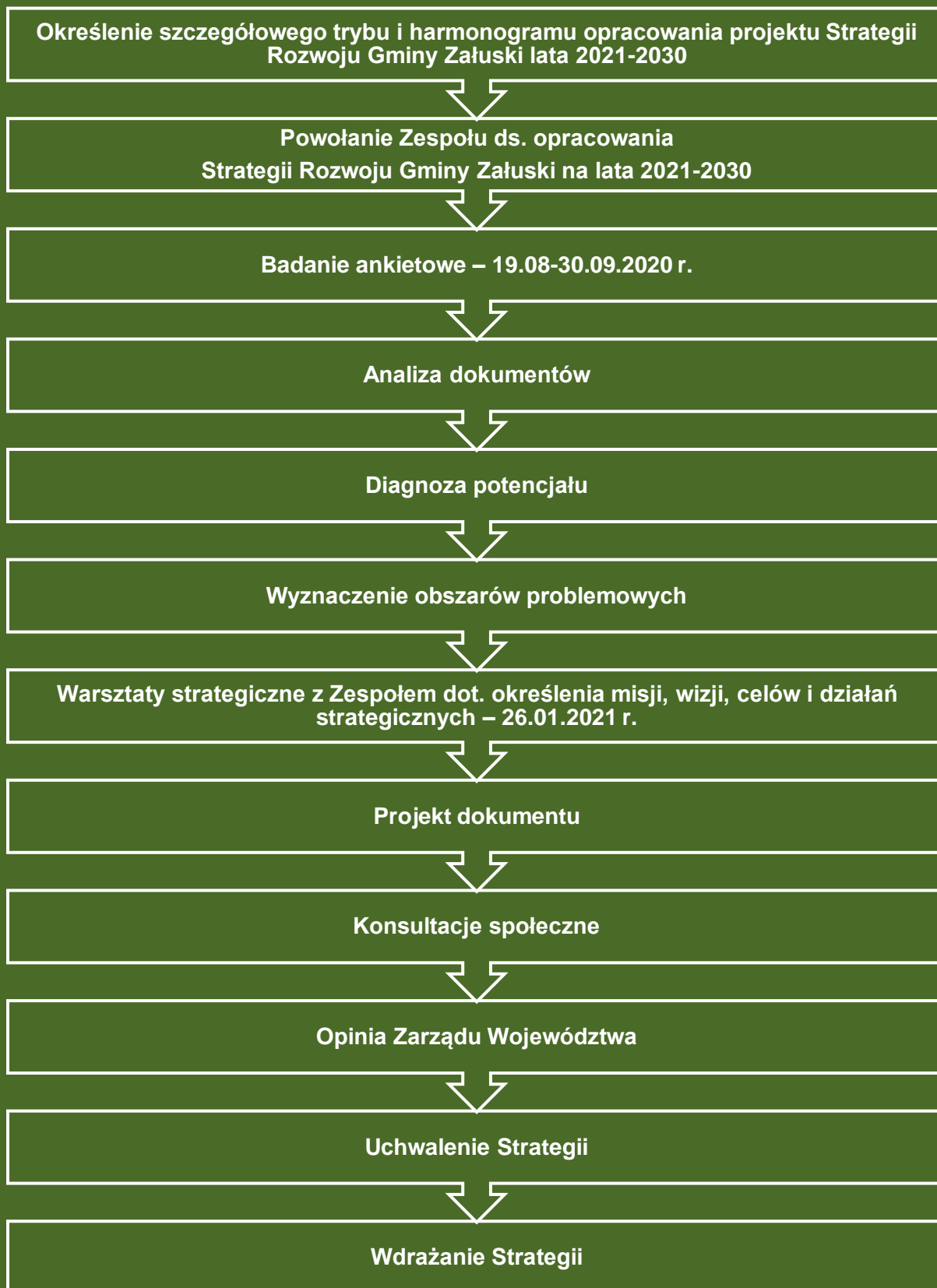
Pracę nad Strategią rozpoczęto w czerwcu 2020 roku, kiedy to Rada Gminy Załuski przyjęła uchwałę nr 127/XVII/20 z dnia 5 czerwca 2020 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiłoby poprzez wykonanie badania ankietowego wśród mieszkańców. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe. Następnie przeprowadzono warsztaty z Zespołem Strategicznym, podczas których opracowano misję i wizję rozwoju Gminy, a także cele strategiczne, operacyjne oraz działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie podstawowych celów. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą *design thinking* polegającym na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowanie niestandardowych rozwiązań. Powyższe zagadnienia skonsultowano z Zespołem Strategicznym i w kwietniu 2021 roku przygotowano projekt Strategii.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzenia badań ankietowych i warsztatów strategicznych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Mazowieckiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030:

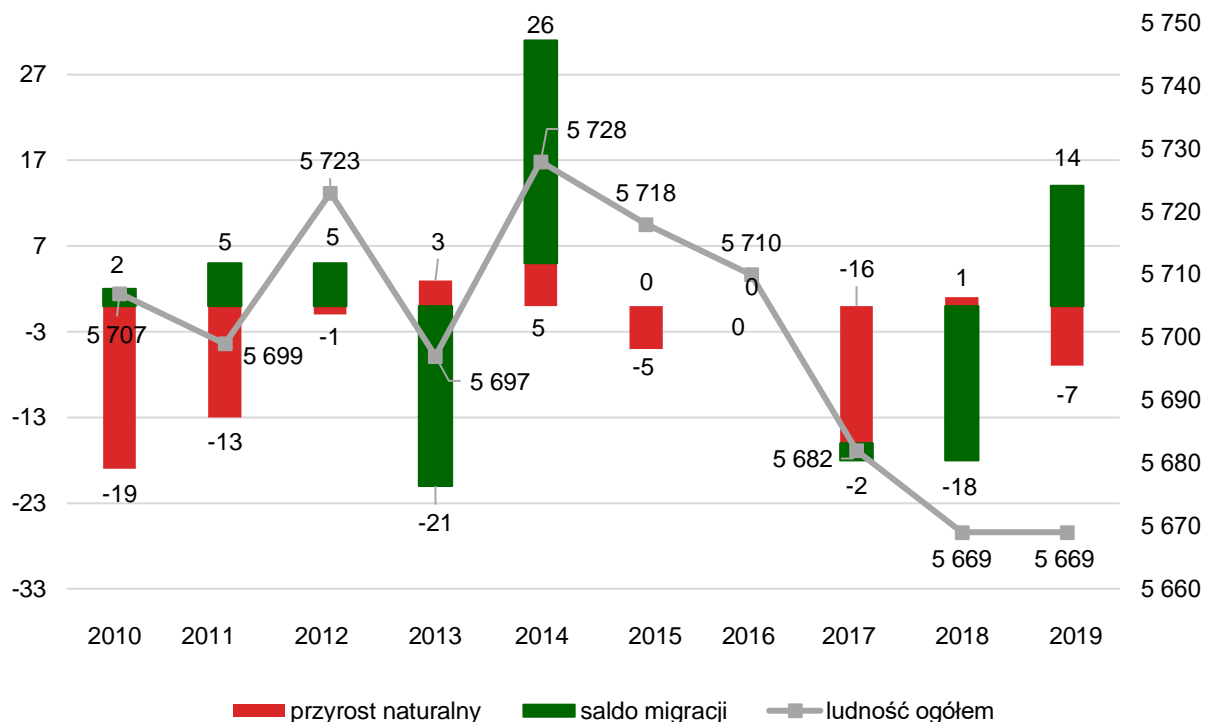
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ZAŁUSKI

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Załuski zawiera m.in. informacje dotyczącą jej trendów demograficznych. Od 2015 roku obserwuje się spadek liczby mieszkańców, na który wpływ ma przede wszystkim ujemny przyrost naturalny powodujący pogarszanie się struktury demograficznej. Dynamika spadku liczby ludności w Gminie Załuski w latach 2015-2019 wynosiła 99,8%. By to tendencja niekorzystna, ale mimo to jedna z najlepszych w powiecie. Z kolei saldo migracji w 2019 roku dla Gminy jest dodatnie, a wartość tego wskaźnika wypadła bardzo korzystnie na tle powiatu. W 2019 roku, według danych GUS, liczba ludności wyniosła 5 669 osób, a mieszkańcy Gminy stanowili 7% całkowitej populacji powiatu płońskiego.

Ryc. 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Załuski w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Gminie Załuski obserwuje się starzenie się społeczeństwa, choć sytuacja jest nadal korzystniejsza w porównaniu do średniej województwa i powiatu. W 2019 roku wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego był na poziomie 23,20%, podczas gdy w powiecie wynosił 25,50%, a w województwie 27,70%. Pozytywnym elementem jest natomiast wysoka wartość wskaźnika mieszkańców w wieku kreatywnym (ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem). W Gminie Załuski wskaźnik ten w latach 2015-2019 charakteryzował się dynamiką zmian na poziomie 101% i osiągnął wyższą wartość od powiatu i województwa.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym corocznie stopniowo maleje, choć tempo spadku jest niższe w porównaniu do liczby osób w wieku produkcyjnym. Z kolei biorąc pod uwagę liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, zauważalna jest odwrotna tendencja. Biorąc pod uwagę średnią dynamikę spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz średnią dynamikę wzrostu mieszkańców w wieku poprodukcyjnym można wnioskować, iż w najbliższych latach liczba osób w wieku poprodukcyjnym przekroczy liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowała zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. Konieczne jest także przewidzenie i uwzględnienie w planach rozwojowych Gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

Władze Gminy dostrzegają konieczność podjęcia działań na rzecz świadomej polityki demograficznej, zwłaszcza przeciwdziałaniu negatywnym tendencjom wyludniania poprzez działania w zakresie polityki przestrzennej i podniesienia jakości usług społecznych, które przełożą się na podniesienie jakości życia rodzin na terenie Gminy.

Czynnikami mającymi wpływ na ocenę poziomu jakości życia na terenie Gminy Załuski jest dostępność oraz jakość usług dla mieszkańców.

Na terenie Gminy funkcjonują 2 niepubliczne przedszkola oraz 9 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej na terenie Gminy w 2018 roku wynosił 77%. W Gminie nie działają żłobki, a jedyną formą opieki nad dziećmi do lat 3 jest Gminny Klub Dziecięcy nr 1 w Kroczewie, który zapewnia miejsce dla 15 podopiecznych.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 4 szkół podstawowych na terenie gminy, dla których samorząd jest organem prowadzącym, w niektórych przypadkach wymaga modernizacji lub rozbudowy, dotyczy to m.in. Szkoły Podstawowej w Stróżewie, gdzie konieczny jest remont boiska i budowa hali sportowej oraz Szkoły Podstawowej w Kamienicy, w której brakuje pracowni przedmiotowych. Żadna ze szkół nie została wyposażona w szafki dla każdego ucznia, we wszystkich szkołach brakuje również opieki stomatologa. W szkołach w Kamienicy i Stróżewie, gdzie nie ma stołówek organizowany jest catering dla uczniów. Wszystkie szkoły zapewniają doradztwo zawodowe dla uczniów oraz dokształcanie dla nauczycieli. Ponadto w każdej szkole działa świetlica, a uczniowie skorzystać mogą z pomocy pielęgniarki.

Średnie wyniki uzyskiwane przez uczniów w egzaminach państwowych w szkołach w Gminie Załuski są zróżnicowane. Zdecydowanie wyróżnia się Szkoła Podstawowa w Kamienicy, której uczniowie osiągnęli najwyższe wyniki ze wszystkich przedmiotów, natomiast najmniej korzystnie wypadła Szkoła Podstawowa w Kroczewie, której uczniowie uzyskali najniższe wyniki z egzaminu z języka polskiego i matematyki (mimo to wysoki wynik na tle innych jednostek z języka angielskiego w tej szkole). Uśredniając wyniki gminnych szkół były one wyższe od średniej w powiecie i niższe od średniej w województwie w przypadku języka polskiego i angielskiego, ale niższe w przypadku egzaminu z matematyki od obu tych jednostek.

W latach 2015-2019 wystąpił stały wzrost wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie od 9,1 mln w 2015 roku do 11,4 mln w 2019 roku. Prawie całkowitą kwotę wydatków stanowiły wydatki bieżące, wśród których zdecydowana większość przeznaczana była na wynagrodzenia i pochodne, co oznacza niewielkie inwestycje w oświacie.

Bardzo istotne, z perspektywy możliwości rozwojowych oświaty w Gminie, zarówno w wymiarze infrastruktury, jak i poziomu kształcenia, jest poziom przyznanej subwencji oświatowej oraz stopień, w jakim pokrywa ona wydatki na oświatę w Gminie. Wyraźny jest spadek poziomu pokrycia wydatków subwencją, co oznacza, że coraz więcej wydatków oświatowych Gmina musi pokrywać z dochodów własnych. W 2015 roku wskaźnik ten wynosił 63%, a w 2019 roku obniżył się do poziomu 51%. W 2019 roku Gmina Załuski dołożyła do wydatków na oświatę prawie 6,8 mln zł.

Wysoki poziom życia mieszkańców Gminy wiąże się z zapewnieniem szerokiej oferty kulturalnej, możliwości rozwoju pasji oraz zainteresowań, a także aktywnego spędzania wolnego czasu. Mieszkańcy Gminy Załuski zwracają uwagę, iż oferta spędzania wolnego czasu na terenie Gminy jest na bardzo niskim poziomie. Wynika to m.in. ze słabo rozwiniętej bazy turystyczno-wypoczynkowej, nierozwiniętej działalności świetlic wiejskich, braku systemu ścieżek rowerowych oraz przede wszystkim braku ośrodka kultury. W związku z tym dostrzega się konieczność utworzenia ośrodka kultury na terenie Gminy, który byłby organizatorem dla części z powyższych aktywności. Główną placówką kulturalną działającą w Gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna, która poza świadczeniem podstawowej oferty, wspomaga także Urząd Gminy, szkoły i stowarzyszenia w organizacji imprez i wydarzeń. Do imprez takich zalicza się m.in. Dzień Seniora, Dzień Dziecka, Ferie w Bibliotece, Narodowe Czytanie itp. Jednak najważniejszym corocznym wydarzeniem odbywającym się w Gminie jest Festiwal Truskawki, który zapewnia rozrywkę dla mieszkańców w każdej grupie wiekowej.

Bezpieczeństwo mieszkańców zapewniają funkcjonariusze z Posterunku Policji w Załuskach oraz 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. W Gminie funkcjonuje również Zespół Zarządzania Kryzysowego

reagującego w stanach nagłego zagrożenia bezpieczeństwa. Gmina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem wykrywalności przestępstw oraz niższą częstotliwością ich występowania niż w województwie.

Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania Przyjazne Mazowsze, której głównym celem jest wspieranie rozwoju lokalnego na obszarze gmin będących członkami stowarzyszenia z uwzględnieniem potrzeb społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych. Ponadto na terenie Gminy działa kilka organizacji pozarządowych wyróżniających się swoją działalnością. Są to m.in. Stowarzyszenie Kobiet „Karolina”, Stowarzyszenie Kobiet Gminy Załuski, Towarzystwo Przyjaciół Załusk, LKS „Korona”, Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Załuskach, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic.

Mieszkańcy Gminy Załuski w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez Kontraktowy Ośrodek Zdrowia. Dostrzega się jednak duży problem w zakresie dostępności do specjalistycznej opieki medycznej na terenie Gminy. Mieszkańcy zwracają również uwagę na niezadawalający poziom opieki medycznej podstawowej oraz niewystarczające wsparcie dla osób niepełnosprawnych. W związku z tym konieczne jest zapewnienie pomocy osobom ze szczególnymi potrzebami, a także rozwój polityki senioralnej.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gospodarka Gminy Załuski opiera się na rolnictwie. Gmina słynie zwłaszcza z uprawy truskawek i innych owoców miękkich. Zauważa się duże zapotrzebowanie na pracowników, zwłaszcza sezonowych. Poza gospodarstwami rolnymi na terenie Gminy znajdują się również przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją i sprzedażą warzyw.

Gmina charakteryzuje się zbliżonym (choć nieco niższym) poziomem przedsiębiorczości do powiatu, a obie te jednostki zdecydowanie odbiegają od województwa. Należy jednak pamiętać, iż średnią wojewódzką zawiązują tutaj miasta, w których zarejestrowanych jest więcej przedsiębiorstw niż na obszarach wiejskich. Liczba nowych przedsiębiorstw w Gminie rośnie, lecz stanowią one niecałe 6% wśród wszystkich firm działających na terenie powiatu. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych zamieszkujących Gminę Załuski corocznie spada. W większości to kobiety pozostają bierne zawodowo, lecz jest to sytuacja typowa dla całego kraju.

W zakresie infrastruktury drogowej dostrzega się potrzebę poprawy jakości dróg gminnych, budowy chodników przy drogach oraz oświetlenia ulicznego. Rozbudowa infrastruktury drogowej wiąże się również z budową ścieżek rowerowych, zwłaszcza przy głównych odcinkach dróg. Całkowita długość dróg gminnych na terenie Gminy Załuski wynosi 80 km. Około 64% dróg gminnych wykonana jest z nawierzchni asfaltowej, a około 17% stanowią drogi nieutwardzone.

Gmina charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem zwodociągowania. W 2018 roku udział osób korzystających z sieci wodociągowej wynosił 99,9%. Na terenie Gminy nie ma sieci kanalizacyjnej ani deszczowej, a gospodarka ściekowa oparta jest o przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe. Przez obszar Gminy przebiega system gazowy wysokiego ciśnienia, lecz mimo to bardzo niewielu mieszkańców zostało podłączonych do sieci gazowej (niespełna 2%).

Obszar na jakim położona jest Gmina został zaklasyfikowany jako ekstremalnie zagrożony wystąpieniem suszy rolniczej. Ponadto, mimo iż na terenie Gminy nie stwierdzono zagrożenia powodziowego, to występowanie gwałtownych i nawałnych opadów może niszczyć uprawy i powodować lokalne podtopienia.

Gmina prowadzi działania związane z ochroną środowiska. W zakresie ochrony wód i gleb prowadzony jest rejestr zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzane są wyrywkowe kontrole dotyczące prawidłowości w pozbywaniu się nieczystości z terenów nieruchomości. Gmina bierze również udział w programach rządowych i europejskich dzięki którym pozyskuje dofinansowania na rzecz przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Prowadzone są także warsztaty i szkolenia dla mieszkańców w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej. Zauważa się potrzebę kontynuacji dobrych praktyk, a także stosowania nowych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, w tym poprzez produkcję energii i ciepła z odnawialnych źródeł. Na terenie Gminy nie funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, a udział odpadów segregowanych we wszystkich odpadach odbieranych z terenu Gminy kształtuje się na dość niskim poziomie.

W latach 2015-2019 dochody Gminy Załuski corocznie się zwiększały z poziomu 20,2 mln zł w 2015 roku do 30,3 mln zł w 2019 roku. Największy wzrost nastąpił w 2017 roku na skutek znacznego wzrostu dotacji na cele bieżące (w szczególności dotacja na program Rodzina 500+). Wówczas dochody zwiększyły się o prawie 9 mln zł w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2019 w przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody w Gminie wynosiły 5.353,93 zł, co sytuowało je na niemalże równym poziomie z powiatem, ale niższym niż średnia dla województwa.

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 91%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału dotacji oraz środków przeznaczonych na cele bieżące.

Corocznie wzrastają również wydatki bieżące Gminy. W 2015 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 18,2 mln zł i w analizowanych latach wzrosły o prawie 10 mln zł, osiągając wynik 28,4 mln zł w 2019 roku. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, typowym dla gmin w Polsce. Ważne jest jednak, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących.

W Gminie Załuski w latach 2015-2019 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących ulegała wahaniom, jednak ostatecznie poziom uzyskiwanej nadwyżki operacyjnej (różnicy między dochodami a wydatkami bieżącymi) wzrósł z poziomu 1,2 mln zł w 2015 roku do poziomu 2,2 mln zł w 2019 roku.

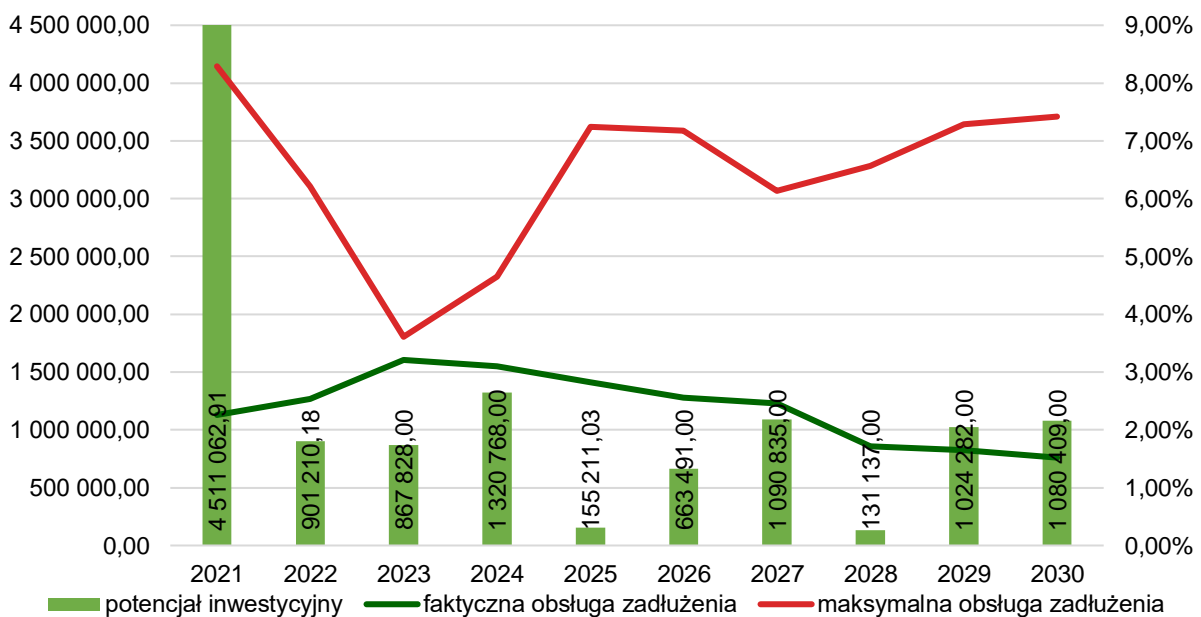
Wśród dochodów budżetowych każdej jednostki samorządu terytorialnego najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o jej samodzielności finansowej. W analizowanym okresie nastąpiła zmiana w strukturze dochodów Gminy. W 2015 roku udział dochodów własnych Gminy w ogólnych dochodach stanowił 31%. W latach 2016-2019 nastąpił jednak ich spadek do poziomu 25%. Było to związane przede wszystkim ze zwiększeniem się dotacji na cele bieżące przekazywane z budżetu państwa. Wówczas nastąpił wzrost udziału dotacji w budżecie Gminy z 23% do 37%. Dodając udziały w podatku PIT i CIT, dochody własne Gminy Załuski w 2019 roku wynosiły 41%, co znacznie ogranicza możliwość samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwość samodzielnego finansowania inwestycji, ponieważ wysokość dochodów w dużym stopniu nie jest bezpośrednio zależna od władz samorządowych.

W zakresie dochodów własnych największe znaczenie mają dochody z tytułu udziału w podatku PIT i podatku od nieruchomości, generujące w analizowanym okresie średnio po 3,5 mln zł rocznie, następnie podatek rolny – średnio prawie 900 tys. zł. Z kolei wpływy z podatku CIT w analizowanym okresie wynosiły średnio 209 tys. zł rocznie, co oznacza, że działalność przedsiębiorstw na terenie Gminy jest stosunkowo wysoka.

Potencjał finansowy Gminy z tytułu podatku rolnego, podatku od nieruchomości i podatku od środków transportowych jest wyższy. Wynika to z tego, że Gmina stosuje niższe niż maksymalne stawki podatkowe, a także ulgi i zwolnienia podatkowe. Łącznie w latach 2015-2019 na skutek obniżenia górnych stawek podatków oraz udzielonych ulg i zwolnień kwota uzyskana przez Gminę z podatków było o ponad 3 mln zł.

Kształtowanie się budżetu Gminy w ubiegłych latach przekłada się również na jej przyszły potencjał inwestycyjny oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Kształt wskaźnika obsługi zadłużenia dla Gminy Załuski pozwala na przyszłą obsługę dodatkowych zobowiązań. Potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2021-2030 wyniesie około 11 mln zł.

Ryc. 2. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Załuski na lata 2021-2030

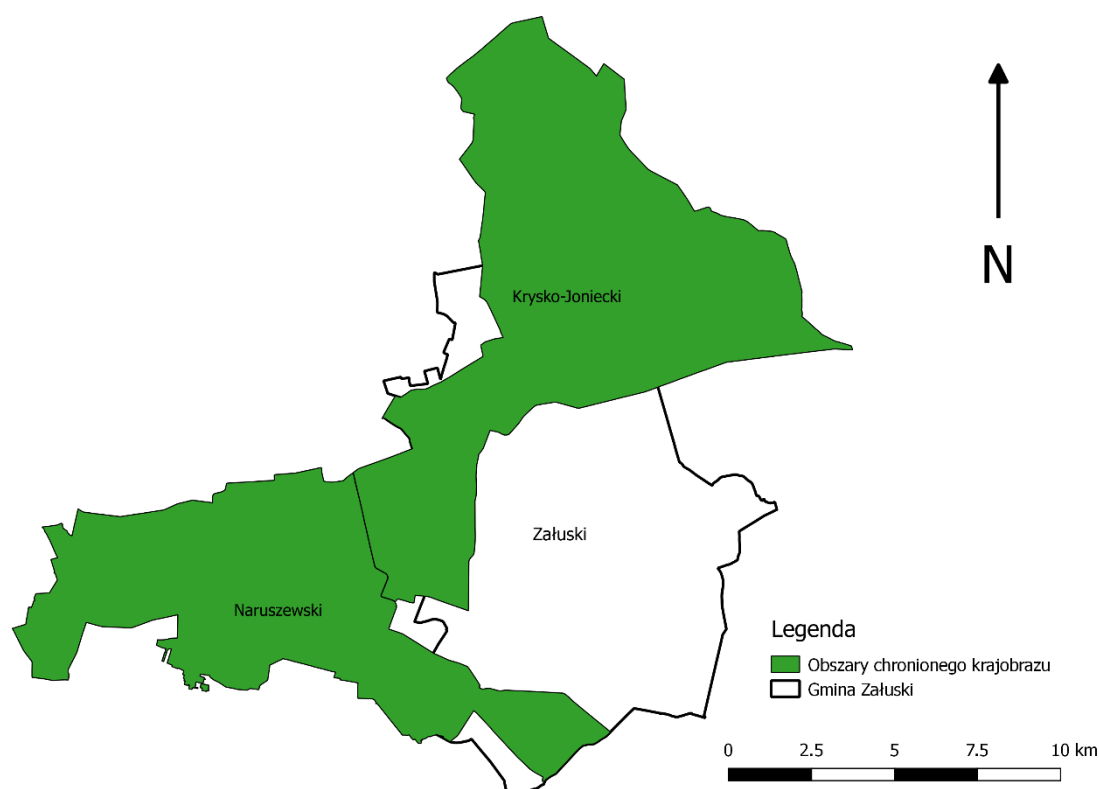

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr 172/XXII/20 Rady Gminy Załuski z dnia 30 grudnia 2020 roku w sprawie uchwalania Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Załuski na lata 2021-2033.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Załuski ma charakter rolniczy. Ponad 90 ha jej powierzchni zajmują użytki rolne, co stanowi 83,3% całkowitej powierzchni Gminy. Lasy pokrywają jedynie 8% jej powierzchni. Część Gminy Załuski ze względu na szczególne walory krajobrazowe występujące na jej terenie, znajduje się w zasięgu dwóch obszarów chronionego krajobrazu. Obszary te pokrywają około 30% powierzchni Gminy, w większości jej północno-zachodnią część oraz fragment znajdujący się na południu Gminy. Są to Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Krysko-Joniecki Obszar Chronionego Krajobrazu. Objęcie części terenu Gminy ochroną może mieć wpływ na realizację niektórych przedsięwzięć i uniemożliwi lokalizację inwestycji na obszarze chronionym. Na poniżej mapie przedstawione zostało ich umiejscowienie.

Ryc. 3. Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Załuski

Źródło: wykonanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Dla możliwości rozwojowych Gminy Załuski kluczowe znaczenie ma jej położenie i skomunikowanie z innymi jednostkami. Przez środek Gminy przebiega międzynarodowa trasa E77, która stanowi drogę krajową nr 7 relacji Warszawa-Gdańsk. W miejscowości Załuski zlokalizowany jest węzeł umożliwiający wjazd i zjazd z drogi krajowej. Gminę przecina także droga wojewódzka nr 571 relacji Naruszewo-Nasielsk. Na układ komunikacyjny Gminy wpływa ponadto znajdująca się poza jej granicami droga krajowa nr 62. Przez teren Gminy nie przebiega linia kolejowa, a najbliższe stacje znajdują się w Płońsku i Nowym Dworze Mazowieckim. Miasta te najsilniej oddziałują na Gminę, a oddalone są od niej o około 20 km.

Przebiegająca przez całą długość Gminy droga krajowa nr 7, dzieląca ją na dwie części – wschodnią i zachodnią stanowi zasadniczy problem przestrzennej. Bariera ta uniemożliwia swobodne przemieszczanie się mieszkańców, może mieć również wpływ na nierównomierny rozwój różnych jej części.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, który uchwalony został dnia 19 grudnia 2018 r. uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia

28 grudnia 2018 r. poz. 13180) Gmina zaklasyfikowana została do obszarów o najniższym stopniu rozwoju oraz obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe. Oznacza to, iż na obszarze Gminy zachodzą niekorzystne zmiany sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, objawiające się m.in. słabą dostępnością i jakością usług publicznych poprzez oddalenie od dużych miast.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dla Gminy Załuski Studium przyjęte zostało uchwałą nr 102/XXIX/2002 Rady Gminy Załuski z dnia 24 kwietnia 2002 roku.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają tereny Gminy Załuski w 36%. Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Brak planów miejscowych, a tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy może jednak utrudniać racjonalną politykę przestrzenną władzom samorządowym, ponieważ rodzi to możliwość przypadkowych i rozproszonych lokalizacji inwestycji, niekoniecznie zgodnych z ładem przestrzennym. W 2019 roku w Gminie Załuski wydano 42 decyzje administracyjne, które w większości stanowiły decyzje o warunkach zabudowy, a następnie decyzje administracyjne o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W Gminie Załuskiej nie została rozwinięta funkcja turystyczna, w związku z czym na jej terenie zlokalizowanych jest jedynie kilka obiektów agroturystycznych i pensjonatów.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Załuski przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były od 19 sierpnia do 30 września 2020 roku.

Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 92 ankiety, z których największą część respondentów stanowiły kobiety (65,2%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej z nich było w przedziale 36-45 lat (35,9%), a 64,1% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Załuski w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 to ocena bardzo dobra, mieszkańcy najwyżej oceniają działania w zakresie edukacji i kultury (średnia ocena wynosiła 3,04), z kolei najniżej turystykę i rekreację (średnia ocena wynosiła 2,18). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,63 do 2,96. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,71.

Ryc. 2. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Tabela poniżej przedstawia najwyżej i najniżej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najmniej korzystnie oceniony ze wszystkich obszarów został dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,63). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem w zakresie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci, dorosłych, młodzieży i seniorów, poziom bazy gastronomicznej, działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów, działalność świetlic wiejskich, a także system ścieżek rowerowych. Powyższe elementy uzyskały średnią ocenę poniżej 2, co oznacza, że mieszkańcy mają w stosunku do nich złą i bardzo złą opinię.

Tabela 1. Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najlepiej oceniane:	Najgorzej oceniane:
Spoleczeństwo	Poziom zadowolenia z usług świadczonych przez Urząd Gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy
Środowisko i przestrzeń	Jakość powietrza w gminie	Świadomość ekologiczna mieszkańców
Infrastruktura techniczna	Jakość sieci wodociągowej	Jakość sieci gazowej
Turystyka i rekreacja	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Działalność świetlic wiejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Wskazać należy, że żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona oceną bardzo dobrą. Najwyższą ocenę wśród mieszkańców zdobył dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,90%), dostęp do edukacji przedszkolnej (3,62%), jakość powietrza w Gminie (3,59%), jakość edukacji przedszkolnej w Gminie (3,52%) oraz poziom zadowolenia z usług świadczonych przez Urząd Gminy (3,52%).

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej, poprawa dostępu do usług medycznych, zwiększenie dostępu do Internetu, rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych, rozbudowa oświetlenia ulicznego, wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Najmniej priorytetowa według mieszkańców jest budowa obwodnicy, aktywizacja osób starszych, stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, inwestycje w rozwój turystyki oraz budowa i modernizacja sieci wodociągowej.

Część mieszkańców wskazała własne pomysły w zakresie głównych priorytetów rozwojowych Gminy. Należało do nich postawienie ekranów dźwiękochłonnych, organizacja zawodów sportowych (np. jednodniowy wyścig kolarski „Tour de Załuski”), ograniczenie ruchu pojazdów ciężarowych na wiejskich drogach, modernizacja i wyposażenie sal lekcyjnych oraz utworzenie przedszkola i szkoły dla dzieci z niepełnosprawnościami, a także organizacja zajęć dodatkowych prowadzonych przez specjalistów (logopeda, psycholog).

Ryc. 3. Główne priorytety rozwoju Gminy Załuski według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Ostatnim pytaniem zadaniem w ankiecie było wskazanie elementu, który miałby zostać wizytówką Gminy. Wskazuje ono również na pożądane priorytety rozwoju według mieszkańców. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na zagadnienia związane z czystością środowiska i terenów zielonych, a także ekologię, promocję lokalnej gospodarki (np. truskawki), wysoki poziom infrastruktury drogowej i szkolnictwa oraz Park i stawy w Kroczewie.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują, że kluczowe dla rozwoju i wymagające interwencji obszary to:

- 1) infrastruktura techniczna i drogowa,
- 2) usługi społeczne,
- 3) ochrona środowiska,
- 4) atrakcyjność rekreacyjna.

Zdaniem mieszkańców najważniejszym elementem, który poprawi jakość życia w Gminie jest rozwój infrastruktury technicznej, w tym dróg, chodników, ścieżek pieszo-rowerowych i kanalizacji sanitarnej, a także zapewnienie dostępu do usług medycznych. Podstawą do podniesienia warunków życia mieszkańców jest zwiększenie oferty czasu wolnego, m.in. poprzez rozwój turystyki i rekreacji.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki Gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 19 sierpnia do 30 września 2020 roku.

Analizę SWOT dla Gminy Załuski przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre położenie komunikacyjne • międzynarodowa trasa E77 przebiegająca przez teren Gminy • węzeł drogi krajowej nr 7 w Załuskach • rozwinięte rolnictwo, w szczególności uprawa truskawek • korzystne warunki naturalne do dalszego rozwoju rolnictwa • zmniejszająca się liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych • współpraca z powiatem w zakresie dróg • sieć gazowa przebiegająca przez teren Gminy • bardzo wysoki poziom zwodociągowania • dodatnie saldo migracji • wzrost liczby mieszkańców w wieku kreatywnym • niska przestępczość/wysoka wykrywalność przestępstw • spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej • wysoka dostępność opieki przedszkolnej • Gminny Klub Dziecięcy • wysoki poziom nauczania w Szkole Podstawowej w Kamienicy • funkcjonowanie Posterunku Policji na terenie Gminy • organizacja corocznych wydarzeń m.in. Festiwal Truskawki 	<ul style="list-style-type: none"> • brak inwentaryzacji dróg gminnych • brak dworca i stacji kolejowej na terenie Gminy • słabo rozwinięta baza turystyczna • niewielka liczba zarejestrowanych w Gminie podmiotów gospodarczych • brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych • brak sieci kanalizacyjnej i deszczowej • przepompownie wody wymagające remontu • bardzo niski udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej • brak PSZOK • niski udział odpadów segregowanych • zwiększająca się ilość produkowanych odpadów • zanieczyszczenie powietrza pochodzące ze źródeł niskiej emisji, zwłaszcza wzmożonego ruchu drogowego • niska lesistość • brak żłobka • konieczność podniesienia poziomu nauczania z matematyki i języka angielskiego w szkołach na terenie Gminy • brak Gminnego Ośrodka Kultury • nierozwinięta działalność świetlic wiejskich • nierozwinięta polityka senioralna, brak Klubu Seniora/miejsca spotkań dla seniorów • niewykorzystany potencjał terenów parku i stawów w Kroczewie • mała ilość ścieżek rowerowych • niski stopień upowszechnienia edukacji żłobkowej • utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów • jedna apteka

SZANSE

- bliskość miast: Płońsk, Nowy Dwór Mazowiecki, Warszawa
- bliskość Portu Lotniczego Warszawa-Modlin i Lotniska Chopina
- wprowadzenie transportu publicznego
- rozwój specjalizacji produkcji rolnej mogącej podnieść konkurencyjność rolnictwa
- wprowadzanie rolnictwa ekologicznego
- pozyskanie środków na cele rozwojowe
- promocja Gminy jako miejsca do zamieszkania i prowadzenia firmy
- udział w programach na rzecz poprawy jakości powietrza
- pozyskiwanie dofinansowań na wymianę źródeł ciepła
- przynależność do Lokalnej Grupy Działania Przyjazne Mazowsze
- wzrost poziomu uczestnictwa społecznego w podejmowaniu decyzji publicznych i w rozwiązywaniu sporów
- rozpoczęcie działalności Rady Seniorów
- zwiększająca się świadomość ekologiczna i rozwój alternatywnych źródeł energii
- potencjał do stworzenia miejsc rekreacyjnych w oparciu o park i stawy w Kroczewie oraz budowę zbiorników wodnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
- utworzenie konkursu na najładniejszą miejscowość w Gminie
- współpraca z powiatami płońskim i nowodworskim w zakresie korzystania z infrastruktury kulturalnej powiatów w miejscowościach Płońsk i Nowy Dwór Mazowiecki

ZAGROŻENIA

- ograniczenie rozwoju zabudowany ze względu na obszary chronionego krajobrazu pokrywające 30% powierzchni Gminy
- zaliczenie Gminy do obszarów ekstremalnie zagrożonych występowaniem suszy
- zmiany klimatyczne powodujące ryzyko wystąpienia powodzi
- brak poczucia wspólnej gminnej tożsamości
- niski poziom aktywności społecznej
- zła dostępność transportowa
- spadek liczby mieszkańców
- ujemny przyrost naturalny
- starzejące się społeczeństwo
- zmniejszający się stopień pokrycia subwencją oświatową wydatków w dziale oświata i wychowanie
- trudność w znalezieniu odpowiedniego inwestora dla terenów inwestycyjnych
- długa procedura opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwagi na procedurę odrolnienia i odlesienia

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY ZAŁUSKI

2

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jego mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia **misja** Gminy Załuski brzmi:

Gmina Załuski buduje atrakcyjność ekologiczną i dąży do poprawy warunków życia wszystkich jej mieszkańców.

Z kolei wizja to obraz gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje Gminę Załuski w perspektywie strategicznej w 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

Wizja Gminy Załuski brzmi:

Gmina Załuski w 2030 roku to rozwijające się w zrównoważony sposób miejsce, wykorzystujące potencjał mieszkańców, bezpieczne i czyste, otwarte na inwestorów i związane z tym rozwój gospodarczy, posiadające rozbudowaną infrastrukturę, zaspokajającą potrzeby mieszkańców, a także dbające o ich edukację oraz zdrowie.

Wartością niezwykle ważną dla mieszkańców Gminy Załuski jest działalność proekologiczna, na której oparty będzie rozwój w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Rozwój gospodarczy będzie wiązał się z rozwojem infrastruktury technicznej i drogowej poprzez wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych oraz stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Rozwój społeczny opierał się będzie na potencjalne mieszkańców Gminy, poprzez wykorzystanie ich pomysłów oraz doświadczenia w celu dążenia do poprawy warunków życia każdego mieszkańca. Z kolei rozwój przestrzenny wiązać się będzie ze stworzeniem atrakcyjnego i zadbanego miejsca do zamieszkania i wypoczynku, powstałego w oparciu o zachowanie ładu przestrzennego.

Gmina Załuski będzie dążyła do osiągnięcia i urzeczywistnienia określonej wizji, poprzez realizację celów i kierunków działań, wskazanych w kolejnej części dokumentu.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Załuski, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także w celu osiągnięcia poziomu rozwoju opisanego w wizji określono 3 cele strategiczne, którymi są:

CEL I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości

CEL II: Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia

CEL III: Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:		
CEL I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości	CEL II: Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia	CEL III: Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców
CELE OPERACYJNE:		
1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	2.1. Rozwój infrastruktury drogowej	3.1. Poszerzanie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy
1.2. Osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez świadomą i aktywną politykę przestrzenną	2.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	3.2. Zwiększenie dostępności do opieki medycznej
1.3. Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy i wsparcie sektora rolniczego	2.3. Rozwój sieci gazowej	3.3. Rozwój gminnej polityki senioralnej
1.4. Zwiększenie poziomu dostępności przestrzennej i cyfryzacji Gminy	2.4. Rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu	3.4. Przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy

Cele strategiczne Gminy Załuski odwzorowują obszary rozwojowe w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę warunków życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

CEL STRATEGICZNY I: ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ STWARZAJĄCA MOŻLIWOŚCI DO ROZWOJU MIESZKALNICTWA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- 1.1. **Rozwój budownictwa mieszkaniowego**
- 1.2. **Osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez świadomą i aktywną politykę przestrzenną**
- 1.3. **Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy i wsparcie sektora rolniczego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego**
- 1.4. **Zwiększenie poziomu dostępności przestrzennej i cyfryzacji Gminy**

Podstawą do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia. Ład przestrzenny stanowi niezbędny element zrównoważonego rozwoju, uwzględnia bowiem w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz estetyczne. Cel strategiczny I zakłada więc stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, poprzez zwiększenie dostępności przestrzennej, racjonalne gospodarowanie przestrzenią i ochronę ładu przestrzennego, rozwój budownictwa mieszkalnego w Gminie, a także zapewnienie atrakcyjnych warunków do rozwoju gospodarczego, w tym poprzez wsparcie sektora rolniczego.

Istotnym elementem rozwoju gminy jest jej korzystne położenie komunikacyjne. Zwiększa to atrakcyjność gminy do zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Gmina Załuski położona jest w niedużej odległości od miast, takich jak Płońsk czy Nowy Dwór Mazowiecki. Zaletą jest również bliskość Warszawy, której mieszkańcy mogą przeprowadzać się na obszary wiejskie położone w jej pobliżu, stając się tym samym swoistą „sypialnią Warszawy”. W przypadku Gminy Załuski dodatkowym udogodnieniem jest przebiegająca przez jej teren droga krajowa S7, która umożliwia szybki i wygodny dojazd do Gminy. Jednak mimo, iż taki układ dróg stanowi zaletę pod względem komunikacyjnym, jest również barierą przestrzenną. Droga dzieli Gminę na część wschodnią i zachodnią, w znacznym stopniu ograniczając możliwości mieszkańców w przemieszczaniu się, ale także ma wpływ na zaburzenia w spójnym funkcjonowaniu Gminy jako całości oraz jej nierównomierny rozwój. Stąd ważnym kierunkiem rozwoju Gminy jest zwiększenie dostępności przestrzennej.

Szansą rozwoju Gminy jest dostępność terenów inwestycyjnych. Z tego względu zakłada się zwiększenie powierzchni terenów pod inwestycję oraz ich promocja. W celu zachęcenia inwestorów należy stworzyć dla nich atrakcyjne warunki, m.in. poprzez tworzenie konkurencyjnych ofert, stosowanie ulg i zwolnień oraz obniżenia górnych stawek podatków. Należy również mieć na uwadze, iż ważnymi kwestiami dla inwestora są: współpraca z Urzędem Gmin, sieć dróg i ich stan techniczny oraz stopień uzbrojenia terenów przeznaczonych pod inwestycję.

Charakter Gminy wyznacza główny kierunek jej rozwoju. Ze względu na rolniczy typ Gminy Załuski konieczna jest działalność wspomagająca ten sektor. Gmina może wspomóc rolników poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych, przyznawanie dotacji. Dobrą praktyką jest również organizowanie targów rolniczych, co będzie miało bezpośredni wpływ zwiększenie promocji.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich przeprowadzenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	<ul style="list-style-type: none"> Przeznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; Przekształcanie gruntów charakteryzujących się niską klasą bonitacyjną pod zabudowę mieszkaniową; Budowa mieszkań komunalnych i socjalnych; Umożliwienie mieszkańcom kupna działki w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej; 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem tworzenia oferty dla nowych mieszkańców, rozwój zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem ładu przestrzennego, zwiększenie zainteresowania osiedleniem się na terenie Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> powierzchnia terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej (km²), liczba pozwoleń na budowę udzielenych na terenie Gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego (szt.), liczba wybudowanych mieszkań komunalnych i socjalnych (szt.),
1.2. Osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez świadomą i aktywną politykę przestrzenną	<ul style="list-style-type: none"> Sukcesywne sporządzanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu objęcia nimi jak największego obszaru Gminy; Przyjęcie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego; Bieżące monitorowanie stanu ładu przestrzennego w Gminie; Stworzenie jednolitych zasad dotyczących umieszczania reklam i szyldów na terenie Gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> wysoki stopień pokrycia terenów Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zwiększenie funkcjonalności przestrzeni w obszarze wiejskim: możliwość załatwienia wszystkich podstawowych potrzeb życiowych w najbliższym otoczeniu, ochrona planistyczna najlepszych jakościowo gleb, umacnianie rolniczego charakteru terenów z intensywnie rozwiniętą funkcją rolniczą, ochrona krajobrazu i poprawa estetyki Gminy poprzez stosowanie jednolitych standardów urbanistycznych oraz uporządkowanej polityki w zakresie reklam, 	<ul style="list-style-type: none"> stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego powierzchni Gminy (%), liczba przeprowadzonych kontroli pod kątem zgodności z zapisami uchwał planistycznych (szt.), liczba przeprowadzonych kontroli legalności reklam (szt.), stopień realizacji opracowania standardów urbanistycznych (%),

<p>1.3. Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy i wsparcie sektora rolniczego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskanie nowych terenów pod inwestycje i ich promocja; • Wprowadzenie systemu ulg i zwolnień dla nowych przedsiębiorców; • Stworzenie bazy informacyjnej; • Utworzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wzdłuż trasy S7 dla potrzeb przedsiębiorczości; • Wsparcie organizacji sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych (m.in. poprzez budowę targowiska, promowanie lokalnych producentów i produktów); • Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej; • Aktywizacja zawodowa osób rezygnujących z prowadzenia działalności rolniczej, pomoc w nabywaniu kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, a także edukacja z zakresu nowoczesnego rolnictwa; • Stworzenie gminnego punktu doradztwa rolniczego; • Tworzenie nowych i rozwój istniejących gospodarstw agroturystycznych; • Tworzenie małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, • promocja terenów inwestycyjnych wśród mieszkańców i potencjalnych inwestorów spoza Gminy, • zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy, • działający system ulg i zwolnień dla nowych przedsiębiorców, • zapewnienie wsparcia lokalnych rolników, • zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych, • aktywizacja zawodowa mieszkańców i spadek bezrobocia również wśród mieszkańców rezygnujących z prowadzenia działalności rolniczej, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (szt.), • liczba nowo zarejestrowanych podmiotów produkcji rolno-spożywczej (szt.), • kwota udzielonych dla przedsiębiorców ulg i zwolnień (zł), • udział mieszkańców bezrobotnych (%), • liczba nowych gospodarstw agroturystycznych (szt.),
<p>1.4. Zwiększenie poziomu dostępności przestrzennej i cyfryzacji Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa sieci dróg łączących miejscowości położone po obu stronach drogi S7; • Współpraca z innymi gminami w celu zapewnienia i wspólnej organizacji transportu publicznego; • Montaż sieci Internetu szerokopasmowego; • Stworzenie punktów dostępu do Internetu w miejscach publicznych; • Zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i komunikacyjnemu mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa spójności przestrzennej Gminy, • rozbudowa siatki połączeń transportu publicznego na terenie Gminy i gmin ościennych, • ograniczenie (likwidacja) liczby miejscowości, do których nie dociera transport zbiorowy, • wysokiej jakości sieć internetowa dostępna w każdej miejscowości, • poprawa dostępu mieszkańców do załatwiania podstawowych spraw w sposób zdalny dzięki dostępowi do Internetu szerokopasmowego, • punkty darmowego dostępu do Internetu dla mieszkańców i turystów. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców korzystających z transportu publicznego (os.), • liczba miejscowości wykluczonych transportowo (szt.), • udział mieszkańców korzystającej z sieci internetowej (%), • długość wybudowanej sieci szerokopasmowej (km), • liczba utworzonych punktów dostępu do Internetu (szt.).

CEL STRATEGICZNY II: ROZWIĘTA INFRASTRUKTURA I CZYSTE ŚRODOWISKO GWARANTUJĄCE WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA

2.1. Rozwój infrastruktury drogowej

2.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej

2.3. Rozwój sieci gazowej

2.4. Rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu

Wysoko rozwinięta infrastruktura techniczna wpływa na poprawę atrakcyjności danego obszaru oraz poprawia jakość życia mieszkańców. Szczególny wpływ na rozwój Gminy ma wysoka jakość dróg i infrastruktury towarzyszącej, która wpływa na bezpieczeństwo i komfort zamieszkania, a także rozwinięta infrastruktura sieciowa (wodociągowo-kanalizacyjna, gazowa) oddziałująca również na jakość środowiska przyrodniczego. Gmina nie posiada sieci kanalizacyjnej, a infrastruktura wodociągowa wymaga modernizacji. Dodatkowo mimo gazociągu przebiegającego przez jej teren, Gminę charakteryzuje mała dostępność do sieci gazowej.

Rozwinięta infrastruktura techniczna stanowi również podstawę do rozwoju gospodarczego Gminy, który powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju. Oznacza on dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska. Inaczej mówiąc, zapewnienie takiej skali działalności gospodarczej, która nie będzie powodować negatywnych konsekwencji ujawniających się w środowisku. Z tego względu cel II zakłada również rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska, co prowadzić ma do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Załuski. Cel ten realizowany ma być m.in. poprzez rozwój alternatywnych źródeł energii czy podnoszenie świadomości mieszkańców w tym zakresie. Postępująca degradacja środowiska naturalnego oraz systematyczne pogłębianie jego zanieczyszczenia prowadzą do niekorzystnych zmian klimatycznych, które będą mieć negatywny wpływ na życie i zdrowie człowieka. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań służących przeciwdziałaniu skutkom zmian klimatu w oparciu o nowoczesne rozwiązania i istniejące zasoby. Realizacja tych działań będzie systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich przeprowadzenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY II: Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Rozwój infrastruktury drogowej	<ul style="list-style-type: none"> Wykonanie inwentaryzacji dróg lokalnych; Budowa i modernizacja dróg gminnych; Rozbudowa chodników i uzupełnienie systemu ekologicznego oświetlenia ulicznego przy kluczowych odcinkach dróg; Montaż urządzeń podnoszących bezpieczeństwo w ruchu drogowym (lustra, monitoring itp.); Współpraca z Mazowieckim Zarządem Dróg Wojewódzkich i Powiatowym Zarządem Dróg w zakresie remontów i budowy nowej nawierzchni dróg, także dróg z wyznaczonym miejscem na ścieżkę rowerową; 	<ul style="list-style-type: none"> poprawa jakości istniejących dróg gminnych; rozbudowana sieć drogowa wraz z rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą, zwiększone bezpieczeństwo ruchu drogowego na terenie Gminy, w tym poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez rozbudowę oświetlenia i chodników przy kluczowych odcinkach dróg, zmniejszenie liczby wypadków drogowych, 	<ul style="list-style-type: none"> długość rozbudowanych dróg gminnych (km), długość wybudowanych chodników (km), długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km), liczba wybudowanych/zmodernizowanych punktów oświetleniowych (szt.), liczba zamontowanych lusterek (szt.),
2.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	<ul style="list-style-type: none"> Budowa i rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody i studni głębinowych; Wsparcie finansowe mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; Stała kontrola jakości przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych; 	<ul style="list-style-type: none"> rozbudowana infrastruktura wodno-kanalizacyjna, nowoczesne stacje uzdatniania wody i studnie głębinowe, zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków, regularne kontrole jakości przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych, zwiększenie ilości odprowadzonych ścieków systemem kanalizacji sanitarnej oraz poprawa jakości oczyszczonych ścieków, poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, poprawa organizacji systemu gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km), długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km), kwota udzielonego wsparcia na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (zł), liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.), liczba przeprowadzonych kontroli jakości przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych (szt.),

2.3. Rozwój sieci gazowej	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnienie dostępu do sieci gazowej dla wszystkich mieszkańców Gminy poprzez wykorzystanie przebiegającego przez jej teren gazociągu; • Współpraca z firmą GAZ MAZOWSZE Spółka z o.o.; 	<ul style="list-style-type: none"> • gospodarstwa domowe i budynki użyteczności publicznej z dostępem do sieci gazowej, • poprawa stanu jakości powietrza na terenie Gminy poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza dzięki wykorzystaniu sieci gazowej w celach ciepłowniczych, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przyłączy do sieci gazowej (szt.), • długość sieci gazowej (km), • udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej (%),
2.4. Rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja ekologiczna mieszkańców, w szczególności poprzez prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla każdej z grup wiekowych na temat segregacji odpadów, recyklingu i ochrony środowiska; • Prowadzenie kontroli w zakresie złożonych deklaracji na odbiór odpadów komunalnych oraz prawidłowej segregacji odpadów; • Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych; • Utworzenie stacji monitoringu jakości powietrza; • Udzielanie dofinansowań dla mieszkańców na instalację źródeł ciepła przyjaznych dla środowiska i promocja rozwiązań proekologicznych (OZE); • Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i mieszkań komunalnych oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w obiektach gminnych; • Wspieranie działań budowy i modernizacji sieci melioracyjnej na terenie całej Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami, • poprawa estetyki Gminy poprzez zmniejszenie zanieczyszczenia terenów Gminy odpadami komunalnymi, • spełnienie wymaganych poziomów recyklingu, • weryfikacja liczby mieszkańców wytwarzających odpady komunalne na terenie Gminy oraz włączenie pozostałych mieszkańców Gminy do systemu gospodarki odpadami, • zwiększenie stopnia segregacji odpadów, • optymalizacja kosztów systemu gospodarki odpadami, • poprawa jakości powietrza na terenie Gminy dzięki wykorzystywaniu energii pochodzącej z odnawialnych źródeł zamiast konwencjonalnych; • niwelowanie negatywnych skutków występowania susz oraz lokalnych podtopień. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych warsztatów oraz akcji edukacyjnych w zakresie ekologii (szt.), • liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk odpadów (szt.), • liczba przeprowadzonych kontroli (szt.), • ilość odpadów zebranych w sposób selektywny (t), • liczba zamontowanych instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii (szt.), • liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych (szt.), • jakość powietrza – stężenie zanieczyszczeń w powietrzu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), • liczba budynków z przeprowadzoną termomodernizacją (szt.), • liczba nowych urządzeń melioracyjnych (szt.).

CEL STRATEGICZNY III: KOMPLEKSOWA OFERTA SPOŁECZNA UWZGLĘDNIAJĄCA POTRZEBY WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW

3.1. Poszerzanie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy

3.2. Zwiększenie dostępności do opieki medycznej

3.3. Rozwój gminnej polityki senioralnej

3.4. Przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy

Na poziom zadowolenia mieszkańców i jakość ich życia ma wpływ wiele czynników. W celu zaspokojenia zapotrzebowania mieszkańców w każdym aspekcie życia potrzebna jest także rozbudowana oferta społeczna, która będzie odpowiadać na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Nieodłącznym elementem jest tutaj rozwój usług społecznych. W Gminie Załuski, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i w najbliższym okresie może przewyższyć liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne. Poprawę jakości usług społecznych powinna również dostarczać infrastruktura społeczna i techniczna uwzględniająca potrzeby osób starszych i chorych, osób z niepełnosprawnością, ale także osób ze szczególnymi potrzebami. Ważnym elementem do osiągnięcia celu jest również zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców w życiu Gminy. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa to na jakość rządzenia w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Cel strategiczny III zakłada zatem poszerzenie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy, co przełoży się na zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym oraz zapewni możliwość rozwoju ich pasji i zainteresowań, a także aktywnego spędzania wolnego czasu. W cel ten wpisuje się również zwiększenie dostępności do opieki medycznej oraz rozwój polityki senioralnej. Przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy to kolejne czynniki zawierające się w tym celu. Przez działania te rozumie się nie tylko zapobieganie ubóstwu i pomoc rodzinom w ciężkiej sytuacji życiowej, ale także m.in. umożliwienie powrotu do aktywności zawodowej matkom małych dzieci, poprzez zapewnienie im opieki żłobkowej i przedszkolnej.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczone w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich przeprowadzenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY III: Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Poszerzenie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie jakości nauczania szkolnego; • Rozwój infrastruktury dydaktyczno-naukowej placówek szkolno-wychowawczych; • Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury; • Budowa i rozwój działalności świetlic wiejskich; • Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych dla każdej grupy wiekowej; • Rozwój ścieżek pieszo-rowerowych (dydaktyczno-przyrodniczych, historycznych); • Budowa hali widowiskowo-sportowej; • Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy szkołach (budowa pełnowymiarowych hali sportowych i sal gimnastycznych); • Stworzenie miejsca wypoczynku i rekreacji w Kroczewie (budowa wiaty piknikowej, stworzenie wypożyczalni sprzętu wodnego); • Modernizacja istniejących oraz budowa nowych stref aktywności sportowej i placów zabaw; • Dbalność i pielęgnacja o istniejące zabytki i miejsca kultu (aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków); 	<ul style="list-style-type: none"> • podniesienie poziomu wyników egzaminów państwowych, • rozwinięta infrastruktura dydaktyczno-naukowa, spełniająca potrzeby uczniów i nauczycieli, • zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, • poprawa stopnia integracji mieszkańców, • zwiększenie świadomości walorów turystycznych i rekreacyjnych wśród mieszkańców Gminy, • utworzenie sieci ścieżek pieszo-rowerowych dydaktyczno-przyrodniczych i historycznych w oparciu o wiedzę mieszkańców Gminy (nauczycieli, wolontariuszy, przedstawicieli stowarzyszeń), • wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • zwiększenie uczestnictwa w rekreacji mieszkańców Gminy, podniesienie jakości ich życia i poprawy stanu zdrowia, • zwiększenie stopnia rowerowego skomunikowania Gminy, • rozwinięta infrastruktura sportowa przy szkołach, • rozwinięta funkcja turystyczno-rekreacyjna przy stawie w Kroczewie, • nowoczesne strefy aktywności sportowej oraz place zabaw na terenie Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> • poziom wyników egzaminów państwowych (%), • liczba wydarzeń kulturalnych dla każdej grupy wiekowej (szt.), • liczba wydarzeń zorganizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury (szt.), • liczba wydarzeń kulturalnych prowadzonych w świetlicach wiejskich (szt.), • liczba wydarzeń organizowanych w hali widowiskowo-sportowej (szt.), • liczba nowo powstałych punktów turystyczno-rekreacyjnych (szt.), • długość utworzonych sieci ścieżek i szlaków rowerowych (km), • liczba nowych/zmodernizowanych stref aktywności sportowej i placów zabaw (szt.), • stopień zaktualizowania Gminnej Ewidencji Zabytków (%),
3.2. Zwiększenie dostępności do opieki medycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie opieki pielęgniarki i stomatologa w szkołach; • Prowadzenie programów profilaktycznych dla mieszkańców; • Poprawa dostępności do specjalistycznych usług zdrowotnych m.in. organizowanie domowej rehabilitacji, dowozu do ośrodków zdrowia; • Promocja zdrowego trybu życia wśród mieszkańców, 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności usług medycznych, • zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów z powodu problemów zdrowotnych dzięki wcześniejszemu wykryciu chorób, • poprawa stanu zdrowia mieszkańców, • kształtowanie nawyku podejmowania aktywności fizycznej oraz podnoszenie sprawności fizycznej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci korzystających z opieki pielęgniarki (os.), • liczba dzieci korzystających z opieki stomatologa (os.), • liczba programów profilaktycznych prowadzonych przez Gminę (szt.),

<p>3.3. Rozwój gminnej polityki senioralnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja społeczna seniorów – utworzenie Klubu Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku • Stworzenie wolontariatu wśród seniorów „Senior seniorowi”; • Promowanie i wspieranie solidarności międzypokoleniowej • Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie opieki nad osobami starszymi; • Rozwój infrastruktury opieki całodobowej i dziennej; • Wprowadzenie Gminnej Karty Seniora, w ramach której seniorzy otrzymają bezpłatne wstępy na basen w Płońsku i Nowym Dworze Mazowieckim. 	<ul style="list-style-type: none"> • walka z marginalizacją seniorów, włączenie społeczne osób starszych, • poprawienie jakości życia poprzez nowe możliwości spędzania czasu wolnego przez seniorów i zapewnienia oferty dostosowanej do wieku i interesów tych osób, • integracja osób starszych, możliwość spędzania czasu wolnego z osobami o podobnym wieku i zainteresowaniach, • wsparcie dla opiekunów osób starszych, którzy dzięki formom pomocy dla osób starszych, mają możliwość powrotu do aktywności zawodowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba seniorów uczestniczących w zajęciach (os.), • liczba prowadzonych zajęć dla seniorów (szt.), • liczba seniorów korzystająca z placówek opieki całodobowej i dziennej (os.), • liczba opiekunów osób starszych, którzy powrócili do aktywności zawodowej (os.), • liczba mieszkańców objętych Gminną Kartą Seniora (os.),
<p>3.4. Przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Likwidowanie barier architektonicznych infrastruktury drogowej i w budynkach użyteczności publicznej dla osób starszych, chorych, z niepełnosprawnością i szczególnymi potrzebami; • Aktywizacja społeczna osób starszych, chorych, z niepełnosprawnością i szczególnymi potrzebami; • Budowa przedszkoli, żłobków i innych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3; • Rozwój opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych m.in. tworzenie mieszkań wspomaganych, organizacja dowozu do placówek zdrowia; • Przeprowadzenie rzetelnej badań społecznych, na podstawie których opierać się będą dalsze działania w zakresie rozszerzania oferty społecznej; • Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach rozwoju usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych; • Organizacja warsztatów z zakresu doradztwa zawodowego oraz realizacja kursów dla osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie; • Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych, • aktywne i biorące udział w życiu społecznym osoby starsze, chore, z niepełnosprawnością i szczególnymi potrzebami, • powrót rodziców, a w szczególności kobiet na rynek pracy dzięki możliwości zapewnienia przez Gminę miejsc opieki dla dzieci do lat 3, • powrót na rynek pracy opiekunów osób chorych, z niepełnosprawnością lub szczególnymi potrzebami, • skuteczne wywiady środowiskowe, • pomoc socjalna dla każdego potrzebującego, • popularyzacja działalności organizacji pozarządowych zajmujących się wsparciem osób chorych lub osób z niepełnosprawnościami. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych (szt.), • liczba nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 i w wieku przedszkolnym (szt.), • liczba mieszkań wspomaganych (szt.), • liczba rodzin korzystających ze świadczeń opieki społecznej (szt.), • liczba zorganizowanych dowozów do placówek zdrowia (szt.), • liczba zorganizowanych warsztatów z zakresu doradztwa zawodowego (szt.), • liczba przeprowadzonych kursów dla osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie (szt.), • liczba przeprowadzonych programów aktywizacji zawodowej (szt.), • liczba osób biorących udział w kursach, szkoleniach i programach wspierających (os.).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Załuski

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze uchwalona w dniu 28 października 2013 roku uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego przewiduje szereg działań dotyczących rozwoju województwa, a zawarte w niej cele i zadania mają wpływ na kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski. Powiat płoński zaklasyfikowany został jako region z silnie wyspecjalizowanym przemysłem rolno-spożywczym, zwłaszcza produkcji owoców i warzyw. Na terenie powiatu występują największe zwarte obszary gruntów o najlepszej jakości (klasy I-III).

W nawiązaniu do powyższych informacji można stwierdzić, że Gmina Załuski jest Gminą typowo rolniczą. W zagospodarowaniu przestrzennym dominują użytki rolne, rozłożone na całej powierzchni Gminy. Zwłaszcza w jej zachodniej części przeważają tereny rolnicze, nie rozdzielone zabudowaniami ani lasami. Układ przestrzenny Gminy określa się jako harmonijny z zachowaniem naturalnych cech krajobrazu.

Struktura hierarchiczna jednostek osadniczych odznacza się pełnionymi funkcjami usługowymi i produkcyjnymi. Na terenie Gminy wyodrębniona została dwustopniowa hierarchia sieci osadniczej:

- **Ośrodki nadrzędne podstawowe** – tworzą je miejscowości Załuski, Kroczewo i Szczytno, pełniące główne funkcje usługowo-centrowe. Siedzibę władz samorządowych, handlu oraz usług rzemieślniczych stanowią Załuski. W Kroczewie i Szczytnie wyróżniają się usługi oświaty, a w samym Kroczewie również usługi sakralne, sportu i rekreacji, a także rozwinięta infrastruktura techniczna. Nie bez znaczenia pozostaje, iż miejscowości te zlokalizowane są przy drodze krajowej nr 7, tworzącej swoisty kręgosłup Gminy.
- **Ośrodki podrzędne podstawowe** – to pozostałe wsie znajdujące się na terenie Gminy. Usługi w nich świadczone są na poziomie podstawowym, poprzez miejscowe sklepy, a niekiedy także usługi oświaty i sakralne.

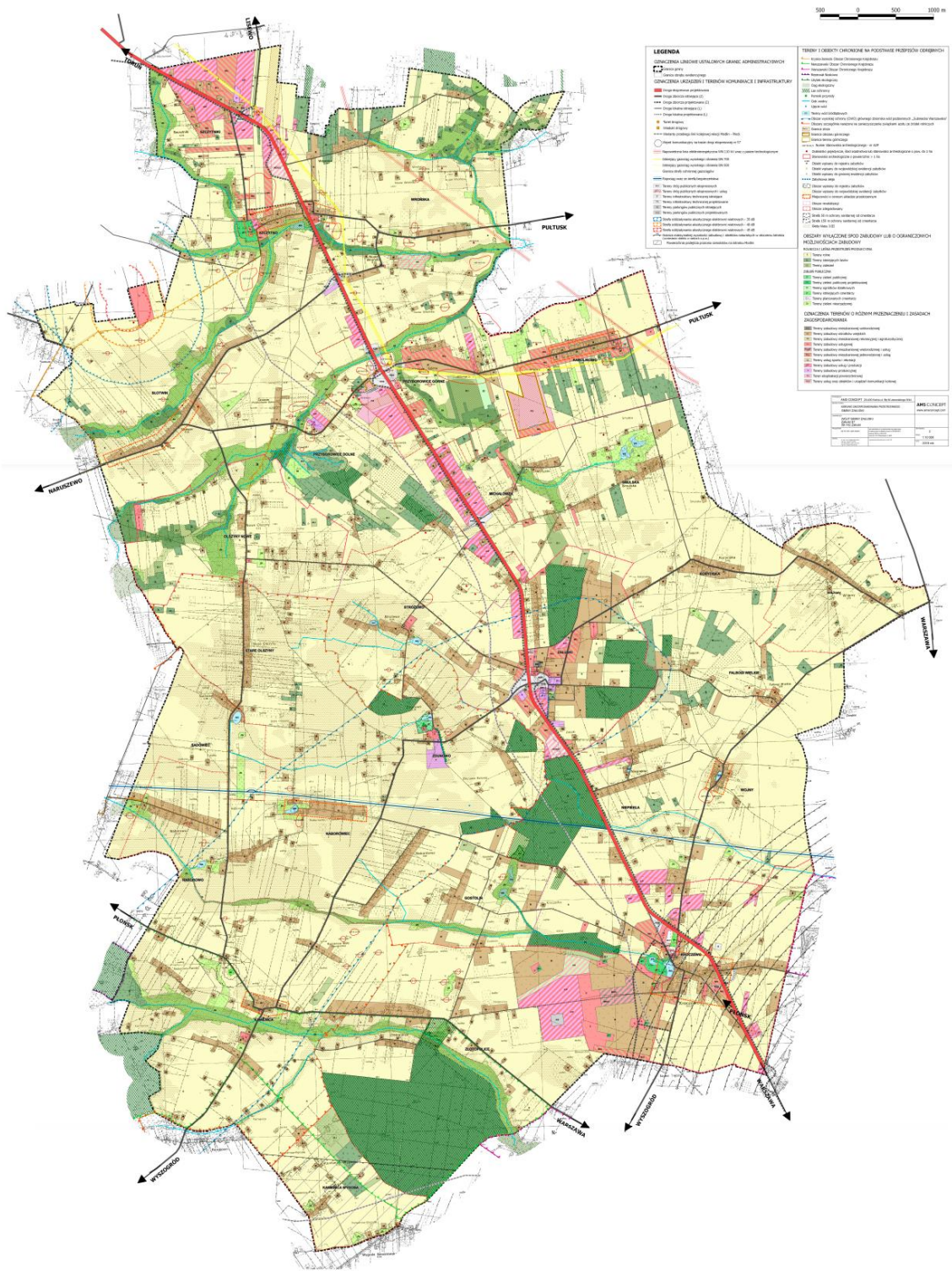
Układ sieci osadniczej uzupełniany jest przez miejscowości zagospodarowane zgodnie z istniejącą i planowaną produkcją oraz usługami. Do miejscowości tych zalicza się Michałówek, Przyborowice Górne oraz Szczytniki.

Gmina Załuski charakteryzuje się równomiernym rozłożeniem miejscowości. Zabudowa rozmieszczona jest zwłaszcza wzdłuż dróg, a dzięki rolniczemu charakterowi Gminy nie nastąpiło jej znaczne rozproszenie. Budynki mieszkaniowe występują głównie w ośrodkach centrowych Gminy. W całej Gminie dominuje zabudowa zagrodowa i jednorodzinna, jedynie w miejscowości Załuski występuje nieliczna zabudowa wielorodzinna. Większość terenów posiada charakter osiedli wiejskich uzupełnionych w podstawowe usługi. Załuski położone w centralnej części Gminy rozwijają się odśrodkowo. Z kolei Kroczewo rozwija się w kierunku zachodnim. Miejscowości te, wraz ze Szczytnem, posiadają wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego rezerwy terenowe przeznaczone pod zabudowę. Plany przewidują równoległy rozwój w obszarze usług, produkcji, zabudowy mieszkaniowej oraz rekreacji i sportu.

Analiza elementów przyrodniczych Gminy pozwoliła określić przydatność funkcjonalno-przestrzenną obszarów, na których jako kryterium przyjęto ochronę walorów przyrodniczych poprzez racjonalne gospodarowanie jej zasobami. Do najcenniejszych przyrodniczo terenów Gminy zalicza się obszar wokół dolin cieków wodnych oraz kompleksy leśne, którym towarzyszą zazwyczaj walory rekreacyjne. W związku z tym dominującą funkcją powinna być tutaj ochrona ekosystemów, uzupełniania funkcją rolniczą i rekreacyjną.

Droga krajowa nr 7 przebiegająca przez środek Gminy, mimo iż zapewnia dobre skomunikowanie z innymi ośrodkami, to stanowi również barierę przestrzenną. Droga dzieli Gminę na dwie części (wschodnią i zachodnią), uniemożliwiając swobodne przemieszczanie się w jej obrębie, co ma wpływ na nierównomierny rozwój w różnych częściach jednostki. Jednocześnie wzdłuż drogi skupiają się funkcje usługowo-produkcyjne, a także zabudowa mieszkaniowa. Tereny wzdłuż drogi oraz węzła komunikacyjnego, zwłaszcza w miejscowości Załuski, to miejsca atrakcyjne dla inwestorów.

Ryc. 4. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w Gminie Załuski

Źródło: dokumenty Urzędu Gminy Załuski.

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Zakłada się kontynuację rozwoju istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy w oparciu o istniejący układ osadniczy, komunikacyjny i walory przyrodnicze.

Podstawą rozwoju przestrzennego będzie układ komunikacyjny, wiążący wszystkie jednostki osadnicze. Sieć komunikacyjna opierać się będzie o przebiegającą przez środek gminy drogę krajową nr 7, uzupełnioną drogami powiatowymi i gminnymi, co pozwoli na swobodnie przemieszczanie się, zarówno wewnątrz Gminy, jak i poza jej granice. Poprawi to nie tylko jakość życia mieszkańców, ale podniesie również atrakcyjność inwestycyjną Gminy. Tereny położone w bliskim sąsiedztwie trasy S7 powinny zostać w pierwszej kolejności objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jako obszary przewidziane pod zabudowę usług i produkcji. Na zainteresowanie inwestorów ma wpływ również rozwinięta infrastruktura drogowa i sieciowa. W związku z tym konieczny jest rozwój oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i Internetowej, budowa sieci kanalizacyjnej oraz umożliwienie podłączenia do sieci gazowej. Działania te doprowadzą do zwiększenia poziomu przedsiębiorczości Gminy.

Miejscowości Załuski, Kroczewo i Szczytno stanowią centra osadnicze, a zarazem administracyjno-usługowe Gminy. W związku z tym zakłada się dalszą aktywizację inwestycyjną tego obszaru, związaną z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej oraz hotelowej. Istotną rolę w systemie osadniczym Gminy w kolejnych latach pełnić będą jednostki wiejskie położone w północnej części Gminy (Szczytniki i Przyborowice Górne), które dają perspektywę rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. Pozostałe jednostki osadnicze nadal pełnić będą funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze, proporcjonalnie do swojej skali i zasięgu oddziaływania. Nowa zabudowa powinna powstawać w sposób plombowy, czyli uzupełniając istniejące, pojedyncze wolne od zabudowy działki w celu zapobiegania rozpraszaniu zabudowy oraz tworzenia zwartych kompleksów zabudowy wiejskiej, jednocześnie z zachowaniem otwarcie widokowych i krajobrazowych.

Wiodącą funkcją w Gminie powinna pozostać funkcja rolnicza. Uwarunkowaniem sprzyjającym takiemu kierunkowi zagospodarowania jest duża ilość terenów wiejskich wykazujących się przeciętnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Rozwój oraz modernizacja rolnictwa będzie mieć wpływ na wzrost gospodarczy Gminy. Dodatkowo restrukturyzacja rolnictwa zmierzać powinna w kierunku specjalistycznych gospodarstw rolnych. Natomiast grunty rolne, wyłączone z produkcji rolnej powinny podlegać zalesianiu w celu podniesienia poziomu lesistości gminy, który jest dość niski.

Dodatkowo polityka Gminy wyznacza następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego zgodnie ze zrównoważonym rozwojem i zachowaniem ładu przestrzennego w oparciu o bieżące uwarunkowania:

- wykorzystanie położenia w zasięgu oddziaływania aglomeracji warszawskiej,
- podniesienie jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remont mieszkań zaniedbanych,
- projektowanie zagospodarowania terenów wiejskich jako obszary zabudowy wielofunkcyjnej,
- promocja gospodarstw związanych z produkcją rolną i przetwórstwem,
- dopuszczenie możliwości lokalizacji gospodarstw specjalistycznych, hodowlanych, ogrodniczych itp.,
- przekształcenia i rozwój środowiska kulturowego w kierunku kształtowania ładu przestrzennego i harmonii ze środowiskiem naturalnym,
- dopuszczenie lokalizacji małych przedsiębiorstw na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
- ochrona ciągów ekologicznych, poprzez zakaz ich zabudowy,
- wprowadzenie obszarów o funkcji, produkcyjnej, składowej i magazynowej w celu obsługi cargo, dla rozwijającego się Portu Lotniczego w Modlinie,
- niezależnie od przeznaczenia terenów umożliwienie lokalizacji urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i melioracji,
- zapewnienie warunków sanitarnych mieszkańców w zakresie: jakości wód i powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii opracowane zostały w oparciu o zidentyfikowane problemy mieszkańców na obszarze Gminy Załuski. Cele Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wynika z tego, iż komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa mazowieckiego polityki, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej: lata 2014-2020 oraz przenosi na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską.

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” za priorytetowy cel strategiczny przyjęto:

Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.

Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
2. Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
3. Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne:

1. Zapewnienie gospodarcze zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska,
2. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 z kierunkami działań wskazanych w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku.

Cele	
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030
<p>Priorytetowy cel strategiczny: Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji • Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców • Wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych • Umiędzynarodowienie gospodarcze 	<p>CEL I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości</p> <p>1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego 1.3. Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy i wsparcie sektora rolniczego</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym 	
<p>Cel strategiczny 1: Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie i wzmocnienie specjalizacji regionalnych • Wspieranie rozwoju nowych technologii, w szczególności biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych • Wzmocnienie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich • Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług 	<p>CEL I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości</p> <p>1.3. Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy i wsparcie sektora rolniczego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego</p> <p>1.4. Zwiększenie poziomu dostępności przestrzennej i cyfryzacji Gminy</p>
<p>Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu • Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach • Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego 	<p>CEL I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości</p> <p>1.2. Osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez świadomą i aktywną politykę przestrzenną</p> <p>1.4. Zwiększenie poziomu dostępności przestrzennej i cyfryzacji Gminy</p>
<p>Cel strategiczny 3: Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej • Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej • Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna • Wyrównanie szans edukacyjnych • Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego 	<p>CEL I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości</p> <p>1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego</p> <p>CEL III: Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców</p> <p>3.1. Poszerzanie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy</p> <p>3.2. Zwiększenie dostępności do opieki medycznej</p> <p>3.3. Rozwój gminnej polityki senioralnej</p> <p>3.4. Przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy</p>
<p>Ramowy cel strategiczny 1: Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie • Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji • Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska • Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej • Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym • Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń • Produkcja energii ze źródeł odnawialnych 	<p>CEL II: Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia</p> <p>2.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej</p> <p>2.3. Rozwój sieci gazowej</p> <p>2.4. Rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu</p>

Ramowy cel strategiczny 2: Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia:

- Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu
- Upowszechnianie kultury i twórczości
- Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego
- Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej

CEL II: Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia

2.1. Rozwój infrastruktury drogowej

CEL III: Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców

3.1. Poszerzanie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu. OSI zostały zidentyfikowane zgodnie z celami zapisanymi w Krajowej strategii rozwoju regionalnego (KSRR). W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego przedstawiono delimitację funkcjonalnych obszarów problemowych, które zawierają się w obszarach strategicznej interwencji. Zadania te przypisane zostały do określonego terytorium i wzajemnie zintegrowane. Celem wyznaczenia OSI i obszarów problemowych było umożliwienie koordynacji działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu i ułatwienie przyporządkowania właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań.

Gmina Załuski zaklasyfikowana została do dwóch obszarów strategicznej interwencji: **płocko-ciechanowskiego** wymagającego interwencji z poziomu regionalnego oraz **Obszaru Metropolitalnego Warszawy** będącego biegunem wzrostu.

Obszar płocko-ciechanowski obejmuje całą północno-zachodnią część województwa mazowieckiego. W podziale OSI na typy obszar ten wyznaczony został jako problemowy, zgodnie z celami KSRR:

- 2.2. *Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe,*
- 2.3. *Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.*

Tereny położone w płocko-ciechanowskim OSI, które zgodnie z Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku cechują się najniższym poziomem dostępu mieszkańców do dóbr i usług. Dodatkowymi kryteriami przy wyznaczaniu tych obszarów była dostępność transportowa oraz odsetek osób bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wyznaczając obszary strategicznej interwencji uwzględniono obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów polityki regionalnej, które wskazano w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Są to obszary, na których występuje nadmierna kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, konflikty przestrzenne oraz dysfunkcje rozwojowe. Interwencje podejmowane na tych obszarach będą skierowane na przeciwdziałanie trwałej marginalizacji, utracie znaczenia gospodarczego oraz koncentracji patologicznych problemów społecznych, a także rozwijanie zdolności absorpcji impulsów docierających z obszarów lepiej rozwiniętych. Do głównych kierunków działań wyznaczonych dla tego obszaru zgodnych z Strategią Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 zalicza się: poprawę dostępności obszaru, rozwój specjalizacji przemysłowych obszaru oraz wykorzystanie potencjału energii odnawialnej.

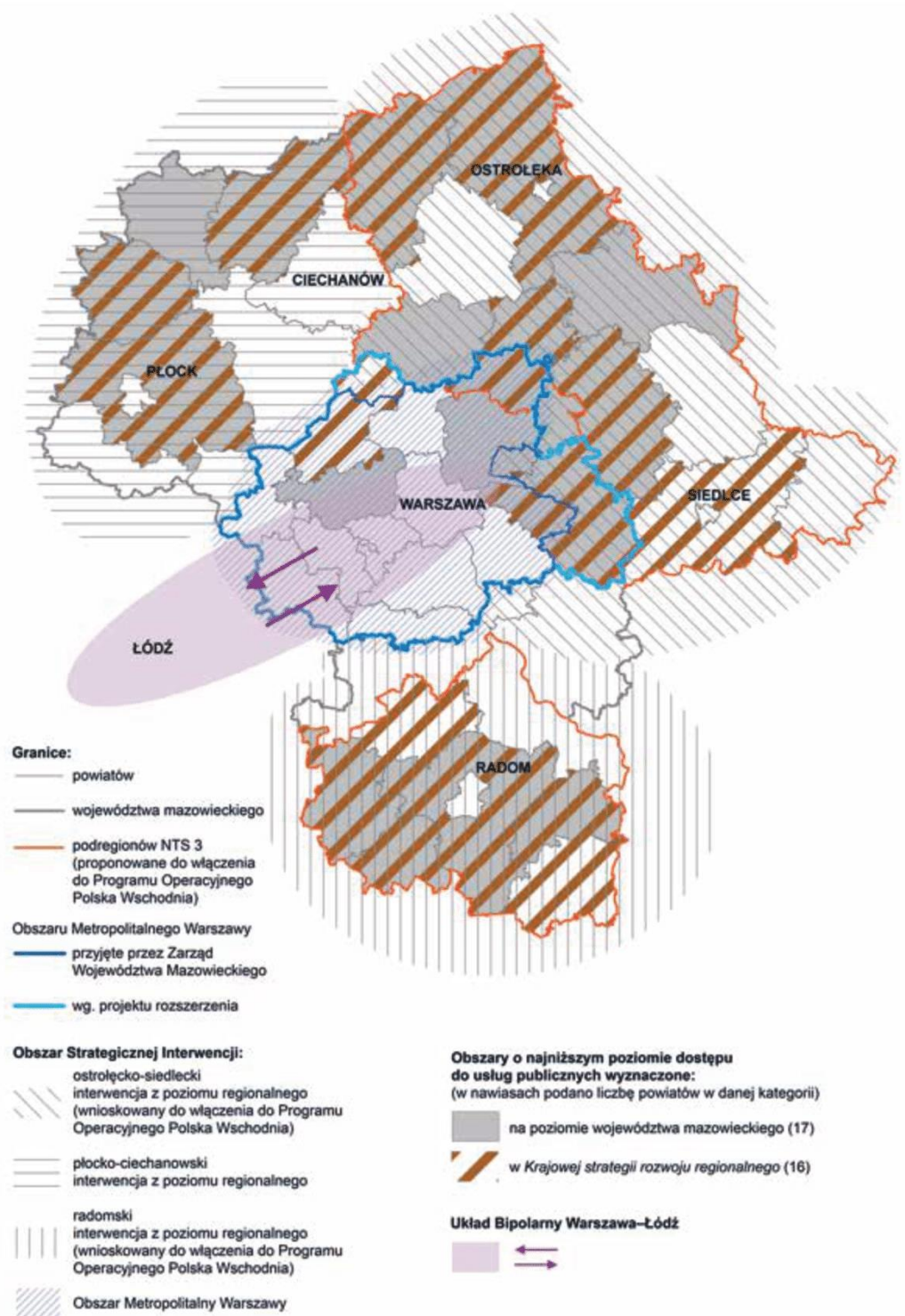
Obszar Metropolitalny Warszawy obejmuje centralną część województwa, a Gmina Załuski położona jest na jego obrzeżach. Wyznaczony został zgodnie z celem KSRR:

1.1. *Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych.*

Jak wskazuje Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku jest to obszar o największym potencjale rozwoju społeczno-gospodarczego, mający decydujący wpływ na rozwój całej regionu. Jest ośrodkiem metropolitalnym Mazowsza o wzrastającym znaczeniu europejskim. Jednocześnie ma

tu miejsce kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych oraz konfliktów przestrzennych, których skutkiem jest chaos urbanistyczny, spadek jakości przestrzeni oraz degradacja środowiska. Wśród zadań skierowanych do tego obszaru spójnych z kierunkami działań Strategii Rozwoju Gminy Załuski wyróżnia się: zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszaru, uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w OMW, równoważenie rozwoju OMW w sferze środowiska i energetyki, rozwój cyfryzacji oraz systemu e-usług publicznych dla mieszkańców, utworzenie strefy aktywności ekonomicznej wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa–Modlin.

Ryc. 5. Obszary strategicznej interwencji

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego. Obecnie obowiązującymi dokumentami w Gminie są:

- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Załuski na lata 2021-2033,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Załuski,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Załuski na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Załuski na lata 2015-2024,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2023,
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program Gospodarki Ściekowej dla Gminy Załuski,
- Gminny Program osłonowy w zakresie zmniejszania wydatków Gminy Załuski z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Załuski,
- Program wspierania edukacji uczniów szczególnie uzdolnionych i uczniów osiągających wysokie wyniki w konkursach sportowych, przedmiotowych, literackich i artystycznych i innych konkursach promujących zdobywanie wiedzy ze szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina Załuski, oraz uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Załuski, pobierających naukę w szkołach podstawowych dla których organem prowadzącym nie jest Gmina Załuski,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Załuski,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Załuski na lata 2019-2024,
- Roczny Program Współpracy Gminy Załuski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Dodatkowo w 2020 roku skończył się okres obowiązywania Gminnego Programu Opieki na Zabytkami i Programu rewitalizacji dla Gminy Załuski, dlatego też zachodzi konieczność przyjęcia tych dokumentów w kolejnej perspektywie. Natomiast dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. program ochrony środowiska, programy społeczne oraz programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat płoński. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje czy dane działanie zostało zrealizowane czy nie. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Załuski na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Mazowieckiego Regionalnego Programu Operacyjnego dla bieżącej perspektywy finansowej oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych,
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego,
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie,
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Załuski na lata 2021-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy Załuski oraz jednostek organizacyjnych Gminy Załuski.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem płońskim oraz województwem mazowieckim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą nr 172/XXII/20 Rady Gminy Załuski z dnia 30 grudnia 2020 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Załuski na lata 2021-2033, potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2021-2030 wyniesie około 11 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

**ZAŁĄCZNIK 1: DIAGNOZA SYTUACJI
PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ
GMINY ZAŁUSKI**

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY.....	46
1.1. <i>Informacje ogólne o Gminie</i>	46
1.2. <i>Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.....</i>	47
1.3. <i>Walory przyrodnicze i kulturowe.....</i>	48
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	51
2.1. <i>Gospodarka lokalna i rynek pracy.....</i>	51
2.2. <i>Infrastruktura i środowisko</i>	53
<i>Infrastruktura drogowa.....</i>	53
<i>Urządzenia sieciowe</i>	54
<i>Gospodarka odpadami</i>	55
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska.....</i>	56
2.3. <i>Stan finansów samorządowych.....</i>	57
<i>Wykonanie budżetu</i>	57
<i>Struktura dochodów i wydatków</i>	59
<i>Potencjał inwestycyjny.....</i>	61
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	62
3.1. <i>Demografia.....</i>	62
3.2. <i>Kapitał społeczny</i>	66
<i>Przedszkola i żłobki.....</i>	66
<i>Edukacja.....</i>	68
<i>Kultura i sport</i>	71
<i>Bezpieczeństwo publiczne.....</i>	72
<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy.....</i>	72
3.3. <i>Opieka zdrowotna i pomoc społeczna</i>	74

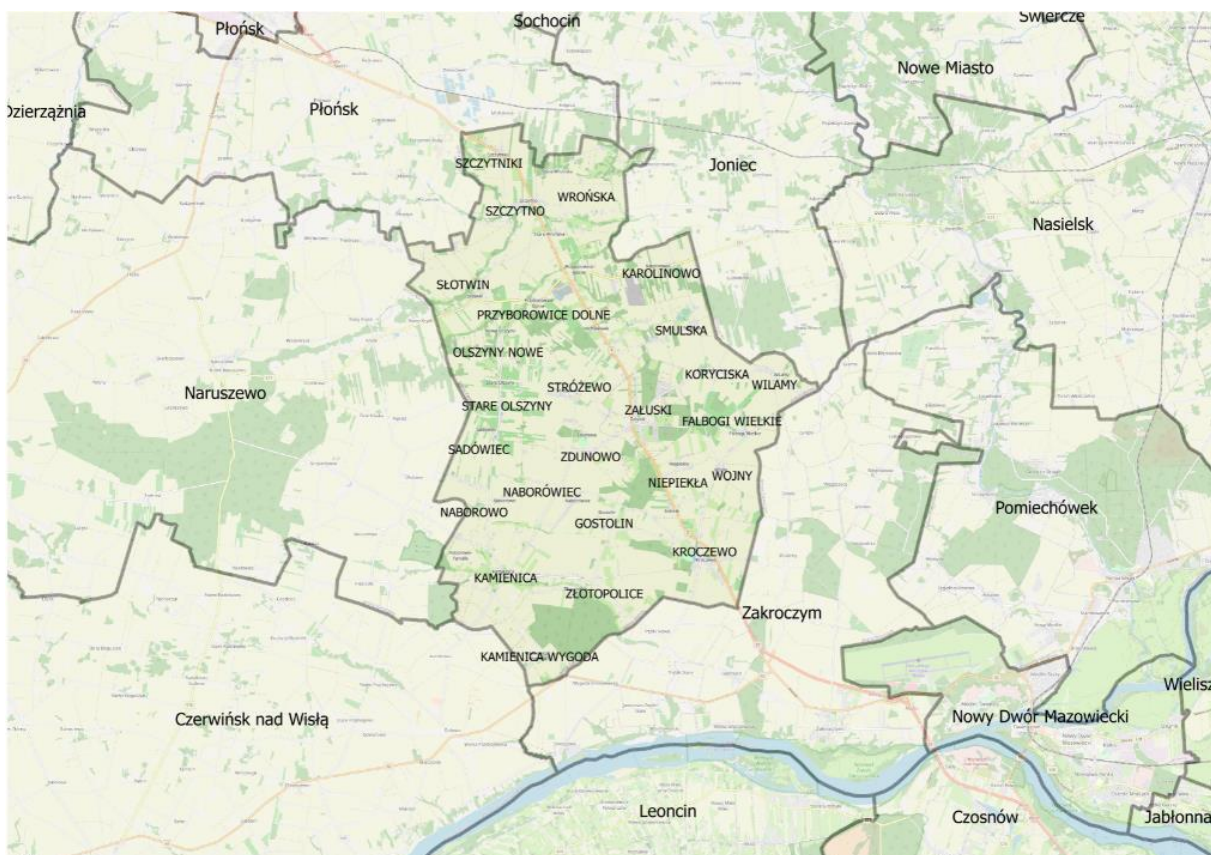
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne o Gminie

Gmina Załuski jest gminą wiejską położoną przy południowo-wschodniej granicy powiatu płońskiego, w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego i oddalona jest o około 40 km od miasta stołecznego Warszawy. Obszar Gminy zajmuje 108,48 km², co stanowi 8% powierzchni powiatu. Gmina sąsiaduje z 4 gminami położonymi w tym samym powiecie: gminą miejsko-wiejską Czerwińsk nad Wisłą, gminami wiejskimi: Joniec, Naruszewo, Płońsk oraz z gminą miejsko-wiejską Zakroczym znajdującą się w powiecie nowodworskim.

W skład Gminy Załuski wchodzi 30 sołectw: Falbogi Wielkie, Gostolin, Kamienica, Kamienica-Wygoda, Karolinowo, Koryciska, Kroczewo, Michałowek, Naborówiec, Naborowo, Naborowo-Parcele, Niepiekła, Nowe Olszyny, Nowe Wrońska, Przyborowice Dolne, Przyborowice Górne, Sadówiec, Słotwin, Smólska, Sobole, Stare Olszyny, Stare Wrońska, Stróżewo, Szczytniki, Szczytno, Wilamy, Wojny, Załuski, Zdunowo, Złotopolice.

Ryc. 1. Położenie Gminy Załuski

Źródło: wykonanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Przez środek Gminy przebiega międzynarodowa trasa E77, która stanowi drogę krajową nr 7 relacji Warszawa-Gdańsk. W miejscowości Załuski zlokalizowany jest węzeł umożliwiający wjazd i zjazd z drogi krajowej. Gminę przecina także droga wojewódzka nr 571 relacji Naruszewo-Nasielsk. Na układ komunikacyjny Gminy wpływa ponadto znajdująca się poza jej granicami droga krajowa nr 62. Przebiega ona przez Gminy Zakroczym i Czerwińsk nad Wisłą, nieopodal południowej granicy Gminy Załuski.

Gmina położna jest w zasięgu oddziaływania Miast Płońsk i Nowy Dwór Mazowiecki. Odległość ośrodka gminnego od obu miast wynosi około 20 km, a dojazd do nich drogą krajową nr 7 zajmuje 15-20 min.

Przez teren Gminy nie przebiega szlak kolejowy. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Płońsku (linia kolejowa Nasielsk-Sierpc-Toruń) oraz w Nowym Dworze Mazowieckim (linia kolejowa Gdańsk-Warszawa). Siedziba Gminy Załuski znajduje się 13 km od Portu Lotniczego Warszawa-Modlin oraz 60 km od Lotniska Chopina.

W Gminie nie funkcjonuje transport publiczny, jednak w 2021 roku Wójt Gminy Załuski wprowadził nowy rozkład kursowania autobusów szkolnych, poszerzony również o możliwość przejazdów wszystkich mieszkańców Gminy. W zależności od zainteresowania mieszkańców pomysł ten będzie kontynuowany.

Gmina Załuski ma charakter rolniczy. Ponad 90 ha jej powierzchni zajmują użytki rolne, co stanowi 83,3% całkowitej powierzchni Gminy. Lasy pokrywają jedynie 8% jej powierzchni.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Zasadniczy problem przestrzenny w Gminie stanowi przebiegająca przez całą jej długość droga krajowa nr 7, dzieląca ją na dwie części – wschodnią i zachodnią. Bariera ta uniemożliwia swobodne przemieszczanie się mieszkańców. Dotyczy to ruchu pieszych, jak i komunikacji drogowej. Taki podział wpływa także na zaburzenia w spójnym funkcjonowaniu Gminy jako całości oraz na nierównomierny rozwój różnych jej części.

Gmina Załuski uwzględniona została w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, który uchwalony został dnia 19 grudnia 2018 r. uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 grudnia 2018 r. poz. 13180). Gmina Załuski nie podlega pod miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, jakim na terenie województwa mazowieckiego jest MOF Warszawa, ale wpisuje się w miejskie obszary funkcjonalne ośrodków lokalnych. Ośrodki te są uzupełnieniem ośrodków subregionalnych, stanowią zasób usług społecznych w szczególności w aspekcie obszarów wiejskich oraz aktywizacji otaczających obszarów, a także centra administracyjne i usługowe dla otaczających je terenów wiejskich pełniąc funkcje usługowe m.in. w zakresie edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych.

Oprócz tego Gmina Załuski zaklasyfikowana została do obszarów funkcjonalnych wymagających restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej:

- **obszarów o najniższym stopniu rozwoju** – są to obszary o pogarszającej się sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w wyniku niskiego poziomu PKB per capita, słabej dostępności oraz jakości usług publicznych, małego potencjału ośrodków wiejskich, słabo rozwiniętej sieci osadniczej i zaburzonej strukturze demograficznej wywołanej m.in. migracjami ludzi młodych do większych miast w kraju i za granicę,
- **obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe** – ze względu na położenie z dala od większych miast mieszkańcy Gminy mają utrudniony dostęp do usług publicznych oraz infrastruktury społecznej i technicznej.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dla Gminy Załuski Studium przyjęte zostało uchwałą nr 102/XXIX/2002 Rady Gminy Załuski z dnia 24 kwietnia 2002 roku. Ostatnia ocena aktualności Studium dokonana została w 2016 roku. W obowiązującym dokumencie ustalona została powierzchnia terenów planowanych pod inwestycję:

- pod zabudowę mieszkaniową – ok. 1 tys. ha (10%),
- pod usługi – ok. 1 tys. ha (10%),
- pod usługi sportu i rekreacji – ok. 600 ha (5,5%),
- pod zabudowę związaną z przemysłem i działalnością gospodarczą – ok. 550 ha (5%).

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Tereny Gminy Załuski pokryte są MPZP w 36%. Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Brak planów miejscowych, a tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy może jednak utrudniać racjonalną politykę przestrzenną władzom samorządowym, ponieważ rodzi to możliwość przypadkowych i rozproszonych lokalizacji inwestycji, niekoniecznie zgodnych z ładem przestrzennym.

W 2019 roku wydano 42 decyzje administracyjne, które w większości stanowiły decyzje o warunkach zabudowy, a następnie decyzje administracyjne o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2015-2018 w Gminie Załuski na tle powiatu. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców liczba wydawanych decyzji w Gminie utrzymuje się na poziomie niższym średniej w powiecie.

Tab. 2. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2015-2018

		2015	2016	2017	2018
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Załuski	30	28	42	40
	powiat	534	915	649	706
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Załuski	5,25	4,90	7,39	7,06
	powiat	6,05	10,41	7,40	8,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

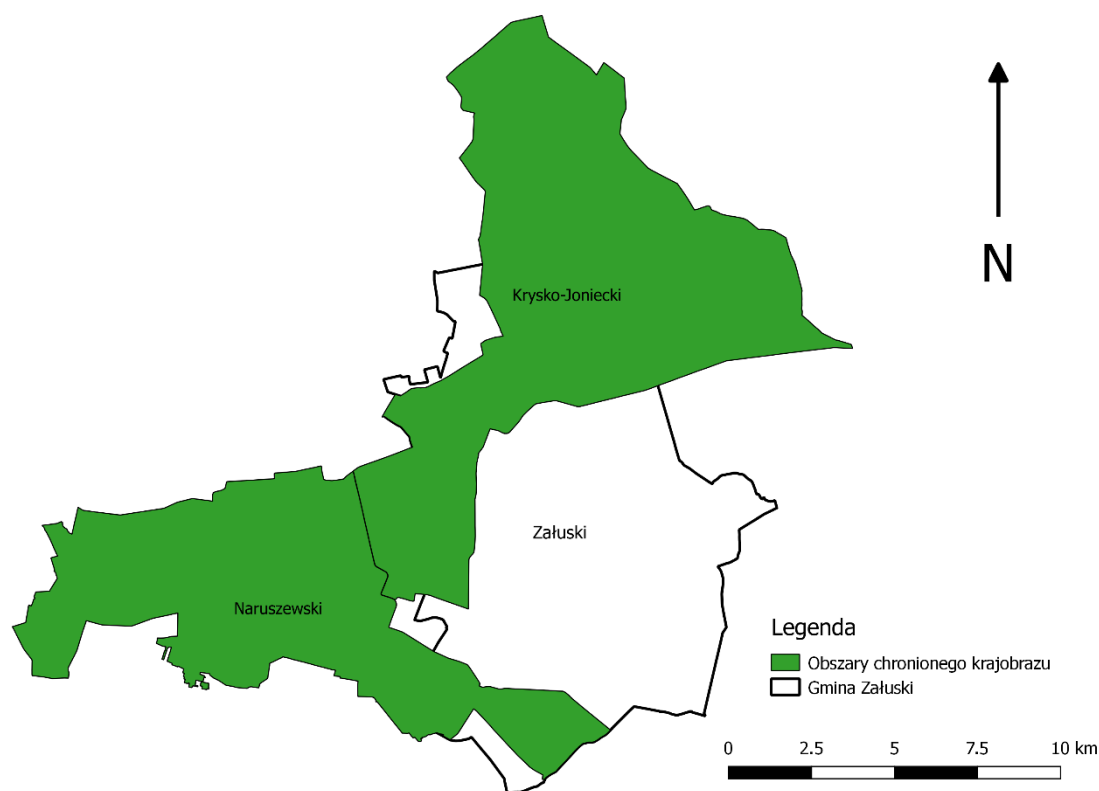
Program Rewitalizacji Gminy Załuski na lata 2017-2020 został przyjęty Uchwałą nr 209/XLI/2017 Rady Gminy Załuski z dnia 20 września 2017 roku. W dokumencie wyznaczone zostały obszary zdegradowane, których powierzchnia stanowi 61,75% łączne powierzchni Gminy i są zamieszkiwane przez 74,47% mieszkańców. Na ich podstawie wyznaczony został obszar rewitalizacji, który obejmuje osiem następujących podobszarów: sołectwa Karolinowo, Nowe Olszyny, Stare Wrońska, Szczytno oraz część miejscowości Kamienica, Kroczewo, Załuski oraz Zdunowo. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych (bezrobocie, konieczność wsparcia mieszkańców pomocą społeczną, podwyższony poziom przestępczości), gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych oraz w zakresie infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa i kanalizacyjna).

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Część Gminy Załuski ze względu na szczególne walory krajobrazowe występujące na jej terenie, znajduje się w zasięgu dwóch obszarów chronionego krajobrazu. Obszary te pokrywają około 30% powierzchni Gminy i są to:

- **Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu** o łącznej powierzchni 7 030,2 ha, który został objęty ochroną ze względu na występujący tam atrakcyjny krajobrazowo fragment Wysoczyzny Ciechanowskiej od Nasielska do Pułtuska, z ostańcami wzgórz morenowych i kemowych oraz obszarami leśnymi i bagiennymi,
- **Krysko-Joniecki Obszar Chronionego Krajobrazu** o łącznej powierzchni 9 203,4 ha, położony jest na terenie Wysoczyzny Płońskiej, stanowi go morenowa równina urozmaicona łańcuchem wzgórz morenowych i kemowych o wysokości do 100 m n.p.m. o charakterze typowo rolniczym, z niewielkimi powierzchniami leśnymi.

Ryc. 2. Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Załuski

Źródło: wykonanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Znajdujące się na terenie Gminy pomniki przyrody to pojedyncze drzewa lub grupy drzew z gatunku: dąb szypułkowy, sosna zwyczajna, jesion wyniosły, wiąz szypułkowy, topola, lipa drobnolistna, buk. Inne formy ochrony przyrody występujące na obszarze Gminy to użytki ekologiczne: użytek 444, użytek 445 i użytek 446, objęte ochroną ze względu na występujące niewielkie mokradła i łąki, na obszarze których znajdują się m.in. ostoje faunistyczne i lęgowiska ptaków.

Tereny zielone Gminy stanowią także parki podworskie znajdujące się w Załuskach, Kamienicy, Szczytnie, Kroczewie i Zdunowie. Najwyższymi walorami charakteryzuje się park mieszczący się w Kroczewie. Założony został w drugiej połowie XIX w. i odznacza się bogatym i dobrze zachowanym drzewostanem. W parku w Szczytnie znajduje się dworek pochodzący z pierwszej połowy XIX w., a sam park wyróżnia się obecnością modrzewiu polskiego oraz wiekowych buków. Z kolei w parku w Zdunowie zlokalizowany jest zabytkowy dworek. Zarówno sam park, jak i dworek zachowane zostały w bardzo dobrym stanie, dzięki opiece konserwatorskiej.

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie dzisiejszej Gminy Załuski pochodzą z rejonu wsi Kamienica, około 2000-1500 lat p.n.e. Tam również przyjmuje się powstanie pierwszej parafii, a krótko po niej kolejnej, również we wsi Kroczewo (pod koniec XII w.). Z kolei pierwsza wzmianka o wsi Załuski pochodzi z 1351 roku. Na przełomie XV i XVI w. powstała większość miejscowości składających się na Gminę Załuski. W tym też okresie nastąpił rozwój gospodarczy dzięki eksportowi zbóż uprawianych na terenie Gminy do Gdańska. Kolejne stulecia przyniosły mniej pomyślne wydarzenia. Od początku XVII w. następował okres wyludniania i strat materialnych, który swój szczyt osiągnął po Potopie Szwedzkim. W XVIII i XIX w. nastąpił dalszy okres walk i epidemii (m.in. powracające epidemie cholery). Bliskość Twierdzy Modlin oddziaływała na okoliczne obszary zwłaszcza podczas działań wojennych, na skutek których zniszczono w mniejszym lub większym stopniu wiele wsi. Odbudowę uniemożliwiały kolejno I wojna światowa, następnie wojna z bolszewikami. Po tym trudnym okresie rozpoczęła się odbudowa gospodarki, dzięki działaniom społeczności lokalnej. Jednak nie trwało to długo, gdyż okres rozwoju po raz kolejny przerwała wojna. Największe straty pod względem przestrzennym i gospodarczym powstałe podczas II

wojny światowej obejmowały dworską zabudowę i strukturę gospodarczą, upaństwowienie przemysłu i rozpad małych obiektów produkcyjnych.

Na terenie Gminy znajdują się następujące zabytki nieruchome włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków:

- w miejscowości Falbogi Wielkie
 - kapliczka przydrożna, pochodząca z połowy XIX w.,
- w miejscowości Kroczewo
 - kościół parafialny pw. Matki Boskiej Bolesnej, powstały na przełomie wieków XV-XIX,
 - cmentarz przykościelny,
 - kapliczka przydrożna,
 - plebania z około 1920 roku,
 - budynek gospodarczy przy plebanii wybudowany na przełomie XIX i XX w.,
 - dwa grobowce (z 1920 i 1939 roku),
 - park dworski powstały w połowie XIX w.
- w miejscowości Szczytno
 - zespół dworski na który składa się drewniany dwór, wybudowany w 1 połowie XIX w. oraz park powstały w połowie XIX w.,
- w miejscowości Załuski
 - aleja lipowo-robinowa (dojazdowa do folwarku), powstała w XIX w.,
- w miejscowości Zdunowo
 - zespół dworski na który składa się pałac, wybudowany na początku XX w. w stylu późnego baroku oraz park z aleją lipową pochodzący z XIX w.

Położenie Gminy oraz jej rolniczy charakter powodują, że baza turystyczna rozwinięta jest w niewielkim stopniu. Mimo to na obszarze Gminy znajduje się kilka obiektów agroturystycznych oraz pensjonatów. Wśród nich wyróżnia się:

- Pensjonat u Alexa w Nowych Olszynach, położony w otoczeniu lasów, stwarza możliwość nie tylko do wypoczynku dla osób indywidualnych, ale również organizacji imprez, szkoleń czy uroczystości. W pensjonacie znajduje się 40 miejsc noclegowych, a także m.in. basen, sauna, bilard, kort tenisowy, sala bankietowa i sale konferencyjne.
- Agroturystyka „MAK” w Naborówcu, do dyspozycji ma dwa pokoje 4-osobowe wyposażone w TV, Internet, dostęp do kuchni oraz parking na terenie ogrodzonej posesji, na której istnieje ponadto możliwość organizacji grilla czy ogniska, a także kuligu, przejazdu bryczką i spływu kajakowego.
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Za lasem” w Załuskach z 30 miejscami noclegowymi.
- Pałac Zdunowo, w którym istnieje możliwość zorganizowania konferencji, wesel i innych uroczystości. Do dyspozycji gości jest: 21 pokoi z łazienkami (dla 47 osób), restauracja, taras i altana ogrodowa, bezpłatny dostęp do Internetu, monitorowane miejsca postojowe, a także SPA.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Gmina Załuski, jak i cały rejon w którym jest położona słynie z uprawy truskawek. Na terenie Gminy funkcjonuje kilkaset gospodarstw zajmujących się ich uprawą. Z tego względu obserwuje się duże zapotrzebowanie na pracowników sezonowych. W celu wsparcia plantatorów w poszukiwaniu osób do pracy, Wójt Gminy Załuski zamieszcza ogłoszenia zachęcające do pracy przy zbiorze truskawek oraz tworzy bazę pracowników chętnych do pojęcia zatrudnienia.

Wśród innych największych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy Załuski wyróżnia się:

- Green Factory Holding Sp. z o.o. – firma początkowo zajmująca się produkcją i sprzedażą świeżych warzyw, następnie rozszerzyła asortyment o produkty umyte i pocięte pod marką Fit&East, a obecnie przygotowuje warzywa w formie Ready to eat,
- Avit – przedsiębiorstwo zajmuje się produkcją świeżych warzyw oraz sałat freshline,
- Spectra Lighting – firma zajmująca się projektowaniem i sprzedażą oświetlenia z siedzibą w Warszawie (na terenie Gminy Załuski znajduje się zakład produkcyjny),
- PHU ROLBUD Jan Woźniak – oferuje sprzedaż materiałów budowlanych.

Analizie zmiany liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych poddano gminy z powiatu płońskiego na przestrzeni lat 2015-2019. W 2019 roku w Gminie Załuski zarejestrowane w rejestrze REGON były 392 podmioty gospodarcze, co stanowiło niecałe 6% spośród wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w powiecie. Największa liczba przedsiębiorstw skupiona jest w Mieście Płońsk, co stanowi prawie 40% firm z terenu powiatu. Liczba przedsiębiorstw w Gminie Załuski wzrosła o 39 w stosunku do roku 2015.

Tab. 2. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie płońskim w latach 2015-2019

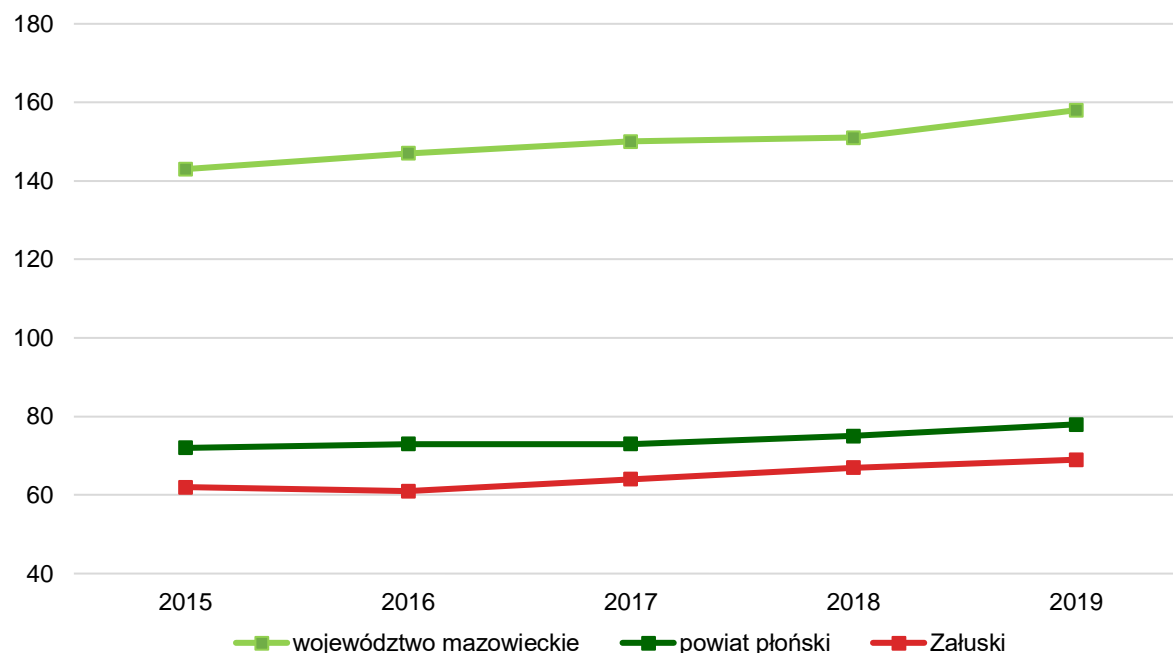
JST	2015		2019		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2015-2019
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat płoński	6 372	100,0%	6 804	100,0%	432
Załuski	353	5,5%	392	5,8%	39
Płońsk (miasto)	2 610	41,0%	2 645	38,9%	35
Płońsk (gmina)	556	8,7%	654	9,6%	98
Raciąż (miasto)	387	6,1%	402	5,9%	15
Raciąż (gmina)	337	5,3%	384	5,6%	47
Baboszewo	427	6,7%	472	6,9%	45
Czerwińsk nad Wisłą	319	5,0%	343	5,0%	24
Dzierżążnia	190	3,0%	216	3,2%	26
Joniec	163	2,6%	187	2,7%	24
Naruszewo	283	4,4%	301	4,4%	18
Nowe Miasto	282	4,4%	320	4,7%	38
Sochocin	465	7,3%	488	7,2%	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uszczegółowieniem informacji o poziomie rozwoju przedsiębiorczości w Gminie jest analiza liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w porównaniu do powiatu i województwa. W analizowanym okresie wskaźnik ten utrzymywał się na podobnym poziomie

w Gminie i powiecie, natomiast dla województwa był zdecydowanie wyższy. Świadczy to o małym poziomie przedsiębiorczości na terenie powiatu płońskiego w porównaniu do województwa mazowieckiego. W 2019 roku liczba podmiotów w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Załuski wyniosła 69.

Ryc. 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia zmianę liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2015-2019 w Gminie Załuski. W ciągu analizowanych 5 lat liczba ta spadła o blisko 70 osób, co daje w 2019 roku 183 osoby bezrobotnych, z czego 110 to kobiety, a 73 mężczyźni. W każdym analizowanym roku liczba bezrobotnych kobiet była wyższa niż mężczyzn. Warto zwrócić uwagę, iż liczba osób bezrobotnych sukcesywnie spadała aż do roku 2019, kiedy wzrosła o 21 osób w stosunku do roku poprzedniego.

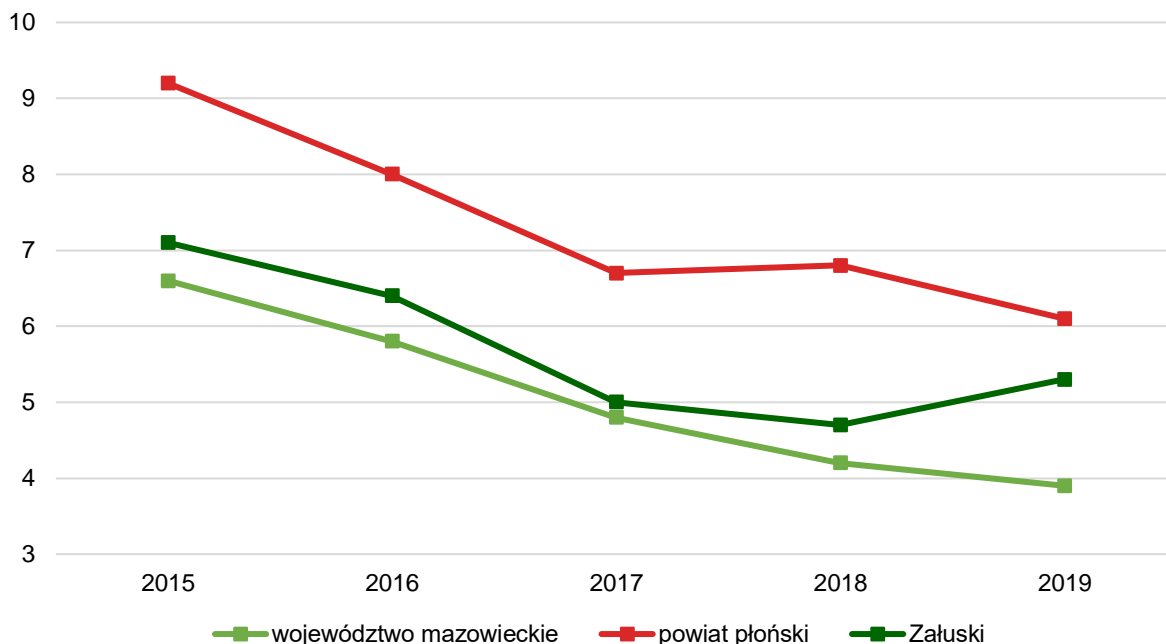
Tab. 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Załuski w latach 2015-2019 w podziale na płeć

	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	252	228	177	162	183
kobiety	137	121	110	101	110
mężczyźni	115	107	67	61	73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując udział bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Załuski w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego warto zauważyć, że wskaźnik ten sukcesywnie maleje, przy czym najniższy jest dla całego województwa, a najwyższy w powiecie. Widać tutaj również zaznaczony wcześniej wzrost liczby osób bezrobotnych w 2019 roku, w porównaniu do roku poprzedniego.

W Gminie w analizowanych latach poziom bezrobocia wśród mieszkańców spadł z 7,1% do 5,3%, w powiecie płońskim z 9,2% do 6,1%, a w województwie mazowieckim z 6,6% do 3,9%.

Ryc. 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2020 roku Gmina Załuski pozyskała wsparcie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, mimo iż nie jest jej oficjalnym członkiem. W ramach krajowego programu „Polska Strefa Innowacji” Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna zaoferowała szereg wideokonferencji dla przedsiębiorców. Przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej mają prawo do korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia z podatku dochodowego z tytułu kosztów nowej inwestycji lub utworzenia nowych miejsc pracy.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Całkowita długość dróg gminnych na terenie Gminy Załuski wynosi 80 km. Około 64% dróg gminnych wykonana jest z nawierzchni asfaltowej, a około 17% stanowią drogi nieutwardzone. Pozostała część dróg wykonana jest z nawierzchni betonowej, tłuczniowej i żwirowej. Oznakowanie drogowe wykonane zostało przy niespełna 80% dróg gminnych. Gmina nie dysponuje inwentaryzacją dróg gminnych.

Stan dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy jest dobry, corocznie przeprowadzane są remonty dróg zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem. Gmina współpracuje z powiatem w zakresie dróg, prowadzone są również wspólne inwestycje.

W zakresie infrastruktury drogowej dostrzega się potrzebę poprawy jakości dróg gminnych, budowy chodników przy drogach oraz oświetlenia ulicznego. Rozbudowa infrastruktury drogowej wiąże się również z budową ścieżek rowerowych, zwłaszcza przy głównych odcinkach dróg.

W 2020 roku podpisana została umowa na zaprojektowanie i budowę trzeciego odcinka drogi ekspresowej S7 pomiędzy Płońskiem a Czosnowem. Fragment drogi będzie łączył Siedlin i Załuski. Długość tego odcinka wyniesie prawie 13 km, a realizację inwestycji zaplanowano na pierwszy kwartał 2025 roku.

Urządzenia sieciowe

Na terenie Gminy Załuski nie ma sieci kanalizacyjnej ani deszczowej, a gospodarka ściekowa oparta jest o przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe. W 2018 roku na terenie Gminy funkcjonowały 323 przydomowe oczyszczanie ścieków oraz zlokalizowanych było 612 zbiorników bezodpływowych. Odbiorem nieczystości ciekłych zajmują się następujące przedsiębiorstwa:

- PGK Sp. z o.o. z Płońska,
- Bax-Pol z Zakroczymia,
- Toi Toi Polska z Warszawy,
- Usługi Asenizacyjne Sławomir Graf z Łomna,
- WC Serwis z Zabrze,
- Eko-Wywóz Daniel Wodzyński z Ciechanowa,
- PTHU POL-KOP Tomasz Drzazgowski z Starych Pieścirogów.

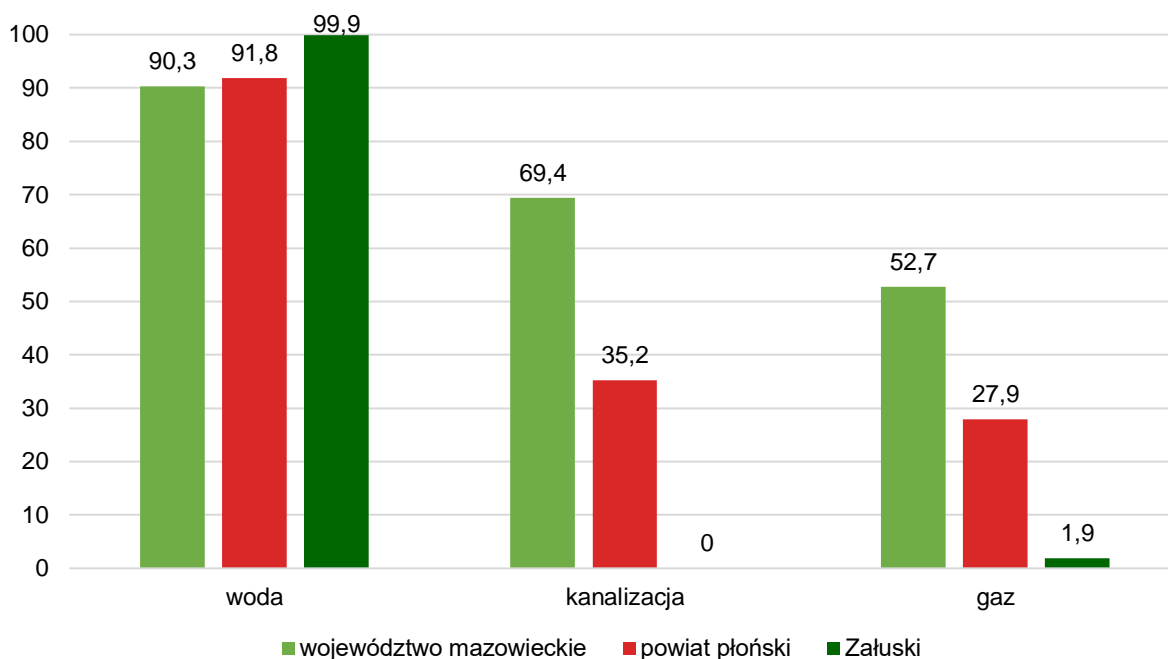
W 2019 roku całkowita długość sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosiła 201,6 km, a liczba przyłączy stanowiła 1 694 sztuki. Wodociągi w Gminie Załuski administruje Zakład Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa z siedzibą w Mławie, działający w imieniu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Na terenie Gminy zlokalizowane są dwie stacje uzdatniania wody, w miejscowościach Szczytno i Krocze. Obie stacje charakteryzują się wydajnością do 50 m³/h i były remontowane w 2017 roku. Funkcjonują także dwie przepompownie: sieciowa we wsi Nowe Olszyny oraz strefowa w wsi Smulska. Przepompownie te wymagają przeprowadzenia działań remontowych. Przy trwającej długi czas suszy następuje spadek ciśnienia dostarczanej wody. Dotyczy to w szczególności miejscowości Załuski, Niepiekła, Nowe Olszyny, Stare Olszyny i Sadówiec.

Na terenie Gminy gazyfikacja prowadzona jest przez spółkę GAZ MAZOWSZE. System gazowy wysokiego ciśnienia przebiegający przez teren Gminy to zespół 3 gazociągów: DN 700, 2 DN 500 Rembelszczyzna-Gustorzyn oraz DN 200 Karolinowo-Strubiny. Długość czynnej sieci gazowej na terenie Gminy wynosi 63 km, a całkowita liczba czynnych przyłączy do budynków wynosi 57 sztuk, przy czym 25 z nich dotyczy budynków mieszkalnych.

Na poniższym wykresie zobrazowano udział mieszkańców Gminy Załuski korzystających z instalacji sieciowych na tle średniej w powiecie i województwie. Poziom zwodociągowania Gminy jest na bardzo wysokim poziomie i w 2018 roku wynosił 99,9%, osiągając tym samym najwyższy poziom spośród analizowanych jednostek. Odwrotna sytuacja dotyczy kanalizacji i gazociągu. W związku z brakiem sieci kanalizacyjnej w Gminie nie ma mieszkańców z niej korzystających, ale warto zwrócić uwagę, iż poziom dostępności do kanalizacji jest bardzo niski w całym powiecie. Podobna sytuacja dotyczy sieci gazowej. W Gminie niecałe 2% mieszkańców korzysta z gazociągu, a średnia dla powiatu osiąga niespełna 30%.

Ryc. 5. Udział korzystających z instalacji w Gminie Załuski w 2018 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dostawcą energii elektrycznej dla Gminy Załuski jest ENEREGA OPERATOR S.A. Oddział w Płocku. Dostawca odpowiada za sprawność dostaw energii oraz rozwój i modernizację sieci energetycznej. Gmina Załuski zasilana jest głównie z dwóch stacji 110/15 kV zlokalizowanych w Płocku. Energia elektryczna rozprowadzana jest do odbiorców poprzez rozdzielczą sieć napowietrznych średnich napięć 15 kV oraz stacje transformatorowe 15/0,4 kV i sieć odbiorczą niskiego napięcia 230/380 V.

Gospodarka odpadami

Podmiotem odpowiedzialnym za odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Załuski jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Płocku Sp. z o.o. Odpady dostarczane są do Instalacji Regionalnej, którą jest Zakład Zagospodarowania Odpadów w Poświętnem podlegający pod Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Płocku. Jest to instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych odpadów komunalnych. Odpady niesegregowane oraz bioodpady w okresie od kwietnia do października odbierane są od właścicieli nieruchomości raz w tygodniu z przypadku budynków wielolokalowych oraz raz na 2 tygodnie w przypadku budynków jednorodzinnych.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, a odpady zbierane w sposób selektywny odbierane są z terenu Gminy przez Mobilny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Podmiotem odbierającym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny również jest PGK w Płocku Sp. z o. o. Odbiór zużytego sprzętu odbywa się poprzez tzw. mobilną zbiórkę odpadów. W zabudowie jednorodzinnej poprzez wystawienie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego przed nieruchomość, a w zabudowie wielolokalowej z miejsc wyznaczonych przez właściciela nieruchomości.

Wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wynosi 25 zł miesięczne od każdego mieszkańca danej nieruchomości w przypadku odpadów zbieranych w sposób selektywny i 50 zł w przypadku niedopełnienia obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

W 2019 roku opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobierana była od 5 033 osób, na podstawie 1 620 deklaracji. W poniższej tabeli przedstawiono ilość zebranych odpadów w Gminie Załuski z wyszczególnieniem udziału odpadów zbieranych w sposób selektywny w całkowitej ilości odpadów. Zauważyć można, iż liczba zbieranych odpadów corocznie wzrasta, ale rośnie również udział odpadów segregowanych.

Tab. 4. Stan gospodarki odpadami w Gminie Załuski w latach 2015-2019

		2016	2017	2018	2019
Ilość zebranych odpadów komunalnych, w tym:		1 318,26	1 415,63	1 424,74	1 489,41
zmieszane		1 134,43	1 238,88	1 228,86	1 242,19
segregowane		-	176,75	195,88	247,22
udział odpadów segregowanych [%]		-	12,5	13,7	16,6
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	Załuski	20,48	22,81	-	-
	wymagany	18	31,8	30	40

Zródło: opracowanie własne na podstawie Analizy stanu gospodarki odpadami Gminy Załuski.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Zanieczyszczenia powietrza na terenie Gminy Załuski pochodzą w większości ze źródeł tzw. niskiej emisji, czyli powstające podczas ogrzewania budynków mieszkalnych oraz wynikające ze wzmożonego ruchu drogowego. W ramach działalności dążącej do poprawy jakości powietrza Gmina wzięła udział w programach:

- Rozwój OZE w gminach wiejskich poprzez budowę instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gmin Załuski, Gozdowo, Kuczbork-Osada, Zawidz Kościelny, Rościszewo i Mała Wieś, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej IV „Przejdźcie na gospodarkę niskoemisyjną”, działania 4.1. Odnawialne źródła energii (OZE) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 – dzięki wsparciu ze środków unijnych w ramach tego programu na terenie Gminy Załuski zostało zamontowanych 105 instalacji fotowoltaicznych, 1 instalacja solarna i 17 kotłów grzewczych na paliwo niskoemisyjne.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego, działanie 4.3. Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, poddziałanie 4.3.1. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej, typ projektów: Ograniczenie „niskiej emisji”, wymiana urządzeń grzewczych – z programu skorzystało 37 mieszkańców oraz wykonana została termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Szczytnie.

Ponadto w roku 2019 Gmina Załuski otrzymała dotację na wymianę pieców ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa. Dzięki temu w 2020 roku wymienionych zostało 80 urządzeń grzewczych na terenie Gminy Załuski oraz została wykonana termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej i budynku byłego Przedszkola w Kroczewie, w którym obecnie znajduje się Gminny Klub Dziecięcy nr 1 w Kroczewie. Gmina Załuski realizuje zadanie z zakresu usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

W zakresie ochrony wód i gleb w Gminie Załuski prowadzony jest rejestr zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzane są wyrywkowe kontrole dotyczące prawidłowości w pozbywaniu się nieczystości z terenów nieruchomości.

Gmina prowadzi także edukację i promocję związaną z ochroną środowiska m.in. przez organizację warsztatów i szkoleń dla mieszkańców Gminy. Dostrzega się potrzebę dalszej realizacji wyżej wymienionych zadań, zwłaszcza wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne oraz budowę przydomowych

oczyszczalni ścieków. Konieczne jest poszukiwanie nowych rozwiązań dążących do ochrony środowiska, w tym powietrza atmosferycznego, wody i gleb.

Postępujące zmiany klimatyczne mają wpływ na wiele aspektów życia, a także na sytuacje społeczno-gospodarczą poszczególnych jednostek samorządu. W związku z rolniczym charakterem Gminy Załuski jest ona narażona na straty wynikające z występowania suszy. Obszar na jakim położona jest Gmina został zaklasyfikowany jako ekstremalnie zagrożony wystąpieniem suszy rolniczej. Ponadto, mimo iż na terenie Gminy nie stwierdzono zagrożenia powodziowego, to występowanie gwałtownych i nawalnych opadów może niszczyć uprawy i powodować lokalne podtopienia.

Z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem związane jest wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Poniższa tabela przedstawia liczbę decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydanych w Gminie Załuski w latach 2015-2019. W analizowanych latach liczba wydawanych decyzji wahała się, a najwięcej decyzji wydano w 2019 roku. Wśród najważniejszych wydanych decyzji wyróżnia się te dotyczące budowy lub przebudowy dróg gminnych i powiatowych oraz budowy ekologicznych zakładów produkcyjnych.

Tab. 5. Liczba decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia wydanych w Gminie Załuski w latach 2015-2019

Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji	2015	2016	2017	2018	2019
	6	3	5	2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Potencjał Gminy w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii jest dość wysoki. Gmina Załuski leży w obszarze preferowanym dla rozwoju energetyki wiatrowej, jednak występowanie na jej terenie form ochrony przyrody wpływa na ograniczenie możliwości budowy elektrowni wiatrowych na jej terenie. Największe możliwości ma więc rozwój małych (przydomowych) elektrowni wiatrowych. Z kolei wykorzystanie energii słonecznej powinno stanowić jedno z głównych alternatywnych źródeł energii w Gminie, gdyż położona jest ona na obszarze, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku osiąga poziom największy w Polsce. Gmina posiada także potencjał do wykorzystania energii ze źródeł geotermalnych. Ze względu na konieczność poniesienia wysokich nakładów finansowych w celu wykonania ekspertyzy określającej możliwości geotermalne terenów, na których położona jest Gmina, alternatywą może być zastosowanie pomp ciepła, które wykorzystują geotermię płytka. Rolniczy charakter Gminy i związana z tym duża ilość produkowanej biomasy daje predyspozycje do wykorzystania jej do produkcji biogazu. Jest to zarówno pomysł na zagospodarowanie odpadów pochodzenia rolniczego, jak i wytworzenie energii cieplnej i elektrycznej w biogazowni.

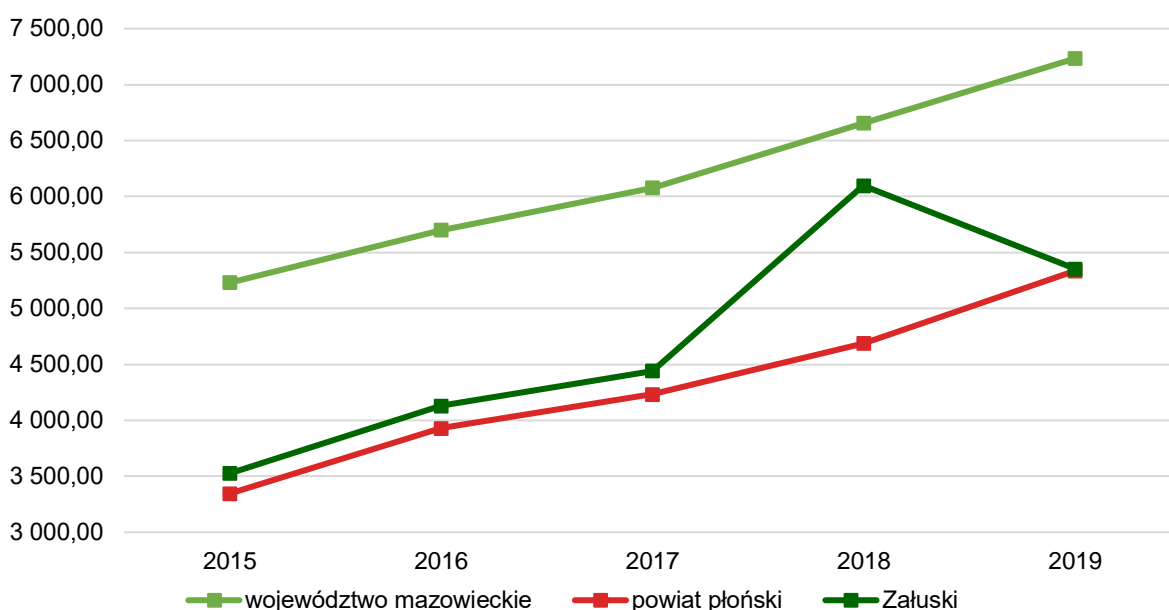
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2015-2019 dochody Gminy Załuski corocznie się zwiększały z poziomu 20,2 mln zł w 2015 roku do 30,3 mln zł w 2019 roku. Największy wzrost nastąpił w 2017 roku na skutek znacznego wzrostu dotacji na cele bieżące (w szczególności dotacja na program Rodzina 500+). Wówczas dochody zwiększyły się o prawie 9 mln zł w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2019 w przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody w Gminie wynosiły 5.353,93 zł, co sytuowało je na niemalże równym poziomie z powiatem, ale niższym niż średnia dla województwa, która wynosiła 5.580,28 zł. W analizowanych latach obserwuje się wzrost dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca we wszystkich badanych jednostkach. Dochody te charakteryzują się stosunkowo równomiernym wzrostem. Wyróżnia się jednak rok 2018, gdy nastąpił mocny skok dochodów w Gminie.

Ryc. 6. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

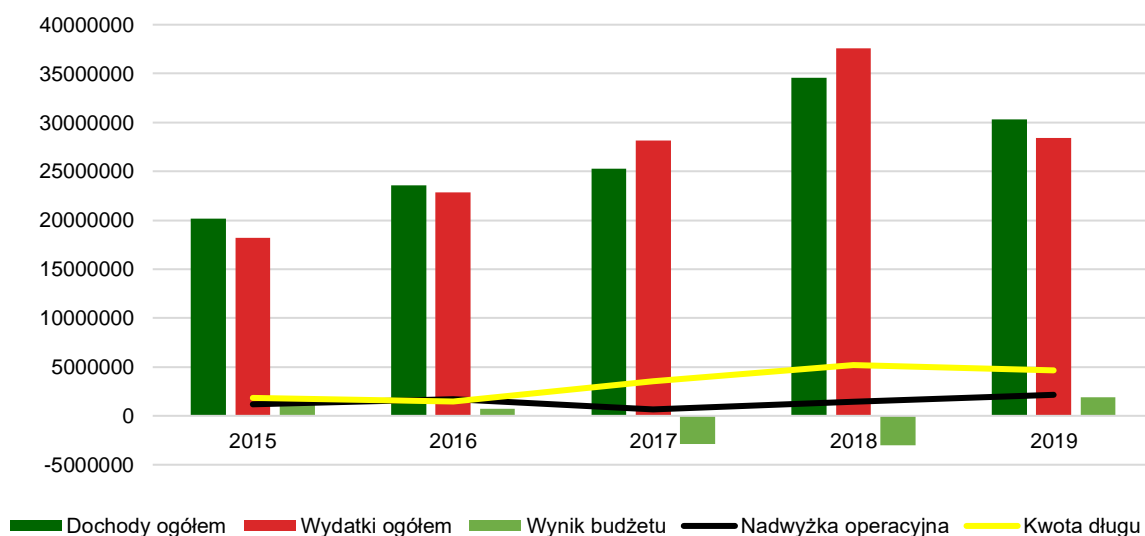

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 91%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału dotacji oraz środków przeznaczonych na cele bieżące.

Corocznie wzrastają również wydatki bieżące Gminy. W 2015 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 18,2 mln zł i w analizowanych latach wzrosły o prawie 10 mln zł, osiągając wynik 28,4 mln zł w 2019 roku. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, typowym dla gmin w Polsce. Ważne jest jednak, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących. W Gminie Załuski w latach 2015-2019 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących ulegała wahanom, jednak ostatecznie poziom uzyskiwanej nadwyżki operacyjnej (różnicy między dochodami a wydatkami bieżącymi) wzrósł z poziomu 1,2 mln zł w 2015 roku do poziomu 2,2 mln zł w 2019 roku.

Ryc. 7. Wykonanie budżetu Gminy Załuski w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy.

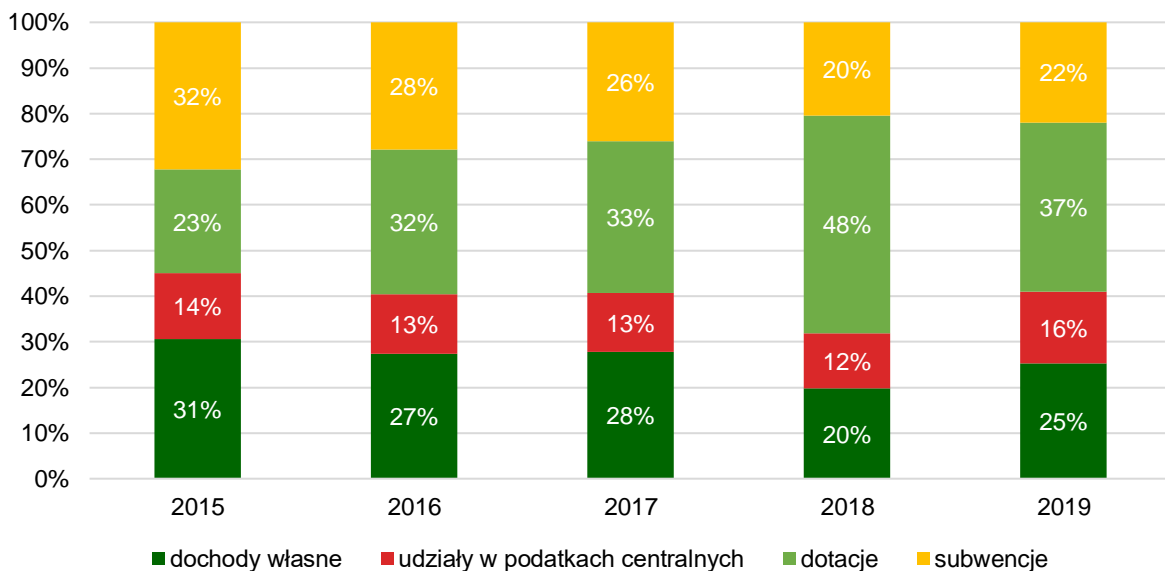
Należy również wspomnieć, że w latach 2015, 2016 i 2019 Gmina przeznaczala średnio 1,2 mln zł na inwestycje rocznie. Wydatki majątkowe nieco wzrosły w 2017 roku do poziomu prawie 4 mln zł, a największa kwota wydatkowana była w 2018 roku. Skutkowało to ujemnym wynikiem budżetowym w obu tych latach na poziomie odpowiednio -2,9 mln zł i -3 mln zł. Ujemny wynik budżetu wpłynął z kolei na konieczność zaciągnięcia nowych zobowiązań na poziomie łącznie w obu latach 4,9 mln zł. Spowodowało to wzrost zadłużenia do poziomu 5,2 mln zł w 2018 roku. W pozostałych latach Gmina osiągnęła nadwyżkę budżetową.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W analizowanym okresie nastąpiła zmiana w strukturze dochodów Gminy. W 2015 roku udział dochodów własnych Gminy w ogólnych dochodach stanowił 31%. W latach 2016-2019 nastąpił jednak ich spadek do poziomu 25%. Było to związane przede wszystkim ze zwiększeniem się dotacji na cele bieżące przekazywane z budżetu państwa. Wówczas nastąpił wzrost udziału dotacji w budżecie Gminy z 23% do 37%. Dodając udziały w podatku PIT i CIT, dochody własne Gminy Załuski w 2019 roku wynosiły 41%, co znacznie ogranicza możliwość samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwość samodzielnego finansowania inwestycji, ponieważ wysokość dochodów w dużym stopniu nie jest bezpośrednio zależna od władz samorządowych.

Ryc. 8. Struktura dochodów Gminy Załuski w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy.

W zakresie dochodów własnych największe znaczenie mają dochody z tytułu udziału w podatku PIT i podatku od nieruchomości, generujące w analizowanym okresie średnio po 3,5 mln zł rocznie, następnie podatek rolny – średnio prawie 900 tys. zł. Z kolei wpływy z podatku CIT w analizowanym okresie wynosiły średnio 209 tys. zł rocznie, co oznacza, że działalność przedsiębiorstw na terenie Gminy jest stosunkowo wysoka.

Tab. 6. Dochody podatkowe Gminy Załuski w latach 2015-2019

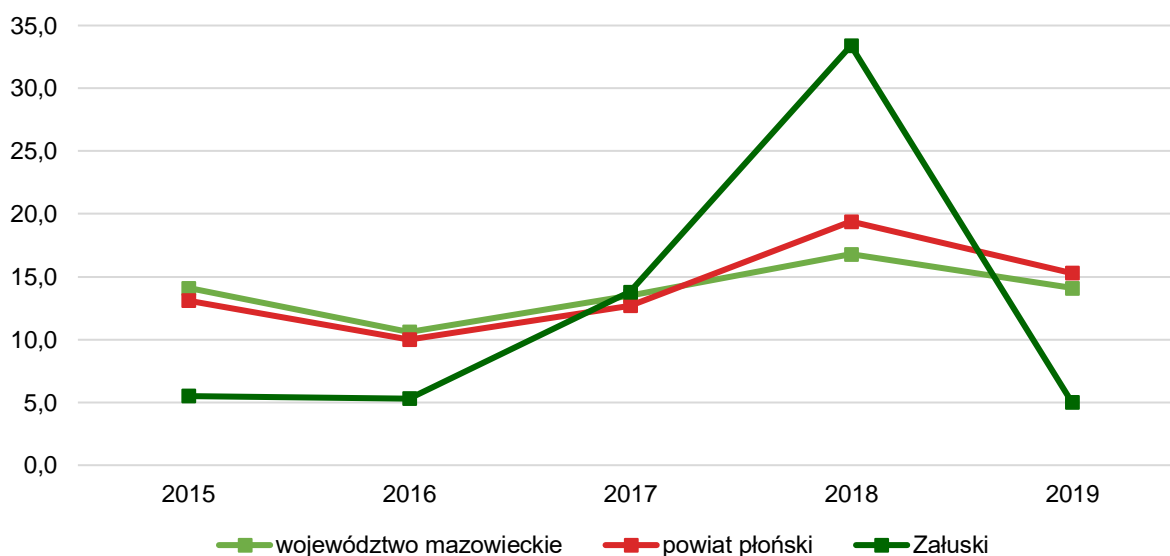
	2015	2016	2017	2018	2019
PIT	2 702 667,00	2 884 387,00	3 125 383,00	3 914 608,00	4 552 232,00
CIT	209 559,59	194 352,98	143 227,56	275 436,44	225 211,92
podatek rolny	884 764,39	853 740,63	870 024,25	871 800,07	885 001,53
podatek od nieruchomości	3 247 292,40	2 994 874,72	3 729 572,57	3 806 049,33	4 125 580,86
podatek leśny	34 320,80	34 186,12	33 532,20	35 297,57	34 392,80
podatek od środków transportowych	121 976,36	105 976,96	135 258,15	123 141,27	122 620,06
podatek od osób fizycznych opła- cany w formie karty podatkowej	10 662,85	7 265,07	9 974,04	15 835,91	15 437,62
podatek od czynności cywilnopraw- nych	95 909,28	212 024,98	146 821,00	137 599,10	260 867,96
wpływy z opłaty skarbowej	25 065,00	26 752,60	29 779,00	29 814,00	40 062,43
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	75 610,00	59 956,20	142 957,80	207 930,40	40 342,20

Źródło: opracowanie na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy.

Zaznaczyć należy, że potencjał finansowy Gminy z tytułu podatku rolnego, podatku od nieruchomości i podatku od środków transportowych jest wyższy. Wynika to z tego, że Gmina stosuje niższe niż maksymalne stawki podatkowe, a także ulgi i zwolnienia podatkowe. Łącznie w latach 2015-2019 na skutek obniżenia górnych stawek podatków oraz udzielonych ulg i zwolnień kwota uzyskana przez Gminę z podatków było o ponad 3 mln zł.

Udział wydatków inwestycyjnych Gminy Załuski utrzymywał się na podobnym poziomie w latach 2015, 2016 i 2019 (ok. 4% wydatków ogółem), niższym niż średnia dla powiatu i województwa, które z kolei osiągały bardzo zbliżone wyniki. W roku 2017 udział tych wydatków zdecydowanie wzrósł (prawie 14% wydatków ogółem), dorównując średnim powiatu i województwa. Mimo to, najwyższy udział wydatków inwestycyjnych Gmina osiągnęła w 2018 roku (33% wydatków ogółem), zdecydowanie przewyższając wyniki porównywanych jednostek.

Ryc. 9. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

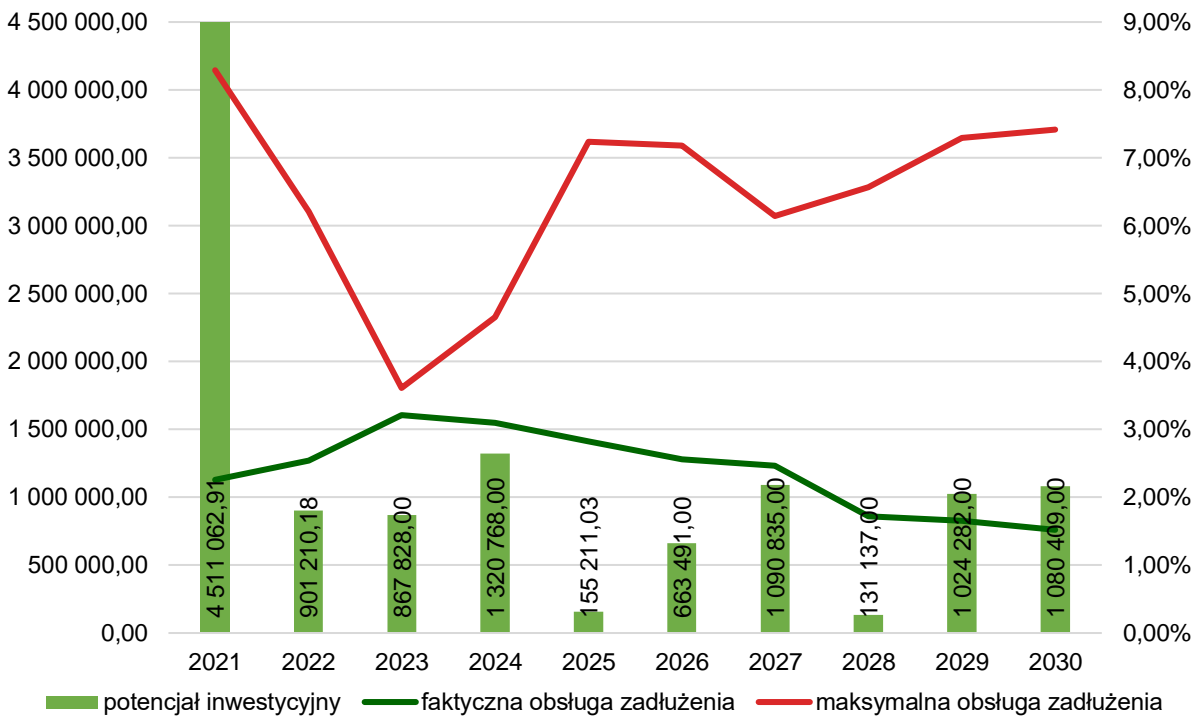
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Załuski na lata 2021-2030 zgodnie z uchwałą nr 172/XXII/20 Rady Gminy Załuski z dnia 30 grudnia 2020 roku w sprawie uchwalania Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Załuski na lata 2021-2033. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Załuski pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 10. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Załuski na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr 172/XXII/20 Rady Gminy Załuski z dnia 30 grudnia 2020 roku w sprawie uchwalania Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Załuski na lata 2021-2033.

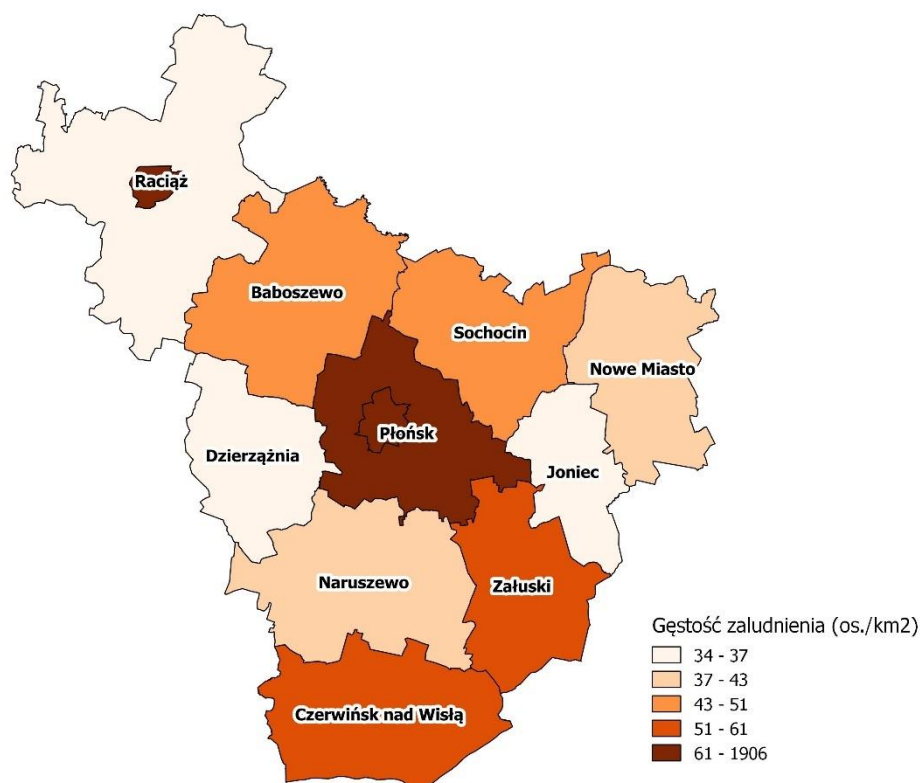
Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2021-2030. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy wyniesie około 11 mln zł.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

W 2020 roku teren Gminy Załuski zamieszkiwały 5 802 osoby, a gęstość zaludnienia wynosiła 53,7 os./km². W 2019 roku najwyższa gęstość zaludnienia w powiecie płońskim dotyczyła Miasta Raciąż oraz Miasta i Gminy Płońsk. Gmina Załuski charakteryzowała się jedną z wyższych wartości w porównaniu z innymi gminami wiejskimi powiatu płońskiego, najbardziej zbliżoną do Gminy Czerwińsk nad Wisłą.

Ryc. 11. Gęstość zaludnienia w powiecie płońskim w 2019 roku

Źródło: wykonanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców Gminy Załuski w 2020 roku w podziale na sołectwa. Z danych wynika, że miejscowością o największej liczbie mieszkańców w Gminie Załuski jest Kroczewo, które zamieszkuje 637 osób. Charakteryzuje się również zdecydowanie największą gęstością zaludnienia, która wynosi 109 os./km². Siedziba Gminy Załuski jest na drugim miejscu pod względem liczby mieszkańców (438 osób) i gęstości zaludnienia (88,3 os./km²). Z kolei najmniej osób zamieszkuje Falbogi Wielkie (49 os.), które dodatkowo charakteryzują się najniższą gęstością zaludnienia (16 os./km²).

Tab. 7. Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Załuski wraz z gęstością zaludnienia w 2020 roku

Lp.	Nazwa	Liczba mieszkańców (os.)	Powierzchnia (km ²)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
1.	Falbogi Wielkie	49	2,89	16,3
2.	Wojny	64	2,60	23,9
3.	Sadówiec	68	1,92	35,9
4.	Naborowo-Parcele	82	1,51	53,1
5.	Przyborowice Górne	83	3,05	26,9
6.	Przyborowice Dolne	109	3,81	28,1
7.	Nowe Olszyny	112	3,82	30,1
8.	Gostolin	116	2,29	51,6
9.	Koryciska	113	2,25	52,5
10.	Sobole	117	1,32	89,5
11.	Szczytniki	127	2,39	53,2
12.	Kamienica Wygoda	128	1,86	71,5
13.	Michałówek	126	2,78	48,1
14.	Niepiekła	150	3,56	39,6
15.	Smulska	153	3,28	43,6
16.	Stare Wrońska	145	4,41	32,4
17.	Wilamy	154	2,43	60,6
18.	Stare Olszyny	149	3,57	42,1
19.	Słotwin	157	5,91	26,5
20.	Karolinowo	176	3,47	48,2
21.	Naborowo	159	2,43	69,1
22.	Naborówiec	215	4,00	52,5
23.	Nowe Wrońska	249	2,69	90,0
24.	Złotopolice	272	9,67	27,7
25.	Szczytno	395	4,85	61,8
26.	Stróżewo	315	3,80	82,1
27.	Zdunowo	369	4,35	83,7
28.	Kamienica	375	7,05	54,2
29.	Załuski	438	4,70	88,3
30.	Kroczewo	637	5,85	109,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Poniższa tabela przedstawia zmiany liczby ludności w powiecie płońskim na przestrzeni lat 2015-2019. Mieszkańcy Gminy stanowili 7% całkowitej liczby ludności powiatu płońskiego. Był to wynik porównywany do innych gmin wiejskich powiatu. Najwięcej osób w powiecie zamieszkiwało Miasto Płońsk. W większości jednostek powiatu płońskiego obserwuje się odpływ ludności. Sytuacja ta nie dotyczyła tylko Gminy Joniec i Miasta Raciąż. Liczba mieszkańców Gminy Załuski na przestrzeni analizowanych lat zmniejszyła się o 49 osób, co daje średnią dynamikę zmian na poziomie 99,8%. Jest to tendencja niekorzystna, ale mimo to jedna z najlepszych w powiecie.

Tab. 8. Zmiany liczby ludności w powiecie płońskim w latach 2015-2019

JST	2015	2016	2017	2018	2019	udział w 2019 r.	średnia dynamika
powiat płoński	88 270	87 903	87 662	87 409	87 054	100%	99,7%
Załuski	5 718	5 710	5 682	5 669	5 669	7%	99,8%
Płońsk (miasto)	22 302	22 279	22 214	22 163	22 107	25%	99,8%
Płońsk (gmina)	7 771	7 784	7 846	7 891	7 943	9%	100,5%
Raciąż (miasto)	4 544	4 472	4 437	4 420	4 394	5%	99,2%
Raciąż (gmina)	8 585	8 528	8 492	8 378	8 283	10%	99,1%
Baboszewo	8 101	8 032	8 016	7 959	7 955	9%	99,5%
Czerwińsk nad Wisłą	7 814	7 750	7 738	7 666	7 640	9%	99,4%
Dzierżążnia	3 773	3 737	3 684	3 688	3 632	4%	99,1%
Joniec	2 607	2 632	2 632	2 660	2 655	3%	100,5%
Naruszewo	6 439	6 413	6 384	6 353	6 312	7%	99,5%
Nowe Miasto	4 696	4 677	4 688	4 701	4 655	5%	99,8%
Sochocin	5 920	5 889	5 849	5 861	5 809	7%	99,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przyrost naturalny i saldo migracji są wskaźnikami definiującymi procesy demograficzne zachodzące w gminie. Poniżej przedstawiono zmianę tych wskaźników w latach 2015-2019 w Gminie Załuski na tle innych gmin oraz jednostek wyższego rzędu. Przyrost naturalny w Gminie Załuski kształtował się na poziomie ujemnym. Sytuacja ta jest charakterystyczna dla badanego obszaru i dotyczy większości gmin powiatu płońskiego. Z kolei saldo migracji w Gminie Załuski w analizowanych latach utrzymywało się na poziomie dodatnim, co jest sytuacją korzystną. Oprócz Gminy Załuski tylko Gminy Płońsk i Joniec spośród wszystkich jednostek powiatu płońskiego osiągnęły dodatnie saldo migracji.

Tab. 9. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Załuski w latach 2015-2019 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2019 r.	zmiana wskaźnika od 2015 r.	2019 r.	zmiana wskaźnika od 2016 r.
województwo mazowieckie	0,35	-0,10	3,34	0,92
powiat płoński	-1,34	0,84	-2,53	-1,38
Załuski	-1,24	-0,37	2,47	2,47
Płońsk (miasto)	-0,95	0,03	-2,12	-0,91
Płońsk (gmina)	0,38	1,67	7,20	3,99
Raciąż (miasto)	-1,82	3,82	-8,90	-3,37

Raciąż (gmina)	-3,00	1,89	-9,36	-6,79
Baboszewo	-0,13	0,49	-0,75	3,34
Czerwińsk nad Wisłą	0,00	0,77	-2,87	-1,59
Dzierżążnia	-4,65	-2,01	-10,11	-5,57
Joniec	-3,40	1,65	3,02	-5,42
Naruszewo	0,16	3,58	-5,21	-3,65
Nowe Miasto	-4,72	0,16	-1,72	-1,08
Sochocin	-1,89	-0,37	-5,15	-4,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ujemny przyrost naturalny w Gminie świadczy o starzeniu się społeczeństwa, choć sytuacja była nadal korzystniejsza w porównaniu do średniej powiatu i województwa. W 2019 roku udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym w Gminie był na poziomie 23,20%, z kolei w powiecie płońskim wynosił 25,5%, a w województwie mazowieckim 27,7%. Największe senioralne obciążenie demograficzne spośród analizowanych jednostek dotyczyło Miast Płońsk i Raciąż. Dynamika zmian tego wskaźnika dla Gminy Załuski wynosiła 110% i jest to jedna z najkorzystniejszych wartości w powiecie.

Warto również zwrócić uwagę na wskaźnik mieszkańców w wieku kreatywnym (ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem). Jego wysoka wartość pozytywnie wpływa na Gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego. W Gminie Załuski liczba mieszkańców w wieku kreatywnym rośnie, a dynamika zmian na przestrzeni analizowanych lat wyniosła 101%. Jest to sytuacja bardzo korzystna na tle powiatu i województwa, gdzie obserwuje się spadek tego wskaźnika. Jedynie Gminy Dzierżążnia i Czerwińsk nad Wisłą osiągnęły wyższą wartość wskaźnika niż Gmina Załuski.

Tab. 10. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Załuski w 2015 i 2019 roku

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym ¹ (%)			senioralne obciążenie demograficzne ² (%)		
	2015	2019	dynamika	2015	2019	dynamika
województwo mazowieckie	15,73	13,81	88%	23,90	27,70	116%
powiat płoński	15,05	14,16	94%	22,00	25,50	116%
Załuski	14,83	14,91	101%	21,00	23,20	110%
Płońsk (miasto)	15,58	12,82	82%	20,80	27,90	134%
Płońsk (gmina)	14,58	14,55	100%	18,00	19,80	110%
Raciąż (miasto)	15,67	15,82	101%	17,40	22,10	127%
Raciąż (gmina)	14,79	14,45	98%	24,40	26,40	108%
Baboszewo	14,11	14,04	100%	21,10	22,80	108%
Czerwińsk nad Wisłą	14,61	15,08	103%	24,80	28,00	113%
Dzierżążnia	14,90	15,97	107%	24,00	24,60	103%
Joniec	14,42	13,07	91%	29,30	30,50	104%
Naruszewo	15,22	13,61	89%	24,70	26,30	106%
Nowe Miasto	15,48	15,06	97%	23,50	27,20	116%
Sochocin	15,47	14,51	94%	22,00	25,70	117%

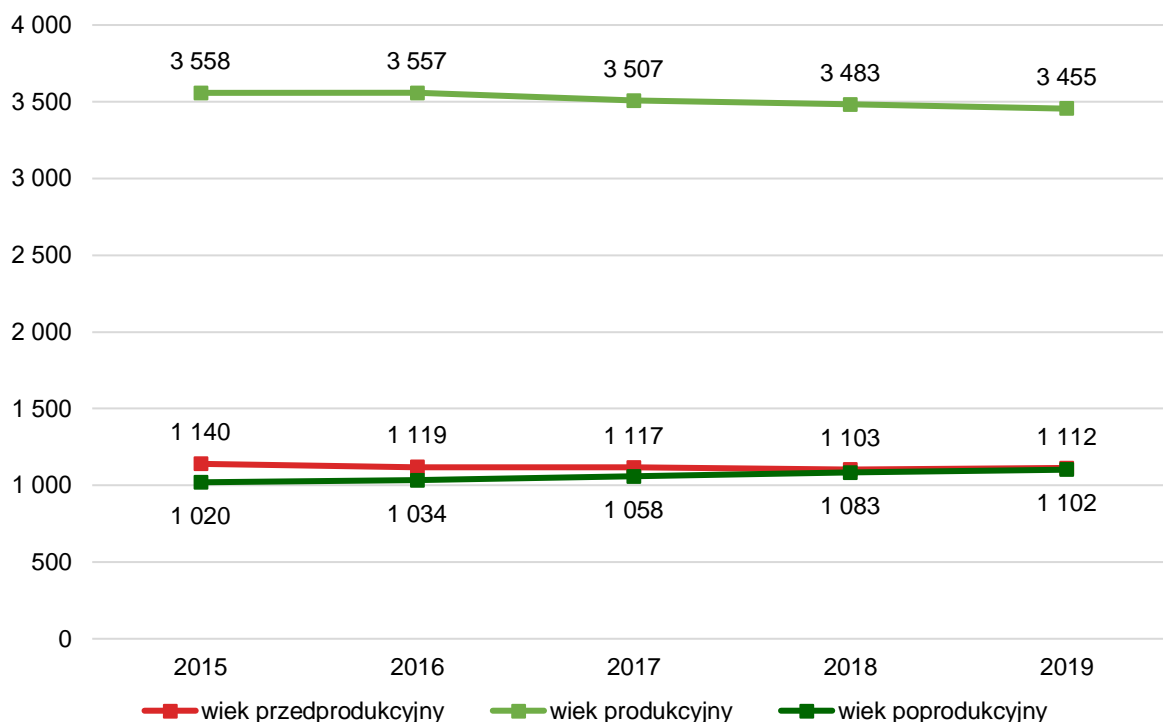
¹ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

² ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższym wykresie przedstawione zostało kształtowanie się struktury ludności w Gminie Załuski w latach 2015-2019. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym corocznie stopniowo maleje. Zmniejsza się również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Z kolei biorąc pod uwagę liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, zauważalna jest odwrotna tendencja. W najbliższym czasie będzie to skutkowało zmianą struktury ludności, w której udział osób starszych będzie wyższy niż osób młodych i wchodzących na rynek pracy, stąd też nastąpi wzrost zapotrzebowania na nowe usługi społeczne, a jednocześnie spadek zapotrzebowania na inne, obecnie jeszcze poszukiwane.

Ryc. 12. Struktura ludności w Gminie Załuski w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Gminy Załuski funkcjonują 2 niepubliczne przedszkola, oba czynne w godzinach 7:00-17:00:

- Integracyjne Niepubliczne Przedszkole „Mały Miś” w Naborówcu (liczba dzieci: 34),
- Integracyjne Niepubliczne Przedszkole „Mały Miś” w Karolinowie (liczba dzieci: 42).

Przy szkołach podstawowych zlokalizowane zostały oddziały przedszkolne. W poniżej tabeli zestawiono najważniejsze informacje dotyczące poszczególnych oddziałów. Placówką, do której uczęszcza najwięcej dzieci jest Oddział w Kroczewie, najmniejszy z kolei jest Oddział w Stróżewie.

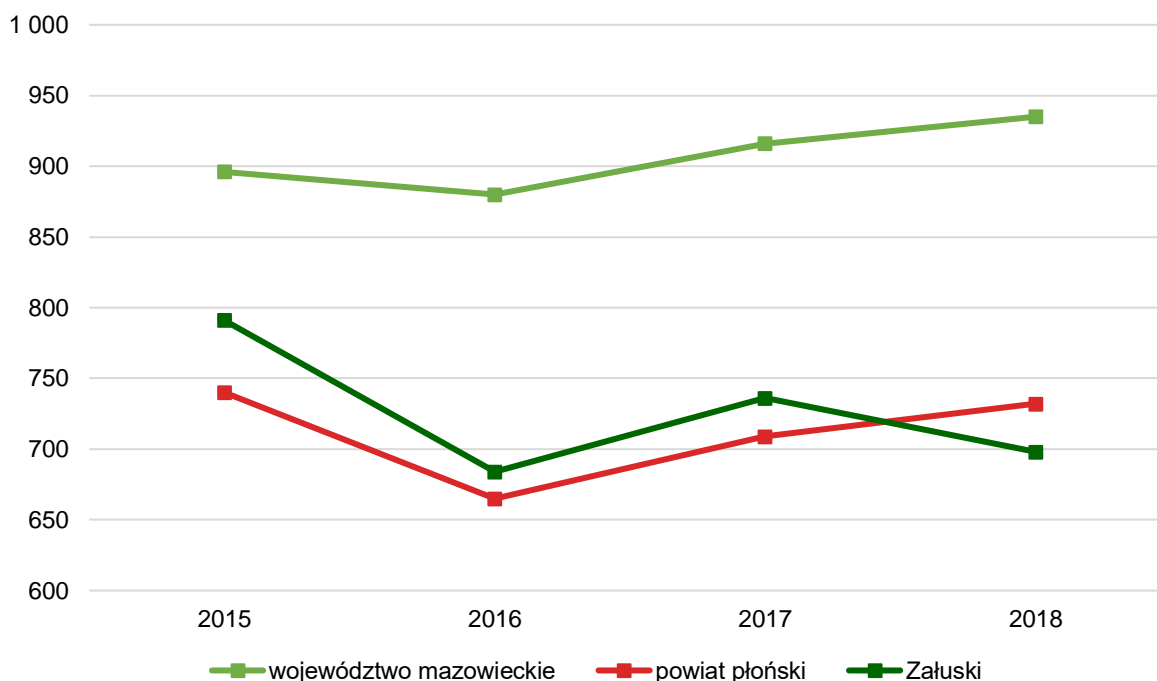
Tab. 11. Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych na terenie Gminy Załuski

Lp.	Nazwa placówki	Adres	Liczba dzieci	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Godziny otwarcia
1.	Oddział przedszkolny przy SP w Kamienicy	Kamienica 44	24	1	24	8:00-13:00
2.	Oddział przedszkolny przy SP w Kroczewie	Kroczewo 136	71	3	23	7:30-12:30 7:00-17:00
3.	Oddział przedszkolny przy SP Stróżewie	Stróżewo 50	19	1	19	7:40-12:30 (4 dni) 7:40-13:30 (1 dzień)
4.	Oddział przedszkolny przy SP w Szczytnie	Szczytno 3	77	4	19	7:30-17:00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

W 2018 roku upowszechnianie edukacji przedszkolnej w Gminie Załuski kształtowało się na poziomie 77%. Na poniższym wykresie przedstawiono poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej na terenie Gminy w przeliczeniu na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w porównaniu ze średnią dla powiatu i województwa. Liczba ta w Gminie jest zbliżona do średniej dla powiatu płońskiego, ale odbiega od średniej wojewódzkiej.

Ryc. 13. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Opiekę nad dziećmi do lat 3 zapewnia Gminny Klub Dziecięcy nr 1 w Kroczewie. Klub posiada miejsce dla 15 dzieci i jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7:00-17:00. Opłata miesięczna za uczęszczanie dziecka do placówki wynosi łącznie 400 zł, na co składa się opłata za pobyt (200 zł) oraz opłata za wyżywienie (200 zł). Na terenie Gminy nie funkcjonują inne formy opieki nad dziećmi do lat 3.

Edukacja

Na terenie Gminy Załuski znajdują się 4 publiczne szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Kamienicy,
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Stanisława Reymonta w Stróżewie,
- Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Szczytnie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kroczewie.

W Gminie działa również Niepubliczna Szkoła Podstawowa – International Elementary School zlokalizowana w Karolinowie.

W poniżej tabeli zestawiono najważniejsze informacje dotyczące szkół na terenie Gminy.

Tab. 12. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Załuski

Lp.	Placówka	Adres	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału
1.	SP w Kamienicy	Kamienica 44a	116	9	13,00
2.	SP w Stróżewie	Stróżewo 50	121	8	13,00
3.	SP w Szczytnie	Szczytno 3	231	-	-
4.	SP w Kroczewie	Kroczewo 136	179	11	16,00
5.	SP w Karolinowie	Karolinowo 34	19	6	4,00

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

W tabeli poniżej przedstawiony został stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Załuski.

Szkoła Podstawowa w Kamienicy posiada infrastrukturę sportową, ale brak jest w niej pracowni przedmiotowych. Uczniowie mogą brać udział w kołach zainteresowań i zajęciach dodatkowych, takich jak zajęcia: ortograficzne, polonistyczne, matematyczne, z języka angielskiego, tenisa stołowego, ruchowo-taneczne oraz w ramach Szkolnego Klubu Sportowego. Dodatkowo w ramach wyrównania szans rozwojowych w szkole odbywają się zajęcia rewalidacyjne, logopedyczne, wspomagające proces uczenia się oraz dydaktyczno-wyrównawcze. W 2019 roku 8 uczniów tej szkoły otrzymało stypendium (2 naukowe, 6 sportowych). Część uczniów uczęszczających do tej szkoły korzysta z dowozów (w roku szkolnym 2019/2020 było to 75 uczniów, czyli 54% wszystkich uczniów szkoły). W SP w Kamienicy i Stróżewie nie ma stołówek, a posiłki zapewniane są w ramach cateringu.

Szkoła Podstawowa w Kroczewie posiada boisko sportowe, salę gimnastyczną, nowoczesny sprzęt komputerowy oraz stołówkę szkolną. Nie jest wyposażona w pracownie przedmiotowe i językowe. Szkoła realizuje program „Lepszy start w przyszłość dla uczniów szkół podstawowych gminy Załuski”. W ramach projektu realizowane są zajęcia pozalekcyjne wyrównujące braki i rozwijające zdolności. Należą do nich zajęcia rozwijające (z matematyk, przyrody, z informatyki zakończone egz. zewn. ECDL-Start/ECCC, z angielskiego zakończone egz. zewn. TELC/ TOEIC), wyrównujące (z matematyki, chemiczno- fizyczne) oraz zajęcia logopedyczne, terapii pedagogicznej i z zakresu umiejętności tworzenia stron internetowych oraz publikowania treści w serwisach. W szkole działa Wolontariat oraz Samorząd Uczniowski. W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole realizowane są zajęcia: wczesnego wspomaganie, rewalidacyjne, logopedyczne i korekcyjno-kompensacyjne.

Szkoła Podstawowa w Stróżewie posiada zastępczą sale ruchową, boisko do piłki plażowej, mini siłownię, plac zabaw oraz boisko trawiaste, które ze względu na niezadawalający stan wymaga modernizacji. Planowana jest budowa hali sportowej przy tej placówce. Świetlica czynna jest od godziny 6:55 do rozpoczęcia zajęć oraz po zajęciach maksymalnie do 15:30. W ramach zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania działa kółko teatralne, matematyczne, informatyczne, szachowe oraz Szkolny Klub Sportowy. Natomiast do zajęć wspomagających odbywających się w tej szkole należą zajęcia:

rewalidacyjne, logopedyczne, wspomagające proces uczenia się i dydaktyczno-wyrównawcze. W przypadku tej szkoły ok. 75% uczniów korzysta z dowozu. W 2019 roku 57 uczniów objętych zostało pomocną psychologiczno-pedagogiczną.

Szkoła Podstawowa w Szczytnie wyposażona jest w sale gimnastyczną oraz boisko sportowe. W szkole tej funkcjonują: Szkolny Klub Sportowy, Szkolny Klub Krajoznawczo-Turystyczny "Bractwo Św. Stasia Kostki", Ognisko Misyjne, Szkolne Koło Ekologiczne, Szkolne Koło Wolontariatu oraz Uczniowski Klub Tenisa Stołowego. Rozbudowana została liczba zajęć wspomagających skierowanych do uczniów z trudnościami w nauce. W ich zakresie odbywają się zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje społeczne i emocjonalne, wyrównawcze, z psychologiem i pedagogiem, rewalidacyjne. Z dowozów do szkoły korzysta ponad 40% spośród wszystkich uczniów tej szkoły.

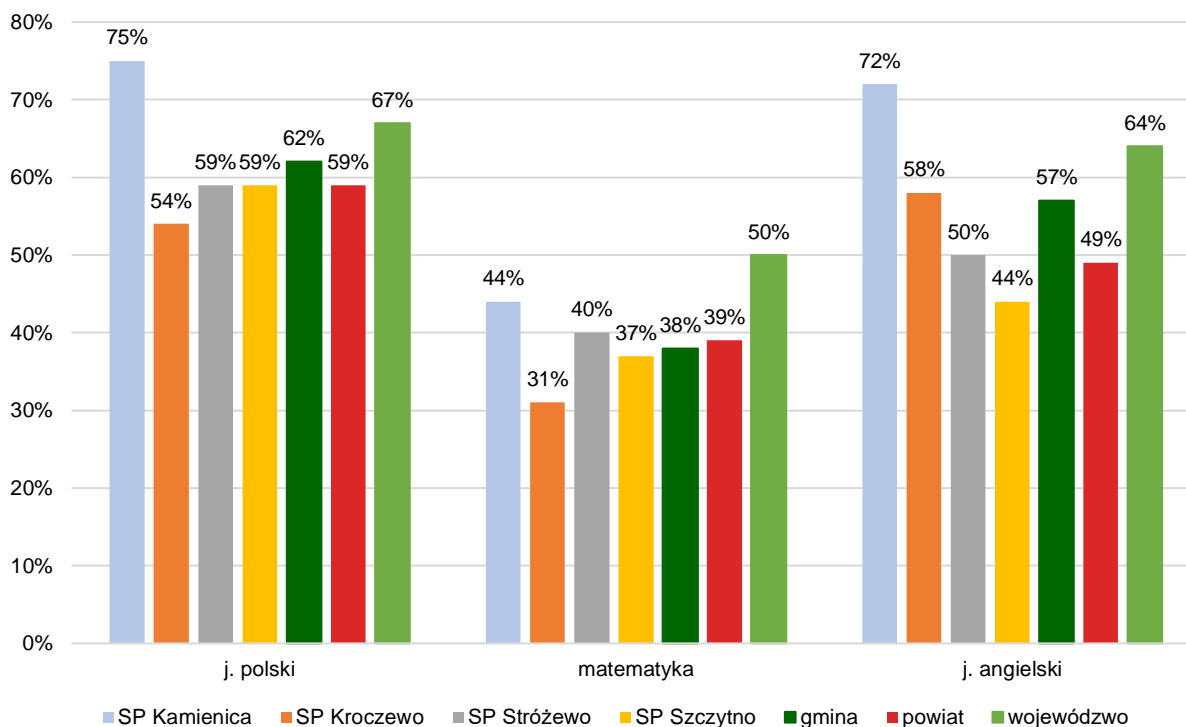
Tab. 13. Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Załuski

Szkoła Podstawowa		SP Kamienica	SP Kroczewo	SP Stróżewo	SP Szczytno
Obiekty sportowe	sala gimnastyczna / hala sportowa	tak	tak	-	tak
	boisko	tak	tak	tak	tak
Pracownie przedmiotowe		nie	tak	tak	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne		nie	nie	-	-
Kółka zainteresowań		tak	nie	tak	tak
Doradztwo zawodowe		tak	tak	tak	tak
Dokształcanie nauczycieli (poza szkoleniami dla rad pedagogicznych)		tak, 75% nauczycieli	tak	tak, 95% nauczycieli	tak, 100%
Stołówki szkolne		brak (catering dla 35% uczniów)	tak, 85%	brak (catering dla 30% uczniów)	tak, 75%
Szafki dla każdego ucznia		nie	tak	nie	nie
Świetlice		tak, 6:50-15:50	tak, 12:30- 16:30	tak	tak, 7:00-8.00; 12.30-17.00
Toalety / prysznice		tak	tak	tak/nie	tak
Parkingi dla kadry / rodziców		tak	tak	tak	tak
Gabinet pielęgniarki		tak	tak	tak	tak

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Istotną informacją dotyczącą poziomu nauczania w poszczególnych szkołach są wyniki uczniów z egzaminów państwowych. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się wyników z egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Gminie Załuski w porównaniu do średnich wyników powiatu i województwa. Wśród nich wyróżnia się Szkoła Podstawowa w Kamienicy, która osiągnęła najwyższe wyniki na tle porównywanych jednostek ze wszystkich egzaminów. Najmniej korzystnie z kolei wypadła SP w Kroczewie, której uczniowie otrzymali najniższe wyniki z języka polskiego i matematyki. Mimo tego poziom znajomości języka angielskiego w tej szkole kształtuje się jako jeden z najwyższych w Gminie. Zestawiając średni wynik Gminy z powiatem zauważyć można, że wypada ona zdecydowanie korzystniej w przypadku języka polskiego i angielskiego. Szkoły w powiecie nieco lepiej wypadają z egzaminu z matematyki, gdyż gminną średnią mocno zaniża wynik szkoły w Kroczewie. Z kolei w porównaniu z województwem uczniowie gminnych szkół wypadli mniej korzystnie. Należy jednak mieć na uwadze, że średni wynik dla województwa zawyżają szkoły w miastach, zwłaszcza Warszawa. Z informacji tych wynika, iż dostrzega się konieczność podniesienia poziomu wyników z matematyki we wszystkich szkołach w Gminie, z języka angielskiego w szkołach w Stróżewie i Szczytnie oraz ogólnego poziomu nauczania w szkole w Kroczewie.

Ryc. 14. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach podstawowych na terenie Gminy Załuski w 2019 roku w porównaniu do powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i OKE Warszawa.

W poniższej tabeli zestawiono wydatki Gminy Załuski w dziale oświata i wychowanie w latach 2015-2019. Zauważyć można, że na przestrzeni analizowanych lat wydatki te wzrosły. Prawie całkowitą kwotę wydatków ogółem stanowiły wydatki bieżące, wśród których zdecydowana większość przeznaczana była na wynagrodzenia i pochodne. Kwota przeznaczana na wydatki majątkowe ulegała corocznym zmianom. W 2017 roku była zdecydowanie najwyższa i wyniosła ponad 1 mln zł, z kolei najniższa była w 2019 roku – 17 tys. zł. Stopień pokrycia wydatków w dziale oświata i wychowanie subwencją oświatową w analizowanych latach ulegał zmniejszeniu – 63% do 51%. Udział wydatków majątkowych względem łącznych wydatków w budżecie finansowym wynosił średnio 40%.

Tab. 14. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
WYDATKI OGÓŁEM	9 126 463,07	9 158 546,26	10 831 689,1	10 788 912,08	11 438 750,35
Wydatki bieżące, w tym:	8 611 870,58	9 116 807,17	9 648 769,16	10 030 855,65	11 421 693,35
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	6 317 060,98	6 248 036,38	6 628 349,07	7 221 533,23	7 573 355,87
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	2 294 809,6	2 868 770,7	3 020 420,09	2 809 322,42	3 848 337,48
Wydatki majątkowe	514 592,49	65 556,69	1 182 919,96	758 056,43	17 057,00
SUBWENCJA OŚWIATOWA	5 711 786,00	5 692 482,00	5 490 228,00	5 512 660,00	5 789 342,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	3 414 677,07	3 466 064,26	5 341 461,12	5 276 252,08	5 649 408,35
Stopień pokrycia	63%	62%	51%	51%	51%

Udział wydatków w dziale 801 w stosunku do łącznych wydatków	50,2%	40,1%	38,5%	28,7%	40,3%
---	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Kultura i sport

Na obszarze Gminy funkcjonuje **Gminna Biblioteka Publiczna** zlokalizowana w Załuskach. Gmina Załuski nie posiada Ośrodka Kultury, w związku z czym Biblioteka jest główną placówką kulturalną na jej terenie. Biblioteka wyposażona jest w 5 komputerów z dostępem do szerokopasmowego Internetu, przy czym 3 z nich zostały udostępnione do użytkowania dla mieszkańców. Dla Biblioteki utworzone zostały katalogi online, które umożliwiają zdalne składanie zamówień na książki. W 2019 roku placówka posiadała w swych zbiorach 11 334 woluminy oraz 181 audiobooków. Biblioteka oprócz podstawowej działalności prowadzi także działania kulturalne, których głównym celem jest poszerzenie zainteresowania mieszkańców literaturą. Angażuje się również w organizację imprez i wydarzeń edukacyjnych, we współpracy z Urzędem Gminy, szkołami, stowarzyszeniami itp. Wśród takich imprez odbywających się na terenie Gminy wyróżnia się m.in.:

- Dzień Seniora,
- Dzień Dziecka,
- Ferie w bibliotece,
- Kiermasz książki,
- Warsztaty plastyczne,
- Narodowe czytanie,
- Spotkanie z Afryką,
- Spotkania z pisarzami, fotografami, podróżnikami,
- Pasowanie na czytelnika,
- Turniej warcabowy.

Festiwal Truskawki jest corocznie organizowanym wydarzeniem, które odbywa się na boisku sportowym w Karolinie. W trakcie imprezy odbywają się atrakcje nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale także dla dorosłych. W program imprezy wchodzi m.in. występy przedszkolaków i uczniów szkół, występy zespołów artystycznych, koncerty, konkursy, zawody (np. w szpułkowaniu truskawek), kiermasze itp.

Świetlice wiejskie na terenie Gminy mieszczą się w budynkach Ochotniczej Straży Pożarnej Nowe Wrońska, Kroczewo, Smulska i Szczytno, Załuski. Wszystkie budynki wyposażone są w zaplecze kuchenne, oprócz OSP Załuski. Budynki te są wynajmowane, ale mogą również być udostępniane nieodpłatnie, np. na zebrania i spotkania organizowane przez sołtysów, rady sołeckie, szkoły, przedszkola, a także pozarządowe organizacje społeczne, ale również na organizację zajęć rekreacyjno-sportowo-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, imprez gminnych i charytatywnych i wielu innych wydarzeń.

Bazę sportową Gminy Załuski stanowią:

- sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych w Szczytnie, Kroczewie i Kamienicy,
- boiska szkolne przy szkołach podstawowych w Szczytnie (sztuczne), Kroczewie (sztuczne), Kamienicy i Stróżewie,
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Nowych Wrońskach i Załuskach,
- gminne boisko pełnowymiarowe w Karolinowie,
- boiska do piłki siatkowej plażowej w Załuskach, Stróżewie, Kamienicy,
- place zabaw i siłownie plenerowe w Karolinowie, Załuskach, Nowych Olszynach, Kroczewie,
- Otwarte Strefy Aktywności w Koryciskach, Kroczewie, Nowych Wrońskach, Karolinowie i Kamienicy,
- kort do tenisa ziemnego przy Szkole Podstawowej w Kamienicy.

Do najważniejszych wydarzeń sportowych odbywających się na terenie Gminy zalicza się:

- cykl turniejów tenisa stołowego uczniów szkół podstawowych,
- cykl turniejów tenisa stołowego strażaków OSP,

- turnieje siatkówki plażowej,
- turnieje siatkówki i piłki nożnej uczniów szkół podstawowych,
- otwarte turnieje piłki nożnej,
- biegi przełajowe.

W ramach współpracy z Ludowym Klubem Sportowym Gminy Załuski "Korona" Karolinowo działają drużyny seniorów, juniorów, młodzików i żaków, do których łącznie należy około 100 osób.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo mieszkańców na terenie Gminy Załuski odpowiadają funkcjonariusze z Posterunku Policji w Załuskach, znajdującego się pod adresem Załuski 77. Posterunek podlega pod Komendę Powiatową Policji w Płońsku. Obszar Gminy podzielony został na dwa rejonów służbowe, podlegające pod 2 dzielnicowych. Każdemu z nich przydzielone zostało priorytetowe działanie dotyczące jednego z rejonów, tj. ograniczenie spożywania alkoholu w miejscach objętych zakazem w miejscowości Kroczewo oraz ograniczenie wykroczeń popełnianych przez uczestników ruchu drogowego oraz zakłócanie ładu i porządku publicznego w miejscowości Smulska.

Z danych statystycznych wynika, iż liczba przestępstw popełnionych na terenie Gminy Załuski jest zdecydowanie niższa niż średnia w województwie mazowieckim. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w 2019 roku kształtował się na poziomie 73%, co oznacza wyższą wykrywalność w Gminie niż w województwie. Najwięcej przestępstw w Gminie miało charakter kryminalny.

Na terenie Gminy Załuski działa 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, znajdujących się w miejscowościach: Kroczewo, Nowe Wrońska, Smulska, Szczytno oraz Załuski. Jednostki OSP Kroczewo i Nowe Wrońska zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Przy jednostce OSP Załuski działa Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, której członkowie stanowią istotny potencjał dla zasilania szeregów strażaków ochotników. Jednostki OSP z terenu Gminy Załuski skupiają w swych szeregach łącznie 137 członków, w tym 126 zwyczajnych (czynnych), 9 honorowych oraz 7 członków MDP Załuski.

W Gminie funkcjonuje również Zespół Zarządzania Kryzysowego reagującego w stanach nagłego zagrożenia bezpieczeństwa głównie ze strony pogarszających się warunków atmosferycznych.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

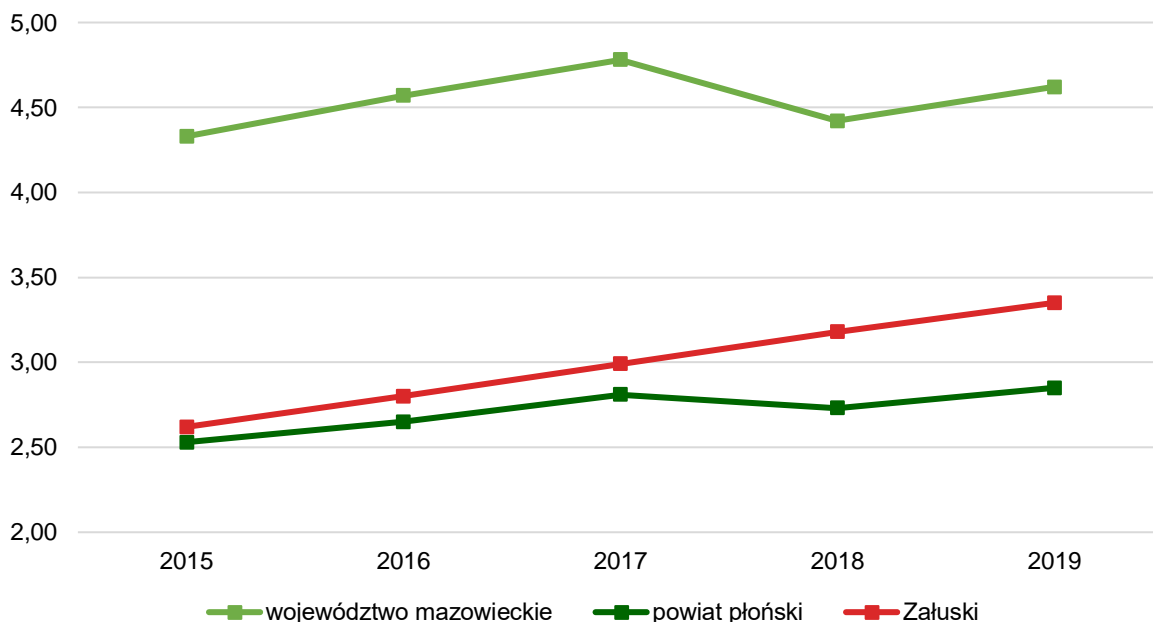
Na terenie Gminy Załuski funkcjonują organizacje pozarządowe, wśród których wyróżniamy:

- **Stowarzyszenie Kobiet „Karolina” z Karolinowa** – organizacja powstała z inicjatywy mieszkanki Karolinowa, chcących aktywnie spędzać czas, a zarazem mieć wpływ na rozwój regionu. Głównymi celami stowarzyszenia jest aktywizowanie mieszkańców do działań na rzecz rozwoju środowiska wiejskiego, działanie na rzecz rozwoju różnych form przedsiębiorczości na wsi, dbałość o zachowanie kultury materialnej i niematerialnej regionu oraz propagowanie metod i sposobów produkcji zdrowej żywności oraz zdrowego stylu życia, a przede wszystkim promocja Gminy Załuski.
- **Stowarzyszenie Kobiet Gminy Załuski** – organizacja powstała w celu integracji kobiet zamieszkujących Gminę Załuski. Członkinie Stowarzyszenia biorą czynny udział w wydarzeniach organizowanych przez Gminę, m.in. zajmują się przygotowywaniem stoisk, na których serwują regionalne potrawy.
- **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kroczewa i Okolic** – jest organizacją o charakterze non-profit działającą od 2007 roku, która skupia ludzi chcących działać na rzecz lokalnej społeczności.

- **Towarzystwo Przyjaciół Załusk** – do głównych zadań stowarzyszenia należy: ochrona dóbr kultury i tradycji, organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży, upowszechnianie ochrony zdrowia, kultury fizycznej i sportu, wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, wspomaganie rozwoju drobnej przedsiębiorczości oraz pomoc osobom bezrobotnym, promowanie ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, wspierania edukacji i rozwoju intelektualnego, propagowanie wśród mieszkańców wsi wiedzy o nowoczesnych formach gospodarowania finansami oraz wiele innych.
- **Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Załuskach** – organizacja liczy sobie 83 członków, którzy w wolnych chwilach spotykają się i wspierają działalność Gminy Załuski m.in. poprzez pomoc w organizacji corocznego Festiwalu Truskawki. Organizowane są także spotkania świąteczne oraz Dzień Seniora, na których członkowie Koła integrują się i omawiają ważne aktualne sprawy. Członkowie spotykają się przynajmniej raz w miesiącu.
- **Ludowy Klub Sportowy Gminy Załuski „Korona” Karolinowo** – stowarzyszenie do zadań którego należy w szczególności: upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, kształtowanie pozytywnych cech charakteru dzieci i młodzieży, rozwój sprawności fizycznej i kształtowanie sportowego współzawodnictwa, propagowanie rekreacji, sportu masowego i turystyki itp.
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Załuskach, Smulskach, Kroczewie, Nowych Wrońskach, Szczytnie** – oprócz działalności ściśle strażackiej członkowie jednostek OSP aktywnie włączają się w prace na rzecz społeczności lokalnej, ponadto strażacy chętnie uczestniczą w organizowanych na terenie Gminy zawodach sportowo-pożarniczych oraz turnieju tenisa stołowego.

Poniższy wykres obrazuje zmianę liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Załuski w latach 2015-2019. Liczba organizacji w Gminie jest wyższa niż w powiecie, jednak niższa niż w województwie. Obserwuje się również coroczny wzrost wskaźnika.

Ryc. 65. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Załuski jest członkiem **Lokalne Grupy Działania Przyjazne Mazowsze**, której głównym celem jest wspieranie rozwoju lokalnego na obszarze gmin będących członkami stowarzyszenia z uwzględnieniem potrzeb społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych, w tym poprzez: działania na rzecz rozwoju gospodarczego poprzez wspieranie inicjatyw mieszkańców, przedsiębiorców, rolników, które

mają służyć rozwojowi przedsiębiorczości, turystyki, poszerzeniu lokalnych rynków zbytu, krótkim łańcuchom dostaw, promocji produktów i wyrobów regionalnych; poprawę zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzację poprzez wykorzystanie tych zasobów: surowców, miejscowej infrastruktury, położenia geograficznego, dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego i historycznego, potencjału mieszkańców, itp.; podnoszenie wiedzy mieszkańców wsi na temat ochrony środowiska naturalnego, zmian klimatycznych, innowacji i wspieranie działań w tym zakresie oraz wiele innych.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie Gminy Załuski zapewnia Kontraktowy Ośrodek Zdrowia, zlokalizowany pod adresem Załuski 59A. Placówka jest czynna w godzinach 8:00-18:00. W KOZ Załuski znajdują się gabinety: lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dorosłych i dla dzieci, zabiegowy pielęgniarstwa, EKG, pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, ginekologiczno-położniczy, fizykoterapii, medycyny szkolnej, szczepień. Pod tym samym adresem w ramach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej działa Poradnia Stomatologiczna. W sąsiedztwie placówki znajduje się jedyna apteka działająca na terenie Gminy (pod adresem Załuski 59B). Apteka jest otwarta od poniedziałku do piątku w godzinach 08:00 do 18:00.

Podmiotem wykonującym zadania Gminy z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się pod adresem Załuski 77B/1. Do głównych zadań GOPS należy udzielanie pomocy osobom i rodzinom w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji **życiowych**, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki i możliwości. Z ramienia GOPS pomoc świadczy 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców. W 2019 roku GOPS udzielił świadczeń 124 rodzinom, z których skorzystało 165 osób. Wśród powodów udzielania pomocy najczęściej występują: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie.

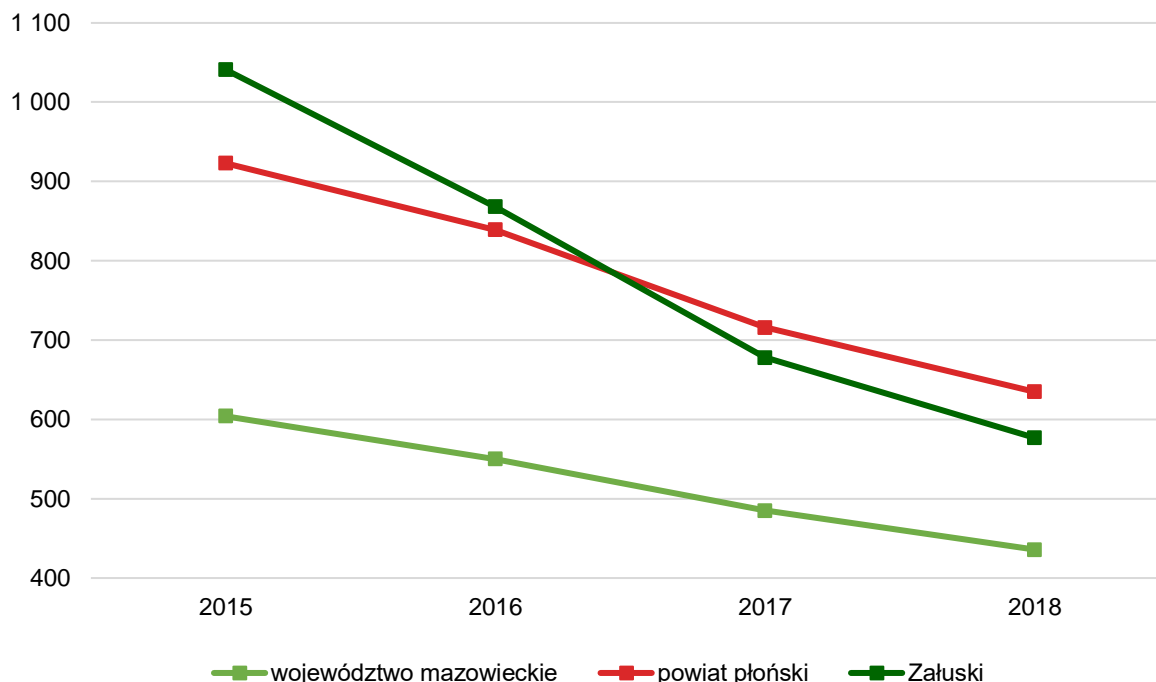
Tab. 3. Powody udzielenie pomocy rodzinom zamieszkującym Gminę Załuski w latach 2017-2019

	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
Ubóstwo	97	88	71
Bezrobocie	53	50	33
Długotrwała lub ciężka choroba	108	106	89
Niepełnosprawność	56	48	46
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	14	13	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa	27	17	12
Alkoholizm	5	5	4
Przemoc w rodzinie	3	4	0

Źródło: sprawozdanie z działalności GOPS w Załuskach za rok 2019.

Poniższy wykres przedstawia zmianę liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Załuski w porównaniu do średniej w powiecie płońskim i województwie mazowieckim. Na przestrzeni lat zauważyć można systematyczny spadek liczby beneficjentów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Jest to sytuacja typowa dla całego kraju. We wszystkich analizowanych latach wskaźnik ten był zdecydowanie najniższy dla województwa, natomiast Gmina i powiat plasowały się na podobnym poziomie.

Ryc. 76. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Załuski na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę podopiecznych Domów Pomocy Społecznej z terenu Gminy Załuski w latach 2015-2019. Od 2015 roku pomocą tą objęte są 3 osoby. Miesięczna opłata za pobyt w DPS uległa zwiększeniu w analizowanych latach.

Tab. 16. Podopieczni Domów Pomocy Społecznej na terenie Gminy Załuski

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób	3	3	3	3	3
Koszt utrzymania (mc)	2 327,00 zł	2 373,00 zł	2 519,00 zł	2 823,00 zł	2 997,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

W Gminie działa również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Załuskach. Głównym jej zadaniem jest świadczenie pomocy dla rodzin z problemem alkoholowym lub narkotycznym. Pomoc udzielna jest w zakresie motywowania do leczenia uzależnień i odnajdywania najbardziej odpowiedniej drogi do rozwiązywania problemów poprzez spotkania ze specjalistami terapii uzależnień. Ponadto Komisja zajmuje się szeroko rozumianą profilaktyką uzależnień skierowaną bezpośrednio do uczniów szkół oraz ich nauczycieli.

Od 2020 roku działa Rada Seniorów Gminy Załuski jako organ doradczy dla Wójta i Rady Gminy. W ramach polityki senioralnej Gmina corocznie organizuje Dzień Seniora. Dostrzega się potrzebę rozwoju polityki senioralnej i usług z nią związanych. W związku z tendencją starzenia się społeczeństwa liczba seniorów będzie wzrastać, a co za tym idzie także zapotrzebowanie na usługi skierowane dla osób starszych. Działania Gminy powinny być ukierunkowane w szczególności na wsparcie seniorów w miejscu ich zamieszkania, m.in. poprzez rozwijanie pomocy w formie usług opiekuńczych.

W Gminie funkcjonuje także Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, skupiający łącznie 10 członków, będących przedstawicielami różnych instytucji i placówek. Łączenie kompetencji wielu służb znacznie podnosi skuteczność pomocy udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie, ale także osobom zadającym krzywdę. Daje to możliwość szybkiego zareagowania i objęcia rodziny kompleksową pomocą i ochroną do czasu rozwiązania problemu, czego konsekwencją jest ustanie przemocy. Dodatkowo podmiotami realizującymi zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy na terenie Gminy Załuski są:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku,
- Posterunek Policji w Załuskach,
- Komenda Powiatowa Policji w Płońsku.

W 2019 roku do własności Gminy należało 12 mieszkań komunalnych, przy czym liczba ta nie uległa zmianie na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Załącznik 2: Wzór ankiety

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Spółeczeństwo							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?							
Skuteczność działania pomocy społecznej?							
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?							
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?							
Dostęp do żłobków / klubów malucha?							
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?							
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?							
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę (DPS, Klub Seniora)?							
Wsparcie osób niesamodzielných?							
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?							
Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy?							
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?							
Gospodarka							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?							
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?							
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?							
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?							
Dostępność usług na terenie gminy?							
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w gminie?							
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?							
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?							
Środowisko i przestrzeń							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Estetykę swojej gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							

Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?							
Infrastruktura techniczna							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Stan dróg gminnych?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Jakość sieci gazowej?							
Dostęp do Internetu w gminie?							
Turystyka i rekreacja							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność turystyczną gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?							
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?							
Poziom bazy gastronomicznej?							
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?							
System ścieżek rowerowych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?							
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?							
Edukacja i kultura							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Dostęp do edukacji przedszkolnej?							
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?							
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?							
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?							
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?							
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?							
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?							
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?							
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?							

Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- zapewnienie transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenia ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie miasta
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- budowa obwodnicy
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (*jakie?*)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: kobieta mężczyzna

Wiek: poniżej 18 lat 18-25 lat 26-35 lat 36-45 lat 46-55 lat 56-65 lat
 powyżej 65 lat

Zatrudnienie:
 uczeń/student rolnik przedsiębiorca osoba pracująca osoba bezrobotna
 emeryt / rencista inne (jakie?)

Zamieszkanie:
 jestem mieszkańcem gminy nie jestem mieszkańcem gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: Atrakcyjna przestrzeń stwarzająca możliwości do rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości

Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	Przeznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego				
	Przekształcanie gruntów charakteryzujących się niską klasą bonitacyjną pod zabudowę mieszkaniową				
	Budowa mieszkań komunalnych i socjalnych				
	Umożliwienie mieszkańcom kupna działki w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej				
1.2. Osiągnięcie ładu przestrzennego poprzez świadomą i aktywną politykę przestrzenną	Sukcesywne sporządzanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu objęcia nimi jak największego obszaru Gminy				
	Przyjęcie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego				
	Bieżące monitorowanie stanu ładu przestrzennego w Gminie				
	Stworzenie jednolitych zasad dotyczących umieszczania reklam i szyldów na terenie Gminy				
1.3. Zapewnienie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy i wsparcie sektora rolniczego	Pozyskanie nowych terenów pod inwestycje i ich promocja				
	Wprowadzenie systemu ulg i zwolnień dla nowych przedsiębiorców				
	Utworzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wzdłuż trasy S7 dla potrzeb przedsiębiorczości				
	Wsparcie organizacji sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych (m.in. poprzez budowę targowiska, promowanie lokalnych producentów i produktów)				
	Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej				
	Aktywizacja zawodowa osób rezygnujących z prowadzenia działalności rolniczej, pomoc w nabywaniu kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, a także edukacja z zakresu nowoczesnego rolnictwa				
	Stworzenie gminnego punktu doradztwa rolniczego				
	Tworzenie nowych i rozwój istniejących gospodarstw agroturystycznych				
1.4. Zwiększenie poziomu dostępności przestrzennej i cyfryzacji Gminy	Budowa sieci dróg łączących miejscowości położone po obu stronach drogi S7				
	Współpraca z innymi gminami w celu zapewnienia i wspólnej organizacji transportu publicznego				
	Montaż sieci Internetu szerokopasmowego				

	Stworzenie punktów dostępu do Internetu w miejscach publicznych				
	Zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i komunikacyjnemu mieszkańców				

CEL STRATEGICZNY II: Rozwinięta infrastruktura i czyste środowisko gwarantujące wysoką jakość życia

Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1. Rozwój infrastruktury drogowej	Budowa i modernizacja dróg gminnych				
	Rozbudowa chodników i uzupełnienie systemu ekologicznego oświetlenia ulicznego przy kluczowych odcinkach dróg				
	Montaż urządzeń podnoszących bezpieczeństwo w ruchu drogowym (lustra, monitoring itp.)				
	Współpraca z Mazowieckim Zarządem Dróg Wojewódzkich i Powiatowym Zarządem Dróg w zakresie remontów i budowy nowej nawierzchni dróg, także dróg z wyznaczonym miejscem na ścieżkę rowerową				
2.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	Budowa i rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej				
	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody i studni głębinowych				
	Wsparcie finansowe mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków				
	Stała kontrola jakości przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych				
2.3. Rozwój sieci gazowej	Upowszechnienie dostępu do sieci gazowej dla wszystkich mieszkańców Gminy poprzez wykorzystanie przebiegającego przez jej teren gazociągu				
	Współpraca z firmą GAZ MAZOWSZE Spółka z o.o.				
2.4. Rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu	Edukacja ekologiczna mieszkańców, w szczególności poprzez prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla każdej z grup wiekowych na temat segregacji odpadów, recyklingu i ochrony środowiska				
	Prowadzenie kontroli w zakresie złożonych deklaracji na odbiór odpadów komunalnych oraz prawidłowej segregacji odpadów				
	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych				
	Utworzenie stacji monitoringu jakości powietrza				
	Udzielanie dofinansowań dla mieszkańców na instalację źródeł ciepła przyjaznych dla środowiska i promocja rozwiązań proekologicznych (OZE)				
	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i mieszkań komunalnych oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w obiektach gminnych				
	Wspieranie działań budowy i modernizacji sieci melioracyjnej na terenie całej Gminy				

CEL STRATEGICZNY III: Kompleksowa oferta społeczna uwzględniająca potrzeby wszystkich mieszkańców

Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Plany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1. Poszerzenie oferty oświatowej, kulturalnej i rekreacyjnej Gminy	Podnoszenie jakości nauczania szkolnego				
	Rozwój infrastruktury dydaktyczno-naukowej placówek szkolno-wychowawczych				
	Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury				
	Budowa i rozwój działalności świetlic wiejskich				
	Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych dla każdej grupy wiekowej				
	Rozwój ścieżek pieszo-rowerowych (dydaktyczno-przyrodniczych, historycznych)				
	Budowa hali widowiskowo-sportowej				
	Poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy szkołach (budowa pełnowymiarowych hali sportowych i sal gimnastycznych)				
	Stworzenie miejsca wypoczynku i rekreacji w Kroczewie (budowa wiaty piknikowej, stworzenie wypożyczalni sprzętu wodnego)				
	Modernizacja istniejących oraz budowa nowych stref aktywności sportowej i placów zabaw				
3.2. Zwiększenie dostępności do opieki medycznej	Dbalność i pielęgnacja o istniejące zabytki i miejsca kultu (aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków);				
	Zapewnienie opieki pielęgniarki i stomatologa w szkołach				
	Prowadzenie programów profilaktycznych dla mieszkańców				
	Poprawa dostępności do specjalistycznych usług zdrowotnych m.in. organizowanie domowej rehabilitacji, dowozu do ośrodków zdrowia				
3.3. Rozwój gminnej polityki senioralnej	Promocja zdrowego trybu życia wśród mieszkańców				
	Aktywizacja społeczna seniorów – utworzenie Klubu Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku				
	Stworzenie wolontariatu wśród seniorów „Senior seniorowi”				
	Promowanie i wspieranie solidarności międzypokoleniowej				
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie opieki nad osobami starszymi				
	Rozwój infrastruktury opieki całodobowej i dziennej				
3.4. Przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy	Wprowadzenie Gminnej Karty Seniora				
	Likwidowanie barier architektonicznych infrastruktury drogowej i w budynkach użyteczności publicznej dla osób starszych, chorych, z niepełnosprawnością i szczególnymi potrzebami				
	Aktywizacja społeczna osób starszych, chorych, z niepełnosprawnością i szczególnymi potrzebami				

	Budowa przedszkoli, żłobków i innych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3;				
	Rozwój opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych m.in. tworzenie mieszkań wspomaganych, organizacja dowozu do placówek zdrowia				
	Przeprowadzenie rzetelnej badań społecznych, na podstawie których opierać się będą dalsze działania w zakresie rozszerzania oferty społecznej				
	Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach rozwoju usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych				
	Organizacja warsztatów z zakresu doradztwa zawodowego oraz realizacja kursów dla osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie				
	Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym				